GRUP VERGİLENDİRME REJİMİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Funda BUZ

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Maliye Anabilim Dalı

DOKTORA TEZİ

Eskişehir, 2022

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Funda BUZ tarafından hazırlanan "Grup Vergilendirme Rejimi ve Türkiye'de Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi" başlıklı bu çalışma 09/06/2022 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından Maliye Anabilim Dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan …….

Unvanı ve Adı Soyadı

Üye …….

Unvanı ve Adı Soyadı

(Danışman)

Üye …….

Unvanı ve Adı Soyadı

Üye …….

Unvanı ve Adı Soyadı

Üye …….

Unvanı ve Adı Soyadı

ONAY

…/ …/ 202..

Doç. Dr. Oytun MEÇİK

Enstitü Müdürü

23/05/2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Funda BUZ

İMZA

ÖZ

GRUP VERGİLENDİRME REJİMİ VE TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

BUZ, Funda

Doktora, 2022

Maliye Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Emrah FERHATOĞLU

Grup şirketler, günümüzde sayısı gittikçe artan ve birçok ülkede özel vergilendirme rejimleriyle vergilendirilen şirketlerdir. Grup şirketlerin vergilendirilmesi grup vergilendirme rejimi ile sağlanmakta ve bu rejim grup şirketlere vergisel avantajlar sunmaktadır. Ülkeler tarafından grup vergilendirme rejimi grup dağıtım sistemi, grup feragat sistemi ve vergi konsolidasyon sistemi olmak üzere üç farklı şekilde düzenlenmekte ve uygulanmaktadır. Rejim, şirketlere sunduğu vergisel avantajlar nedeniyle yatırımları teşvik etmekle birlikte, transfer fiyatlandırması manipülasyonunun azaltılması ve tek işletme doktrininin benimsenmesi sonucunda hem mükelleflerin hem de idarenin karşılaştığı idari yükün azaltılması şeklinde ülkelere de fayda sağlamaktadır.

Grup vergilendirme rejimi OECD üye ülkeleri bazında değerlendirildiğinde rejimin birçok ülkede uzun zamandır uygulandığı görülmektedir. OECD üye ülkelerinde grup vergilendirme rejimi, ülkelerin sosyal ve ekonomik yapıları çerçevesinde farklı uygulama şekilleri ile gerçekleşmekle birlikte, büyük oranda vergi konsolidasyon sistemi tercih edilmektedir. Vergi konsolidasyonunun daha kolay uygulanan bir sistem olması tercih edilme nedenlerindendir.

Çalışmada, Türkiye'de grup vergilendirme rejiminin eksikliğine değinilerek bir grup vergilendirme rejimi önerisinde bulunulmuştur. Önerilen sistem için OECD üye ülkelerindeki grup şirket düzenlemeleri ve grup vergilendirme rejimlerinin

incelemesi yapılmış ve ülkemizde oluşturulması önerilen sistemin kuralları ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Grup Şirketler, Grup Vergilendirme Rejimi, Grup Dağıtım Sistemi, Grup Feragat Sistemi, Vergi Konsolidasyonu

ABSTRACT

GROUP TAXATION REGIME AND THE EVALUATION OF APPLICABILITY IN TURKEY

BUZ, Funda

Doctoral Degree, 2022

Department of Public Finance

Supervisor: Prof. Dr. Emrah FERHATOĞLU

Group companies are an increasing number of companies today and are taxed by special taxation regimes in many countries. The taxation of group companies is carried out with the group taxation regime and this regime offers tax advantages to group companies. The group taxation regime is regulated and implemented by countries in three different ways: group contribution system, group relief system and tax consolidation system. The regime encourages investments due to the tax advantages it offers companies. In addition, the workload of both the taxpayers and the administration is reduced as a result of the reduction of transfer pricing manipulation and the adoption of the single enterprise doctrine.

When the group taxation regime is evaluated in terms of OECD member countries, it is seen that the regime has been applied in many countries for a long time. The group taxation regime in OECD member countries is applied differently within the framework of the social and economic structures of the countries and the tax consolidation system is mostly preferred. The fact that tax consolidation is a system that can be applied more easily is one of the reasons why it is preferred.

In the study, the absence of group taxation regime in Turkey has been made to suggest a reference group taxation regime. For the proposed system, group company regulations and group taxation regimes in OECD member countries are examined and the rules of the proposed system in our country are specified in details.

Key words: Group Companies, Group Taxation Regime, Group Contribution System, Group Relief System, Tax Consolidation

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamda, öncelikle farklı bakış açısı ve derin bilgisiyle beni bu alana yönlendiren, çalışmayı şekillendirerek özellikle yazım ve kaynaklara ulaşma konusunda büyük yardımı olan, destekleyici tavrını her zaman hissettiren çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Emrah Ferhatoğlu'na sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Çalışmanın olgunlaşması için tez izleme komitelerinde değerli fikirleriyle bana yol gösteren Prof. Dr. Ali Çelikkaya ve Prof. Dr. Tunç Köse'ye de ayrıca teşekkür ederim.

Çalışma ve eğitim hayatım boyunca her aşamada yanımda olan sonsuz destek ve özveride bulunan babam Satılmış Buz ve annem Bahar Buz'a; desteğini, sevgisini, yanımda oluşunu her hareketiyle bana hissettiren, yaşından büyük olgunluğa ve hoşgörüye sahip olan, yalnızca bu çalışmada değil hayatımın her evresinde varlığına şükrettiğim biricik kardeşim Ceren Buz'a ve zorlandığım anlarda, iyi kötü günlerimde her zaman ve her an yanımda olan canım kardeşim, meslektaşım Dr. Öğr. Üyesi M. Rana Dayıoğlu Erul'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ……v

ÖZ…..……...vi

ABSTRACT……..viii

TEŞEKKÜR…….x

İÇİNDEKİLER……xi

TABLOLAR LİSTESİ……....xv

GRAFİKLER LİSTESİ…….....xvi

KISALTMALAR LİSTESİ……..xvii

GİRİŞ……1

BİRİNCİ BÖLÜM……4

GRUP ŞİRKETLER HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR VE GRUP VERGİLENDİRME İLİŞKİSİ……..4

1.1. Grup Şirketler Hakkında Genel Açıklamalar……..……4

1.2. Grup Şirket Düzenlemelerinin Tarihsel Gelişimi…….……..5

1.3. Grup Şirket Düzenlemeleri…….……7

1.3.1. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Grup Şirket Düzenlemeleri……...9

1.3.1.1. Alman Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……9

1.3.1.2. Amerikan Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri…….11

1.3.1.3. Avustralya Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……...12

1.3.1.4. Birleşik Krallık Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……14

1.3.1.5. Danimarka Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……...15

1.3.1.6. Fransız Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri…….17

1.3.1.7. Hollanda Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……..18

1.3.1.8. İtalyan Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……..19

1.3.1.9. Japon Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri……20
1.3.2. Türkiye'de Grup Şirket Düzenlemeleri…….21
1.4. Grup Şirketlerinin Oluşturulma Nedenleri, Avantajları ve Dezavantajları……..……...24
1.4.1. Grup Şirketlerinin Oluşturulma Nedenleri……24
1.4.2. Grup Şirketlerin Avantajları…….26
1.4.3. Grup Şirketlerin Dezavantajları……27
1.5. Grup Şirketler ve Vergilendirme İlişkisi……..…….28
İKİNCİ BÖLÜM…….32
GRUP VERGİLENDİRME REJİMİ VE ÇEŞİTLİ ÜLKE UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ……...32
2.1. Grup Vergilendirme Rejimi…….32
2.1.1. Grup Vergilendirme Rejimi Hakkında Genel Açıklamalar……..32
2.1.2. Grup Vergilendirme Rejiminin Tarihçesi…….34
2.1.3. Grup Vergilendirme Rejimi Uygulaması……..37
2.1.3.1. Grup Dağıtım Sistemi……...37
2.1.3.2. Grup Feragat Sistemi……38
2.1.3.3. Vergi Konsolidasyon Sistemi……39
2.2. Grup Vergilendirme Rejiminde Ülke Uygulamaları…….....41
2.2.1. Grup Dağıtım Sistemi Uygulayan Ülke Örnekleri……43
2.2.1.1. İsveç……43
2.2.1.2. Norveç……44
2.2.2. Grup Feragat Sistemi Uygulayan Ülke Örnekleri…….45
2.2.2.1. Birleşik Krallık……...45
2.2.2.2. Japonya ……..48
2.2.2.3. Singapur ...……..49
2.2.3. Vergi Konsolidasyon Sistemi Uygulayan Ülke Örnekleri…….51

2.2.3.1. Almanya …….52

2.2.3.2. Amerika Birleşik Devletleri……53

2.2.3.3. Avustralya……..55

2.2.3.4. Danimarka……..56

2.2.3.5. Fransa…….57

2.2.3.6. Hollanda…….59

2.2.3.7. İtalya……...61

2.3. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Ortak Konsolidasyon Sistemi Projesi…….64

2.3.1. Ev Sahibi Devlet Vergilendirmesi……67

2.3.2. Ortak Konsolide Kurumlar Vergisi Matrahı…….69

2.3.3. Avrupa Kurumlar Vergisi……72

2.3.4. Zorunlu Uyumlaştırılmış Vergi Tabanı……73

2.4. Ülke Uygulamalarının Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi…….....76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM…….……...82

TÜRKİYE'DE KURUM KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ VE GRUP VERGİLENDİRME REJİMİ ÖNERİSİ…….82

3.1. Türkiye'de Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesine İlişkin Esaslar…….……82

3.1.1. Kurumlar Vergisi Mükellefleri…….83

3.1.2. Kurum Kazancının Hesaplanması…….85

3.1.3. Kurumlar Vergisindeki Vergi Güvenlik Önlemleri……..87

3.1.3.1. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı……...87

3.1.3.2. Örtülü Sermaye…….....88

3.1.3.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı……..90

3.1.3.4. Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi…….92

3.2. Türkiye'de Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesindeki Eksiklik……...94

3.3. Türkiye'de Grup Vergilendirme Rejiminin Gerekliliği……95

3.3.1. Yabancı Yatırımlar Açısından Değerlendirilmesi…….....95

3.3.2. Vergisel Yükümlülükler Açısından Değerlendirilmesi…….....99

3.3.3. Yasal Açıdan Değerlendirilmesi…….100

3.4. Türkiye'de Uygulanacak Grup Vergilendirme Rejimi Önerisi…….....102

3.4.1. Vergi Konsolidasyon Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Temel Esaslar…103

3.4.2. Vergi Konsolidasyon Sisteminde Zarar Durumlarının Belirlenmesi……...107

3.4.3. Vergi Konsolidasyon Sisteminde Mal Varlıklarının Durumlarının Belirlenmesi…….110

3.4.4. Türkiye'de Uygulanması Önerilen Vergi Konsolidasyon Sistemi…….114

SONUÇ…….119

KAYNAKÇA……123

EKLER……...…136

EK 1 – OECD ÜYESİ ÜLKELERE YAPILAN DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR (2005-2021)……136

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo – 1: Avustralya'da Grup Şirket Oluşturabilmek için Gerekli Koşullar..... 13

Tablo – 2: Dünyanın En Büyük 20 Çok Uluslu Şirketinin Mal Varlığı ve Satış Rakamları (Milyon Dolar)……..... 29

Tablo – 3: Ortak Konsolidasyon Sistemi Projesi için Önerilen Yaklaşımların Karşılaştırılması……... 76

Tablo – 4: OECD Ülkeleri Grup Vergilendirme Rejimi Uygulama Yöntemleri…. 79

Tablo – 5: Türkiye için Önerilen Grup Vergilendirme Rejimi……117

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik – 1: Yabancı Sermaye Yatırımlarının Yıllara Göre Dağılımı (Milyon Dolar)……. 97

Grafik – 2: OECD Üyesi Ülkelere Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar (2005-2021)..……..... 98

KISALTMALAR LİSTESİ

AB : Avrupa Birliği

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AEA : Avrupa Ekonomik Alan

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.m. : Adı Geçen Makale

a.g.r. : Adı Geçen Rapor

BEPS : Matrah Aşındırma ve Kar Aktarımı (Base Erosion and Profit Shifting)

C : Cilt

CCCTB : Ortak Konsolide Kurumlar Vergisi Matrahı (Common Consolidated Corporate Tax Base)

CHTB : Zorunlu Uyumlaştırılmış Vergi Tabanı (Compulsory Harmonized Tax Base)

ÇUŞ : Çok Uluslu Şirketler

GVK : Gelir Vergisi Kanunu

HST : Ev Sahibi Devlet Vergilendirmesi (Home State Taxation)

KDV : Katma Değer Vergisi

KVK : Kurumlar Vergisi Kanunu

m : Madde

OECD : Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı

S : Sayı

s : Sayfa

ss : Sayfa Sayısı

TTK : Türk Ticaret Kanunu

v.d : Ve Diğerleri

VUK : Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Vergilendirme konusu geçmişten günümüze her dönemde önem teşkil eden bir konu olmaktadır. Devletler egemenlik güçlerine dayanarak ülkelerinde bulunan kişi ve kurumlardan elde ettikleri kazançları nedeniyle vergi almaktadır. Verginin alınması teoride fayda prensibi ve ödeme gücü yaklaşımı ile açıklanmaktadır. Fayda prensibi kişi veya kurumların kamu hizmetlerinden yararlanmaları ve elde ettikleri faydanın bir karşılığı olarak vergi ödenmesini savunurken; ödeme gücü yaklaşımı kişi veya kurumların kamu hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığına bakılmaksızın, ödeme gücüne sahip olması durumunda vergi ödemesi gerektiğini savunmaktadır. Devletler teoride bu iki görüşe dayanarak kazanç üzerinden vergi almaktadır. Kurumlar vergisi ise bu görüşlerden yola çıkarak kurumların ayrı bir tüzel kişiliği olduğu, ödeme gücüne sahip olduğu ve kamu hizmetlerinden yararlandıkları gerekçesiyle gelir vergisi dışında alınan bir vergi niteliği taşımaktadır.

Kurumlar vergisi Dünya genelinde savaş finansmanını sağlamak amacıyla alınmaya başlanmış bir vergi niteliğindedir. Türkiye'de 1950 yılında ilk kurumlar vergisi uygulamaya konulmuş ve bu kanunun oluşturulmasında Alman kurumlar vergisi kanununun etkisi altında kalınmıştır. Kurumlardan vergi alma fikri savaş finansmanı için ortaya çıkan bir fikir olsa da söz konusu vergi zaman içerisinde oldukça önem kazanan bir vergi türü haline gelmiştir. Bu vergi türünün önem kazanması sermayenin hareketlilik kazanması sonucu yatırım kararlarının vergi tarafından etkilenmesi, verginin tarafsızlığını yitirmesinden kaynaklanmaktadır. Öyle ki yatırıma dönüşen sermayenin en büyük amaçlarından biri kar elde etmektir. Hareket serbestisine sahip olan ve kar amacı ile hareket eden sermaye ise karını azaltan kalemlerden olan verginin en az alındığı veya vergisel avantajların en yüksek olduğu ülkelerde yatırım yapmak istemektedir. Bu bağlamda kurumlar vergisindeki oranlar, uygulamalar ve şirketlere sunulan avantajlar sermaye için önem taşımaktadır.

Vergiden etkilenen sermayenin ülkeye çekilmesi konusunda ise çeşitli vergisel avantajlar söz konusu olmaktadır. Şirketlere vergisel avantajlar sağlayan vergi uygulamalarından biri de grup vergilendirme rejimidir. Grup vergilendirme rejimi tarihi kurumlar vergisi kadar eski olan bir rejimdir. Grup vergilendirme rejimi, grup şirketlere grup üyeleri arasında kar/zarar denkleştirmesi yapmaya izin verme, grup içerisindeki mal ve hizmet transferlerini vergisiz gerçekleştirme ve grup şirketlerin tek bir vergi mükellefi olarak ele alınması sonucu vergisel avantajlar sağlayan bir

vergilendirme şeklidir. Grup vergilendirme rejimleri ülkeler bazında farklılık göstermekle birlikte temelindeki düşünce grup şirketin kar/zarar denkleştirmesi yapmasına izin verilmesi sonucunda şirketlere vergisel anlamda avantaj sunulmasıdır. Grup vergilendirme rejiminin grup dağıtım, grup feragat ve vergi konsolidasyon sistemi olmak üzere üç uygulama sistemi bulunmaktadır. Ülkeler sahip oldukları toplumsal özelliklerine göre bu üç uygulama sisteminden birini seçerek grup şirketlere vergi avantajı sağlamaktadır. Üç sistem temelde kar/zarar denkleştirmesini barındırsa da özünde uygulama farklılıkları içermektedir.

Günümüzde Dünya'da grup vergileme rejiminin oldukça fazla ülke tarafından benimsenerek vergi sistemlerinde grup vergilendirme rejim için özel bölümler oluşturulduğu ve vergilendirildiği vergi sistemleri bulunurken, Türkiye için grup vergilendirme rejiminin eksikliği dikkat çekmektedir. Bahsedildiği gibi ilk Kurumlar Vergisi Kanunu'muz 1950 yılında oluşturulmuş olmakla birlikte söz konusu kanun 2006 yılında revize edilmiş ve vergi sistemimize vergi güvenlik mekanizmaları dahil edilmiştir. Ancak vergi sistemimizde grup şirketler ve grup vergilendirme rejimine ilişkin düzenleme olmaması Kanundaki eksikliği devam ettirmektedir. Rekabetin oldukça fazlalaştığı ve sermayenin yatırımdan farklı alanlara da yönelebildiği günümüzde vergi sistemimizde yatırımı ülkeye çekmek adına grup vergilendirme rejiminin bulunmayışı yatırımların farklı ülkelere yönelmesi ile birlikte rekabet koşullarının da ülkemizde bulunan şirketler aleyhine şekillenmesi anlamına gelmektedir. Grup vergilendirme rejimi şirketlere vergilendirme açısından avantaj sağlamasının yanı sıra grup üyeleri arasında gerçekleşen vergisiz mal ve hizmet transferleri ile transfer fiyatlandırması manipülasyonunun önlenmesine de katkıda bulunacaktır. Grup vergilendirme rejiminin ülkemizde uygulanmaması şirketlere vergisel avantaj sağlanmamasının ötesinde transfer fiyatlandırması manipülasyonu adına da olumsuzluklara neden olmaktadır. Ayrıca grup vergilendirme rejimi ile işletmelerin tek varlık olarak kabul edilmesi mükelleflerin ve idarenin üzerindeki idari yükün azaltılması anlamına gelmekte, bu açıdan grup vergilendirme rejiminin idari yükü azaltma anlamında da etkisi bulunmaktadır.

Tüm bu değinilen noktalar anlamında Türkiye'de grup vergilendirme rejiminin uygulanmaması vergi sisteminde bir eksiklik olarak görülmüştür. Çalışmamızda yatırımların ülkeye çekilmesi, şirketlere vergisel avantajlar sağlanması, transfer fiyatlandırması manipülasyonunun azaltılması ve idari yükün hafifletmesi gibi

avantajları bünyesinde barındıran grup vergilendirme rejiminin ülkemiz için uygulanabilirliği incelenerek, Türkiye'de uygulanabilecek grup vergilendirme rejimi önerisinde bulunulacaktır.

Grup vergilendirme rejimi önerisinde bulunabilmek için öncelikle grup şirketlerin incelenmesi, daha sonra ülkelerde uygulama alanı bulan grup vergilendirme rejimlerinin analizinin yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmamızın ilk bölümünde grup şirketler açıklanarak, grup şirket yapılarına ve bu şirketlerin oluşturulma nedenleri avantajları ile dezavantajlarına değinilerek, seçilmiş OECD ülkelerindeki grup şirket yapıları açıklanacaktır. İkinci bölümde grup şirketlerin vergilendirilme şekillerinden bahsedilecek, grup vergilendirme rejiminin uygulama yöntemlerinden olan grup dağıtım sistemi, grup feragat sistemi ve vergi konsolidasyon sisteminin açıklaması yapılacaktır. Grup vergilendirme rejiminin bu üç sisteminin hangi ülkelerde geçerli olduğu, çalışmada bütünlük sağlanması amacıyla birinci bölümde seçilmiş OECD ülkelerindeki uygulamaları bazında değerlendirilecektir. Söz konusu bölümde Avrupa Birliği üyesi ülkelerinde oluşturulması planlanan ortak konsolidasyon sistemi projesi de açıklanıp, ülkemiz için oluşturulacak olan grup vergilendirme rejimi önerisi için fikir vermesi adına ülke uygulamalarının karşılaştırmalı değerlendirmesi yapılacaktır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise Türkiye'de yürürlükte bulunan kurumlar vergisinin, grup vergilendirme açısından genel bir değerlendirmesi yapılarak, uygulanması önerilen bir grup vergilendirme rejimi önerisinde bulunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GRUP ŞİRKETLER HAKKINDA GENEL AÇIKLAMALAR VE GRUP VERGİLENDİRME İLİŞKİSİ

1.1. Grup Şirketler Hakkında Genel Açıklamalar

Şirketler kuruluş amaçları gereği yurt içinde veya yurt dışında sahip oldukları iştirakleri artırarak büyüme ve en fazla karı elde etme hedefini benimsemektedirler. Şirketlerin büyümesi ve yeni yatırımlar gerçekleştirmesi, sahip oldukları iştiraklerin ve kendilerine bağlı şirketlerin yönetilmesi sorumluluğunu da beraberinde getirmektedir. Bağlı şirketlerin yönetimi; muhasebe hesaplarının, vergilendirilmesinin ve birçok idari işlemin takip edilmesi şirketler açısından oldukça zor ve meşakkatli bir konu olmaktadır. Şirketlerin sahip oldukları iştiraklerin ve ortaklıkların kontrolünün sağlanması; iştirak olunan şirketlerin kontrol edilen kurum çatısı altına alınarak değerlendirilmesi veya grup şirket yapılanması altında grup üyesi olarak bir grup tarafından yönetilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Kontrol edilen kurum olarak kabul edilen bir şirket; vergisel işlemlerinin gerçekleştirilmesi, iştirak edilen kurumun ayrı bir yönetim ve işleyişinin olması nedeniyle ana şirket tarafından fazlaca kontrol ve denetim gerektirebilmektedir. Grup şirket yapılanmasında ise iştirak edilen şirketler (ana şirketin iştirak payına bakılarak) grup üyesi olarak görülmekte, grup üyesi olan şirketler ana şirketin parçası kabul edildiği için vergisel ve idari yönden yönetimi kontrol edilen kuruma nispeten daha kolay olmaktadır. Günümüzde birçok şirket, özellikle büyük ve çok uluslu şirketler, bir ana şirketin ortak kontrolü altındaki bir grup tarafından yönetilmektedir[1].

Grup şirketler, ana şirket ve iştiraklerinden oluşan, sahip olunan iştiraklerin ana şirkete bağlı olduğu felsefesine dayanan, ana şirketin iştirakleriyle birlikte tek bir ekonomik birim olarak kabul edildiği yapılanmalardır. Grup şirketlerde ana şirket ve iştirakler farklı yapılanmalar olarak değerlendirilmemekte bir organizasyon çatısı altında toplanarak tek bir birim kabul edilmektedir. İştiraklerin, iştirak payı oranına bağlı olarak grup üyesi kabul edilmesi idari ve vergisel anlamda ana şirkete avantajlar sağlamaktadır. Grup şirket yapıları birçok ülkede bulunmakta ancak yapılandırılmaları ülkeler açısından farklılıklar arz etmektedir. Grup şirketlerin nasıl yapılanacağı

[1] Antony Ting, The Taxation of Corporate Groups Under Consolidation, Cambridge Tax Law Series, Cambridge University Press, New York, 2013, s.3.

ülkelerin yasal mevzuatları tarafından belirlenerek ülkelere özgü grup şirket yapıları oluşturulmaktadır. Ülkelerin grup şirket oluşturulabilmesi için belirlediği şartları sağlayan şirketlerden bir tanesi ana şirket olarak nitelendirilirken, ana şirkete bağlı olan diğer şirketler ise grup üyesi olarak adlandırılmaktadır.

Grup şirketler uluslararası düzeyde temel olarak aynı mantığı benimseseler de ülkeler bazında farklı şekillerde adlandırılabilmektedirler. Grup şirketler bazı ülkelerde "kurumsal gruplar", "şirketler grubu" veya "grup"; bazı ülkelerde "konzern"; Türk hukukunda ise "şirketler topluluğu" olarak adlandırılmaktadır[2]. Grup şirketler için Almanya, Avusturya, Hollanda ve İsviçre "konzern"; Fransa, İngiltere, İspanya ve İtalya "grup/topluluk"; Amerika Birleşik Devletleri ise "bağlı şirketler/bağlı topluluk" adlandırmalarını kullanmaktadır[3]. Grup şirketler için uluslararası literatürde ortak bir adlandırılmanın bulunmaması, ülkeden ülkeye farklı şekillerde ifade ediliyor olmasına karşın ülkelerde kullanılan grup şirket kavramlarının hepsinin temelinde yatan anlayış aynıdır. Grup şirket kavramı; ana şirket ve iştiraklerinin hepsini kapsayan, ana şirket ve iştiraklerini tek bir ekonomik birim olarak kabul ederek tek elden yönetimini gerçekleştiren örgüt yapısını anlatan bir kavram niteliğindedir.

1.2. Grup Şirket Düzenlemelerinin Tarihsel Gelişimi

Grup şirketler ilk olarak 1889'da Amerika Birleşik Devletleri'nde (New Jersey) şirketlere, diğer şirketlerin hisselerini almalarına izin veren kanunların yasalaşmasıyla ortaya çıkmıştır[4]. Söz konusu kanunun şirketlere iştirak edinme izni vermesiyle birlikte şirketler diğer şirketlerin hisselerini alarak faaliyetlerini büyütmeye başlamışlardır. Grup şirketler ile ilgili ilk yasal düzenleme ise Alman hukukunda, 1965 tarihli Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda "bağlı işletmeler" adı altında düzenlenmiştir[5]. Almanya, "bağlı işletmeler hukuku" başlığı altında grup şirketlerini ilk düzenleyen ülke olmuş, bu konuda onu Avusturya, Brezilya, Hırvatistan, Hollanda, İsveç, Portekiz, Slovenya ve Tayvan izlemiştir[6]. İtalya'da ise 01.01.2004 tarihinde

---

[2] Ünal Tekinalp, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Şirketler Topluluğuna İlişkin Düzenlemesinde Kontrol İlkesi", Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, Cilt 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s.1543.
[3] TTK Genel Gerekçesi, http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri-ikinci-kitap-ticaret-sirketlerimadde-124-644/, Erişim Tarihi: 07.05.2019.
[4] Phillip Blumberg, "Limited Liability and Corporate Groups", Faculty Articles and Papers, 1986, s.605.
[5] Tamer Bozkurt, Şirketler Hukuku, Legem Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara, 2018, s.610.
[6] TTK genel gerekçesi, http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri-ikinci-kitap-ticaret-sirketlerimadde-124-644/, Erişim Tarihi: 07.05.2019.

yürürlüğe giren bir kanun hükmünde kararname ile şirketler topluluğu kanuni hükümlere bağlanarak önemli bir boşluk doldurulmuştur[7].

Grup şirket oluşumları, ülkeler tarafından gün geçtikçe artarak benimsenen bir yapı halini almaya başlamıştır. Günümüzde ekonomik ve sosyal ilişki kalıpları nedeniyle şirketler daha karmaşık hale gelmektedir[8]. Şirketlerin dönüşümü de toplumların dönüşümü gibi kanuni bir takım düzenlemeler gerektirmektedir. Günümüzde teknoloji ile gelişmiş ve birçok farklı şekilde yapılandırılabilen şirketlere uygulanan kanunlarla, eski toplumlarda faaliyet gösteren ve çoğunlukla basit kuruluşlar olan şirketlere uygulanan kanunların aynı olması mümkün değildir. Şirketlerin gelişmesi çok uluslu hale gelmesi ve yapılarındaki farklılaşmalar nedeni ile ticaret hukukunda yeni kanuni değişimler kaçınılmaz hale gelmektedir. Öyle ki gelişen teknoloji ve yenilenen şirketler için büyük oranda tarım yapan bir toplumun ihtiyaçlarına hizmet etmek üzere tasarlanan geleneksel ticaret hukuku kavramları eski hale gelmiştir[9]. Bu nedenle ülkelerde eski olan ticaret kanunlarının yenilenmesi, bu kanunlarda grup şirketlerin tanımlanması ve grup şirketlerin vergilendirilmesi konusunda düzenlemeler yapılması önem arz etmektedir. Faaliyetlerin çok uluslu şirket grupları tarafından giderek daha fazla yürütüldüğü bir dünyada, gelişmiş ülkeler, çok uluslu gruplara yeterli kontroller uygulamak için ticaret hukuku kavramlarını modernize etmenin gerekliliğini giderek daha fazla kavramakta; toplumda büyük ekonomik güç merkezleri haline gelen kurumsal gruplar üzerinde etkili devlet kontrolleri için büyük bir şirket kavramının gerekli olduğunu kabul etmektedir[10].

Günümüz dünyasında şirketlerin çok farklı şekilde yapılandırılabilme imkanlarının olması, uluslararası alanda faaliyet gösterebilme durumları nedeniyle bağlı şirketlerin kontrol altında bulundurulmasının zorlaşması, ülkelere ticaret hukuklarını yeniden yapılandırma ve grup şirketlerini yasal düzenleme altına alma zorunluluğunu getirmektedir. Şirketlerin kontrol altına alınmasındaki zorluk sadece ticaret hukukunun temel doktrinlerinin yeniden yapılandırılmasını değil, uluslararası hukukta da büyük değişiklikler yapılmasını, yeni bir yasal çerçevenin oluşturulmasını

[7] A. Bumin Doğrusöz, Öznur Onat, Funda Tunçel Töralp, Türk Ticaret Kanunu (Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri Kıymetli Evrak Hükümleri), Cilt:1, TOBB Yayın No.2011/138, Ankara, 2011, s.16.
[8] Sandra van der Laan ve Graeme Dean, "Corporate Groups in Australia: State of Play", Australian Accounting Review, C. 20, S.2, No.53, 2010, s.121.
[9] Phillip Blumberg, "Regulating Corporate Groups in Europe", The American Journal of Comparative Law, C.40, No.4, 1992, s.1011.
[10] Blumberg, "Regulating Corporate Groups in Europe", s.1011-1012.

gerektirmektedir[11]. Ülkelerin ekonomik olarak zarara uğramalarının engellenebilmesi ve girişimciler açısından haksız rekabetin önlenebilmesi açısından uluslararası hukukta yasal önlemler alınmasının yerinde bir uygulama olacağı düşünülmektedir.

Tüm bu gelişmeler değerlendirildiğinde, tarihsel süreç içerisinde şirketlerin sürekli gelişim içerisinde olmalarının ve büyüme hedefleri ile yeni girişimler oluşturup, yeni iştirakler edinmeleri gibi nedenlerin gurup şirket kavramının ortaya çıkmasına öncü olduğu söylenebilmektedir. Grup şirketler için uluslararası alanda tüm grup şirketleri kapsayıcı bir düzenleme bulunmamasına karşın grup şirketler günümüze kadar birçok ülkenin hukuk sistemince düzenlenmiştir ve düzenlenmeye devam etmektedir.

1.3. Grup Şirket Düzenlemeleri

Grup şirketler ülkelerin siyasi, kültürel, sosyal ve ekonomik yapılarına bağlı olarak farklı şekillerde düzenlenmektedir. Hukukta grup kavramı, ana şirket tarafından elde bulundurulan yasal kontrol oranına bağlıdır. Bazı ülkeler yasal kontrol oranına bakarak bazı ülkeler ise yasal kontrol oranının yanı sıra farklı göstergeleri de göz önünde bulundurarak bir şirketin grup şirket olduğunu belirlemekte ve şirketlerin, grup şirket düzenlemelerinden yararlanabilmesine imkan tanımaktadır. Bazı ülkelerde genel ticaret hukuku kapsamında, hisse senetlerinin en az yüzde 51'ini elinde bulundurmak kontrol için yeterli iken, Almanya'da olduğu gibi özel grup düzenlemelerine sahip ülkelerde, hissedarın yapısına, oy verme durumuna ve diğer ekonomik gerçeklere bağlı olarak ekonomik kontrolün yüzde 50'den daha azıyla da mümkün olabileceği göz önüne alınıp yasal kontrol oranının yanı sıra farklı temel kontrol kavramları da kullanılabilmektedir[12].

Grup şirketler ülkeler açısından yalnızca düzenleme yönüyle değişiklik göstermemekte, tabi oldukları yönetim şekilleri açısından da farklılıklar arz etmektedirler. Bazı gruplar ana şirketleri tarafından sıkı bir yönetim şekline tabi iken, bazıları büyük ölçüde özerk olmakta ve bazen de grup içi bir rekabet halinde birleştirilmektedirler[13]. Böylelikle ana şirkete üretim, yönetim ve diğer faaliyetleriyle

[11] Blumberg, "Regulating Corporate Groups in Europe", s.1013.
[12] Klaus J. Hopt, Groups of Companies -A Comparative Study on the Economics, Law and Regulation of Corporate Groups-, ECGI Working Paper Series in Law, 2015, s.2-3.
[13] John H. Dunning, Multinational Enterprises in the 1970's: An Economist's Overview of Trends, Theories and Policies, in: Klaus J. Hopt, ed., EUROPEAN MERGER CONTROL, Berlin, New York 1982, s. 3-23'den aktaran Klaus J. Hopt, a.g.e, s.2.

tamamen bağlı olan ve ana şirketin buyruğu altından çıkmayan grup şirket yönetim şekilleri ve ana şirkete bağlı olmakla beraber diğer grup üyeleriyle yarış içerisinde olarak yüksek performans göstermeyi amaçlayan grup şirket yönetim şekilleri gibi farklı yönetim şekilleri ortaya çıkmaktadır.

Grup şirketler yapı, organizasyon ve mülkiyet bakımından da ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkları şu şekilde özetlemek mümkün olmaktadır[14].

- ABD'de yüzde yüz iştiraki olan gruplar ortak olmaktadır.
- Kıta Avrupası'nda, ana şirket genellikle kontrol edilen şirketleri idare etmeye yetecek kadar iştirake sahiptir.
- Bazı grupların holding yapıları bulunmaktadır.

Grup şirket düzenlemelerinin amaçları genellikle iki yönlüdür[15]: İlk amaç, azınlık hissedarlarının ve gruptaki bağlı ortaklıkların alacaklılarının korunmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, grup düzenlemesi aşağıdan yukarıya giden bir model izlemektedir. Sıkça görülen ikinci amaç ise işletme ve ekonomiye yardımcı olmayı amaçlayan ticaret hukuku ile ilgilidir. Burada düzenleyici bakış açısı yukarıdan aşağıya doğrudur. Tüm mevzuatlarda olduğu gibi, düzenleme altına alınan işlemler yalnızca yükümlülük açısından değil, ulusal ve uluslararası faaliyet gösteren grupların yönetimine de fayda sağlamakta ve yasal bir taban oluşturmaktadır. Dolayısıyla kurumsal bir grup kanunu, yönetim çalışmalarını kolaylaştırabilmektedir[16].

Grup şirketler için dünyada standart bir düzenleme bulunmamaktadır. Ülkeler kendi yasal düzenlemelerinde ve kendi ekonomik, kültürel yapılarına uygun olarak grup şirket modelleri uygulamaktadırlar. Grup şirketler için üç düzenleyici model vardır[17]:

- Genel ticaret ve/veya medeni kanuna göre düzenleme (İngiltere);
- Özel grup yasalarıyla düzenleme (Almanya);
- Bankacılık, rekabet ve vergi hukuku gibi kanun alanlarına göre düzenleme (birçok ülkede, ya birinci ya da ikinci model ile birlikte bulunur).

[14] Hopt, a.g.e., s.2.
[15] Hopt, a.g.e, s.3.
[16] Forum Europaeum Corporate Group Law, "Corporate Group Law for Europe", European Business Organization Law Review 1, 2000, s.171.
[17] Hopt, a.g.e., s.1.

Grup şirketlerini genel ticaret kanununa göre düzenlemeyi tercih eden ülkelerde grup şirketlerin işleyişine özgü özel bir kanun bulunmamakta mevcut olan yasal düzenleme grup şirketlere de uygulanmaktadır. Bu tür düzenlemelerde ticaret kanunu, medeni kanun gibi kanunlardan da yararlanılmaktadır. Grup şirketler bazı ülkelerde ise özel bir kanunla düzenlenmektedir. Bu ülkelerde grup şirketlere özgü ayrı bir yasal düzenleme bulunmakta ve bu hükümler çerçevesinde grup şirket düzenlemeleri gerçekleşmektedir. Bir diğer düzenleme modeli kanun alanlarına göre düzenleme olmakla beraber bu düzenleme şekli daha önce anlatılan düzenlemelere ek olarak uygulanmaktadır.

1.3.1. Seçilmiş OECD Ülkelerinde Grup Şirket Düzenlemeleri

Grup şirketler hakkında uluslararası alanda kabul gören ve ülkeler tarafından uygulanan genel geçer bir düzenleme bulunmamaktadır. Ülkeler kendi hukuk düzenlemeleri içerisinde ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini de göz önünde bulundurarak kendi grup şirket düzenlemelerini oluşturmaktadırlar. Örnek teşkil etmesi amacı ile bu başlık altında seçilmiş OECD ülkelerindeki grup şirket düzenlemeleri aktarılmaya çalışılacaktır. Seçilen OECD ülkeleri ekonomik yönden güçlü ve grup şirket alanında ilk düzenlemeleri yapan ve bu alanda örnek teşkil eden ülkelerden seçilmiştir. Ek olarak verilerine ulaşılabilen ülkeler de bu başlığın altına dahil edilmiş ve bu ülkelerdeki grup şirket düzenlemeleri hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Seçilmiş OECD ülkelerindeki grup şirket düzenlemeleri, ülke isimleri alfabetik olarak sıralandırılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

1.3.1.1. Alman Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Almanya 1965 yılında grup şirketler ile ilgili ilk yasal düzenlemeyi yapan ülke olmakta ve Almanya'da grup şirketler "konzern" olarak adlandırılmaktadır. Konzern kavramı Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu (AktG) madde 18'de açıklanmış ve bir veya birden fazla bağlı işletmenin, hakim işletmenin "tek elden yönetimi" altına girmesi ile oluşturdukları topluluklara konzern denildiği vurgulanmıştır. Bu açıklamadan yola çıkarak konzernler ana şirkete bağlı olan grup üyelerinin tek elden, ana şirket tarafından yönetilmesi ile oluşan şirket toplulukları olarak tanımlanabilmektedir.

Almanya'da konzern türleri sözleşmeye dayalı ve fiili konzern olarak ikiye ayrılmakta ve sözleşmeye dayalı konzernler temel konzern tipini oluşturmaktadırlar[18].

Sözleşmeye dayalı konzenlerde kanunda düzenlenen sözleşme tipleri ile şirketler birbirlerine bağlanmakta ve bir grup şirket oluşturmaktadır. Sözleşmeye dayalı konzern türleri olarak AktG, "Hakimiyet Sözleşmesi" ve "Karın Devri Sözleşmesi" olmak üzere iki tip sözleşme türünü hüküm altına almaktadır (m.291). İlgili maddeye göre bir anonim veya paylı komandit şirketin, şirket yönetimini başka bir şirkete verdiği sözleşmeler "Hakimiyet Sözleşmesi", tüm karlarını başka bir şirkete devrettiği sözleşme ise "Kar Transferi Sözleşmesi" olarak adlandırılmaktadır. Sözleşmeye dayalı konzernlerin oluşturulması sözü edilen bu iki tip sözleşme dışında da mümkün olmaktadır. Kanunun devam eden maddesi sözleşmeye dayalı olan konzenleri "Diğer İşletme Sözleşmeleri" başlığı altında düzenleyerek bu temel iki sözleşme haricinde üç sözleşmeyi daha tanımlamaktadır.

Diğer işletme sözleşmeleri kendi içinde üç tür sözleşme türü barındırmaktadır. Bir şirketin veya bazı işletmelerin karını başka işletmelerle tamamen ya da kısmen birleştirmeyi taahhüt eden "*Kar Ortaklığı Sözleşmesi*", karlarının bir kısmını ya da tamamını veya bazı işletmelerinin kazancını bir başka işletmeye devretmeyi taahhüt eden "*Kısmi Karın Devri Sözleşmesi*" ve işletmenin faaliyetlerini bir başkasına devretmek "*Faaliyet Kiralaması, İş Devri Sözleşmesi*" olarak tanımlanmıştır (m.292/1).

Sözleşmeye dayalı konzernler Alman hukukunda temel konzern tipini oluşturmakla beraber oluşturulan her konzern sözleşmeye dayanmamaktadır. Bazı durumlarda şirketlerin aralarında sözleşme olmaksızın hakimiyet durumları ortaya çıkmaktadır. İki şirket arasında sözleşmeye dayanmaksızın hakimiyet tesis edildiği durumlar "fiili konzern" olarak adlandırılmaktadır[19]. Bir şirketin doğrudan veya dolaylı olarak başka bir şirkete etkide bulunabildiği şirketlerin durumu, Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda "bağımlı ve baskın şirketler" başlığı altında açıklanmaktadır (m.17). Yukarda açıklanan herhangi bir sözleşmeye dayalı olmayan ancak madde 17'de belirtilen türden aralarında ilişki bulunan şirketler Alman Hukukunda fiili konzern olarak adlandırılmaktadır.

[18] Gül Okutan Nilsson, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2009, s.36.
[19] Okutan Nilsson, a.g.e, s.49.

1.3.1.2. Amerikan Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

1889 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde şirketlere, diğer şirketlerin hisselerini almalarına izin veren kanunların yasalaşmasıyla birlikte şirketler yeni yatırımlar yaparak genişlemeye ve yeni iştirakler edinmeye başlamışlardır. Bu yasal düzenleme ile grup şirketlerin 1889 yılında ABD'de oluşmaya başlandığı kabul edilmektedir.

1889 yılında gerçekleştirilen serbestleşmeyle birlikte şirketlere hisse edinme anlamında özgürlük imkanı tanıyan ABD'de günümüzde yasal olarak üç tür girişim bulunmaktadır. ABD federal gelir vergisi; şirketler (corporations), ortaklıklar (partnerships) ve şahıs şirketleri (sole proprietorships) olmak üzere üç tür işletmenin varlığını kabul etmektedir[20].

ABD'de grup şirket düzenlemeleri İç Gelir Kanunu'nda (Internal Revenue Code-IRC) 1501 ile 1505 maddeler arasında düzenlenmektedir. Söz konusu kanuna göre grup şirket oluşturulabilmesi için ABD'de yerleşik olan ana şirketin, bağlı şirketlerin en az %80'ine sahip olması gerekmektedir[21]. Buradaki %80 oranındaki sahiplik ölçütü hem hisse payı hem de oy kullanma hakkı olarak ayrı ayrı değerlendirilmektedir[22]. Ana şirketin, başka bir şirketi grup üyesi olarak kabul edebilmesi için sahip olduğu hisselerin payının tek başına %80 oranında olması yeterli olmamakta, ek olarak ana şirketin bağlı şirkette sahip olduğu oy kullanma hakkı değerlendirilerek %80'lik sahiplik oranı belirlenmektedir. Hisse payı veya oy kullanma hakkı koşullardan birinin sağlanamaması durumunda grup şirket üyesi olunamamaktadır.

Grup üyesinin bağlı olduğu gruptan ayrılması, ortaklık sözleşmesinin fes edilmesi durumunda şirketin aynı gruba dahil olması için beş yıllık bir zaman diliminin geçmesi gerekmektedir[23]. Bir şirketin gruptan ayrıldığı tarihi izleyen vergilendirme döneminden itibaren 5 yıl geçmedikçe aynı grup üyesi olamayacağı kanun tarafından hükme bağlanmıştır. Bu bilgiler ışığında bir grup üyesinin 2019 yılının herhangi bir

[20] Yariv Brauner, "Policy Forum: Taxation of Corporate Groups-Lessons From the United States", Canadian Tax Journal, 59:2, 2011, s.300.
[21] Internal Revenue Code-IRC, m.1504, s.2354.
[22] Internal Revenue Code-IRC, m.1504/2, s.2354.
[23] Internal Revenue Code-IRC, m.1504/3(A), s.2354.

ayı içerisinde gruptan ayrıldığını düşünecek olursak bu grup üyesinin aynı gruba dahil olacağı en erken tarih 2025 yılının Ocak ayı olmaktadır.

Grup şirket düzenlemelerinin genel hatları ABD'de kanun düzenlemesi ile hüküm altına alınmakla birlikte uygulama esasları eyaletler arasında farklılıklar gösterebilmektedir. Bu farklılıklara örnek olarak konsolide raporlama kuralları verilebilir. Örneğin Connecticut eyaleti, grup üyesi kuruluşların ayrı vergi yükümlülüklerini hesaplayan basit bir yöntem kullanır ve daha sonra bunları tek bir konsolide hesap içerisinde birleştirirken; diğer eyaletler, grup üyelerinin hesaplarını daha kapsamlı bir şekilde birleştiren konsolide gelir kurallarına benzer bir yöntem kullanmaktadır[24].

1.3.1.3. Avustralya Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Avustralya'da grup şirketler, kurumlar vergisi kapsamında 1 Temmuz 2002 tarihinde tam konsolidasyona izin veren vergi reformu ile uygulama alanı bulmuş ve bu tarihten sonra grup şirketler kurumlar vergisi kapsamında tek bir mükellef olarak kabul edilmeye başlanmıştır[25].

Grup şirketler Avustralya Gelir Vergisi Kanununda (Australian Income Tax Assessment Act-1997-ITAA) 703 ile 709 maddeler arasında düzenlenmekte olup Avustralya'da yerleşik olan bir ana şirket ve ana şirketin %100 oranında sahip olduğu yerleşik işletmelerden oluşmaktadır[26]. Grup şirket oluşturulabilmesi için Avustralya'da tam sahiplik şartı aranmakta, ana şirketin %100 sahipliğinde olan şirketler grup üyesi olarak kabul edilmektedir. Grup şirketi oluşturan ana şirketin yerleşik şirket olması kanun tarafından hüküm altına alınmakla birlikte grup üyesi olan şirketlerin de yerleşik olması gerekliliği kanunda belirtilmiştir. Bu bağlamda grup üyesi olan tüm bağlı şirketlerin, hem yerel kanunlara hem de vergi anlaşmalarına göre, Avustralya'da ikamet etmeleri gerekmektedir[27].

Grup şirket oluşturulabilmesi için ana şirket ve grup üyelerinin sağlaması gereken şartlar Avusturalya Gelir Vergisi Kanunu'nda şu şekilde belirtilmiştir.

---

[24] Brauner, a.g.m., s.305.
[25] Paul O'Donnell, Ken Spence, "Group Taxation in Australia", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.121.
[26] Ting, a.g.e., s.81.
[27] Ting, a.g.e., s.106.

Tablo – 1: Avustralya'da Grup Şirket Oluşturabilmek için Gerekli Koşullar

	Gelir Vergisi Koşulları	İkamet Koşulları	Mülkiyet Koşulları
Ana Şirket	İşletme, vergilendirilebilir gelirinin tamamının veya bir kısmının kurumlar vergisi oranında veya bu orana eşit bir oranla vergilendirildiği bir işletme olmalıdır.	İşletme, Avustralya'da yerleşik olmak zorundadır. (çift ikametgahlı olmayan)	İşletme, 2. ve 3. sütunlarındaki gereklilikleri yerine getiren başka bir işletmenin tamamen sahip olduğu bir bağlı kuruluşu olmamalıdır. Eğer öyleyse, konsolide edilebilir bir grubun veya konsolide grubun bağlı bir üyesi olmamalıdır.
Bağlı Üye	(a) İşletme bir şirket, trust (tröst) veya ortaklık olmalıdır. (b) İşletmenin bir şirket olması durumunda vergilendirilebilir gelirinin tamamı veya bir kısmı kurumlar vergisi oranında veya bu orana eşit bir oranda vergilendirilebilir olmalıdır. (c) İşletme kar amacı gütmeyen bir şirket olmamalıdır.	(a) Şirket ise, Avustralya'da yerleşik olmalıdır. (çift ikametgahlı olmayan) (b) Trust (tröst) ise, bu kanunun 703-25 maddesine uygun koşullarda olmalıdır. (c) Bir ortaklık olmalıdır.	İşletme, grubun ana şirketinin tamamen sahip olduğu bir iştiraki olmalıdır.

Kaynak: Act-1997-ITAA, 703-15, s.57-58.

Avustralya hukukunda grup şirket oluşturabilmek için yerleşik olma koşulu özellikle vurgulanmakta, ana şirket ve bağlı şirketlerin hepsinde yerleşik olma koşulu aranmaktadır. Öyle ki çift ikamete sahip olan şirketlerin dahi grup şirket oluşturmasına izin verilmemektedir.

Avustralya'da grup şirketlerin yerleşik olma koşulunun bir istisnası olarak MEC (Multiple Entry Consolidated) gruplar gösterilebilmektedir. MEC, yabancı bir şirketin Avustralya'da sahip olduğu yerleşik kuruluşların tamamından oluşan bir grup şirket yapılanmasıdır[28]. MEC'ler özel bir rejime tabi olmakta ve Avustralya Gelir Vergisi Kanunu 719. maddede düzenlenmektedir. Yabancı şirketin iştiraki olan her bir şirket "tier-1" şirketi oluşturmaktadır. Grubun üyesi olmaya uygun en az 2 tane "tier-1" şirketi olmadıkça bir MEC grubu oluşturulamaz[29]. Uygun "tier-1" şirketlerden biri grubun ana şirketi haline gelmekte grubun geri kalan üyeleri bağlı ortaklar olmaktadır[30].

Avustralya'da "tek varlık kuralı" olarak bilinen kural uygulanmakta[31] ve grup üyeleri ayrı bir birim olmaktan ziyade grubun bir parçası olarak kabul edilmektedir.

[28] Act-1997-ITAA, 719-4, s.397.
[29] Act-1997-ITAA, 719-4, s.398.
[30] Act-1997-ITAA, 719-4, s.398.
[31] Ting, a.g.e., s.73.

Grup şirketleri tek bir ana şirket ve grubun bütün bağlı üyelerinden oluşmakta[32], grup üyeleri ile ana şirket tek bir işletme olarak görülmektedir. Grup üyeleri grubun bir parçası kabul edilerek ortak bir muhasebe sistemi ile ana şirket tarafından grup adına tek bir beyanname düzenlenmektedir[33].

1.3.1.4. Birleşik Krallık Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Birleşik Krallık'ta grup şirket düzenlemeleri Kurumlar Vergisi Kanununda (Corporation Tax Act) Grup feragat (group relief) başlıklı 5. kısımın, 5. bölümünde "bağlı ortaklıklar, gruplar ve konsorsiyumlar" başlığı altında, 150 ile 156. maddeler arasında düzenlenmiştir. Birleşik krallıkta grup şirket düzenlemelerini kavramak adına öncelikle ilişkili şirket ve konsorsiyumun nasıl gerçekleştiğini incelemekte yarar bulunmaktadır.

Birleşik Krallık hukukunda şirketin ilişkili olma durumlarının hangi koşullarda gerçekleşeceği kurumlar vergisi kanununun 271. maddesinde açıklanmaktadır. Söz konusu maddeye göre,

- Bir şirketin diğer bir şirketin %51 iştirakine sahip olması durumunda,
- Şirketlerden her birinin üçüncü bir şirketin %51 iştirakine sahip olması durumunda,
- Birinin bir diğerinin üyesi olduğu bir konsorsiyuma ait olması durumunda ve
- Bir şirketin diğer şirketin kontrolüne sahip olması veya ikisinin de aynı kişinin kontrolünde olması durumunda

şirketler ilişkili şirket olarak kabul edilmektedir[34]. Konsorsiyum; şirketlerden her birinin %5 veya daha fazlasına sahip olduğu ve hep birlikte bir şirketin %75'ine sahip olunduğu şirketlerden oluşmaktadır[35].

Birleşik krallıkta grup şirket oluşturulabilmesi için şirketler arasında %75'lik bir iştirak oranının olması gerekmektedir. Kanuna göre eğer bir şirket diğer bir şirketin %75 iştirakine sahipse veya bu şirketlerden her ikisi de üçüncü bir şirketin %75 iştiraki olduğu şirketler ise grup şirket oluşturabilmektedirler[36].

[32] Act-1997-ITAA, 703-10, s.56.
[33] Ting, a.g.e., s.74.
[34] Corporation Tax Act 2010 (c. 4), 271/1, s.139.
[35] Corporation Tax Act 2010 (c. 4), 271/2, s.139.
[36] Corporation Tax Act 2010 (c. 4), 152. madde, s.82.

Birleşik Krallıkta oluşan farklı şirket türleri grup vergileme adına farklı düzenlemeler içermektedir. %75 iştirak oranı bulunan şirketler grup şirket olarak değerlendirilmekte ve grup şirket avantajlarından yararlanarak bu doğrultuda işlem görmektedirler. İlişkili şirket olarak kabul edilen ve %51 sahiplik oranı bulunan şirketler grup şirketlerin tüm avantajlarından yararlanamamakta bu şirketler için sadece verginin ödenmesinde özel bir anlaşma uygulanmaktadır[37]. Konsorsiyum durumunda ise yalnızca zarar transferi söz konusu olmaktadır[38].

1.3.1.5. Danimarka Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Danimarka özellikle 1992'de Avrupa Komisyonu Birleşme Direktifinin uygulanmasından sonra genel bir tutum olarak şirketin yurtdışında yan kuruluşları olmasını ve yurt dışındaki çok uluslu şirketin de Danimarka'da yan kuruluşları olmasını desteklemiş, bunun sonucunda Danimarka'daki birçok kuruluş uluslararası şirket statüsüne kavuşmuştur[39]. Birleşme Direktifinin uygulanması nedeniyle, şirket veya hissedarları için bu işlemle elde edilen sermaye kazancını vergilendirmeksizin şirketleri birleştirmek, bölmek ve holding şirketi mülkiyeti kurmak daha kolay hale gelmiştir[40]. Sunulan bu vergi avantajı nedeniyle Danimarka'daki çoğu şirket uluslararası boyutta faaliyet göstermektedir.

Uluslararası boyut kazanan şirketler istedikleri takdirde grup şirket statüsüne geçebilmektedirler. Grup şirket kuralları, bir şirketin hangi durumlarda kontrol edilen şirket olarak belirleneceği gibi kriterler Danimarka Şirketler Kanunu ile düzenlenmektedir. Danimarka Şirketler Kanunu'na[41] göre bir şirket kanunun 7. bölümde yer alan şartlardan birini veya birkaçını karşılarsa grup şirket yapısı oluşturulabilmektedir. Söz konusu kanunda sıralanan şartların bir ya da birkaçının sağlanması durumunda, bir işletmenin finansal işlemleri ve kararları üzerinde fiili kontrole sahip olan şirket ana şirket olarak kabul edilmektedir. 7. bölümde sıralanan şartlar ise şu şekildedir;

---

[37] Gülşen Gedik, Grup Şirketlerinin Vergilendirilmesi Sistemleri ve Konsolidasyon, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2019, s.70.

[38] Zigurds Kronbergs, "United Kingdom: Corporate Taxation", European Tax Handbook, IBFD Publications, 2017, s.8'den Aktaran; Gülşen Gedik, a.g.e., s.70.

[39] Christen Amby, "Group Taxation in Denmark", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.233.

[40] Amby, a.g.r., s.234-235.

[41] Danish Act on Public and Private Limited Companies (the Danish Companies Act-DCA).

- Kontrol, bir yan kuruluşun mali ve işletme kararları üzerinde belirleyici etkide bulunma gücü anlamına gelir.
- Bir bağlı ortaklığın kontrolü (istisnai durumlarda, sahipliğin kontrol teşkil etmediği açıkça belirtilmediği sürece) doğrudan veya dolaylı olarak bir iştirak aracılığıyla oy haklarının yarısından fazlasına ana şirketin sahip olduğu durumlarda meydana gelmektedir.
- Bir ana şirketin bir işletmedeki oy haklarının yarısına veya yarısından daha azına sahip olması durumunda, ana şirketin;
    - Diğer yatırımcılar ile yapılan bir anlaşma sayesinde oy haklarının yarısından fazlasını kullanma yetkisine;
    - Herhangi bir sözleşme kapsamında bir işletmenin mali ve işletme politikalarını kontrol etme yetkisine;
    - İşin kontrolünü elinde bulunduran yüksek yönetim organı üyelerinin çoğunluğunu atama veya görevden alma yetkisine,
    - Genel kurullarda veya eşdeğer bir organda oyların fiili çoğunluğunu kullanma yetkisine sahip olması oy oranına bakılmaksızın söz konusu şirkette kontrolü olduğu anlamına gelmektedir.
- Halihazırda kullanılabilir veya dönüştürülebilir hisse senetlerine iştirak taahhüdü ve satın alma hakları dahil olmak üzere olası oy haklarının varlığı ve etkisi, bir şirketin kontrol sahibi olup olmadığını değerlendirirken dikkate alınmalıdır.
- Bağlı ortaklığın kendisine veya bağlı ortaklıklarına ait hisseler ile ilgili herhangi bir oy hakkı bir iştirakte oy haklarının tespitinde dikkate alınmamalıdır.

Danimarka Şirketler Kanunu, grup şirketler için kontrol şartını oy haklarının %50'den fazlasına sahiplik olarak belirlemekle birlikte %50 oy hakkından az bir oy hakkına sahip olunması durumunda da kontrol edilen şirket olabileceği konusunu hüküm altına almaktadır. Oy hakkının belirleyici kriter olarak alınmasına rağmen kontrol edilen şirketin belirlenmesinde ana şirketin şirket politikaları üzerinde söz hakkının bulunup bulunmadığı konusuna da önem verilmektedir.

1.3.1.6. Fransız Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Fransa'da grup şirketlerle ilgili ilk düzenlemeler 1971 yılında yapılmıştır[42]. Fransız hukukunda grup şirketler kurumlar vergisi kapsamında ele alınmakta[43] ve Fransız Genel Vergi Kanuınu'nun (Code General des Imports-CGI) 223A ile 223Q maddeleri arasında düzenlenmektedir. Fransa'da genel kural olarak, yalnızca Fransız kurumlar vergisine tabi şirketler, konsolide bir grubun üyesi olabilirler[44]. Bu gereklilik, yabancı şirketlerin ve kurumsal olmayan kuruluşların genel olarak konsolidasyona uygun olmadığı anlamına gelmektedir[45]. Bu nedenle Fransa'da grup şirket oluşturmak ve grup şirket üyesi olabilmek için bir şirketin ilk olarak Fransız kurumlar vergisine tabi yerleşik bir şirket olması gerekmektedir.

Fransa'da kurumlar vergisine tabi şirket koşulunu yerine getiren bir şirketin grup üyesi olabilmesi için diğer bir koşul sahip olduğu iştirak oranıdır. Fransız vergi kanununda mali yıl boyunca ana şirket tarafından en az %95 oranında doğrudan veya dolaylı olarak sahip olunan kuruluşların, ana şirket tarafından yönetildiği ve bir grup şirket oluşturdukları hüküm altına alınmıştır[46]. Buna göre grup üyesi olarak anılacak olan bağlı şirketler için ana şirket tarafından en az %95 sahiplik ve kontrol altında tutulma koşulu aranmaktadır. Ancak kontrol edilen bu şirket başka bir Fransız yerleşik şirketi tarafından kontrol edilmeyen bir şirket olmalıdır.

Fransa'da %95 oranında sahiplik koşulunu sağlayan her şirketin bir grubun üyesi olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Grup şirket oluşturmak ve grup şirket üyesi olmak şirketlerin tercihlerine bırakılmıştır. Grup şirkete dahil olmayı tercih eden şirketler beş yıllık süre için seçim yapmakta ve bu beş yıllık süre boyunca grup şirketin üyesi olmaktadırlar[47].

Grup şirketler, Fransa'daki diğer şirketler gibi vergisel ve idari sorumlulukları yerine getirmekle ve idareye bilgi vermekle yükümlüdürler. Fransız Vergi Usul

---

[42] Ting, a.g.e., s.6.
[43] Borrat Jose Andre ve Bassiere Alain, "Group Taxation in France", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.289.
[44] French General Tax Code (CGI), Madde 223 A-III, 1. Paragraf, s.389.
[45] Pierre Knoepfler ve Jack Anderson, "France: Towards a Real Group Tax Harmonization", European Taxation, 28/6, 1988, s.171'den aktaran Antony Ting, a.g.e., s.106-107.
[46] French General Tax Code (CGI), Madde 223 A-I, 1. Paragraf, s.387.
[47] Frans Vanistendael, "Chapter 3: Group Taxation Under Domestic Law: Common Law versus Civil Law Countries", International and EC Tax Aspects of Groups of Companies, Editor: Guglielmo Maisto, IBFD Publication, EC and International Tax Series, Vol.4, 2008, s.75'den aktaran Gülşen Gedik, a.g.e., s.57.

Kanununa göre grup şirketler de muhasebe belgelerini saklamak ve gerektiğinde sunmak, incelemeye girmek ve bildirim yapmak yükümlülüğüne tabidir[48].

1.3.1.7. Hollanda Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Hollanda hukuk sisteminde grup şirketlerle ilgili ilk düzenlemeler 1940 yılında yapılmıştır[49]. Hollanda'da grup şirketlerin nitelendirmek için mali birlik (fiscal unity) kavramı kullanılmakta[50] grup şirketlerin esasları ise Hollanda Kurumlar Vergisi Kanunu (Wet op de vennootschapsbelasting) 15. madde[51] ve devamında yer alan hükümler çerçevesinde düzenlenmektedir. Hollanda Kurumlar Vergisi Kanununun 15. maddesine göre, "*eğer yerleşik bir şirket, bir veya daha fazla yerleşik şirketin, oy kullanma hakkı ya da hisselerinin, en az %95'ine doğrudan veya dolaylı olarak sahip ise, bu sahiplik bağlı işletmede en az %95 oy kullanma hakkı ve en az %95 kar payı alma hakkı sağlıyorsa, bu şirketler mali birlik için müracaat edebilirler*". Söz konusu madde incelendiğinde Hollanda kanununda grup şirket oluşturulabilmesi için iki hususa vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Hollanda'da grup şirket oluşturulabilmesi ve bağlı bir şirketin grup şirket üyesi olabilmesi için ilk olarak yerleşik şirket olunması koşulu aranmaktadır. Yerleşik olma koşulunu sağlayan şirketlerin ise ikinci koşul olarak vergi idaresine müracaatta bulunulmaları gerekmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanunun 15. maddesinde belirtildiği gibi grup şirket oluşturulabilmesi ve bir grubun üyesi olunabilmesi için Hollanda yasalarına bağlı bir yerleşik şirket olma şartı aranmaktadır. Yerleşik olmayan yabancı şirketler bir grup şirket oluşturamamakta ve grup üyesi olamamaktadır. Ancak Hollanda'da daimi işyeri bulunan yabancı şirketler belirli şartlar altında, ana şirket veya grup üyesi olarak mali birlik hükümlerinden yararlanabilmektedirler[52]. Grup şirket oluştururken dikkat edilecek esasların belirtildiği 15. maddeye bir istisna olarak vergi anlaşmalarına göre çifte yerleşik olarak değerlendirilen şirketler grup şirket oluşturma ve bir grup şirketin üyesi olma hakkını elde edebilmektedirler[53].

[48] French General Tax Code (CGI), Madde 223 A-II, 1. Paragraf, s.388.
[49] Ting, a.g.e., s.6.
[50] Gedik, a.g.e., s.117.
[51] Wet op de vennootschapsbelasting (Vpd), 15/1, s.611.
[52] Gedik, a.g.e., s.52.
[53] Ting, a.g.e., s.112.

Grup şirket oluşturulabilmesi için yerleşik olma koşulu Hollanda'da fazlasıyla eleştirilen bir kural olmuştur. Hollanda yasalarına göre yerleşik olan şirketlerin grup şirket oluşturabilmesi ve bu hakkın yerleşik olmayan şirketlere verilememiş olması dava konusu edilmiş ve bunun sonucunda ülkede grup şirket olarak kabul edilecek şirketlere yenileri eklenmiştir. Avrupa Adalet Divanı'nın Group Steria davasında verdiği "*Hollanda vergi mevzuatının grup şirketler için yaptığı belirlemenin yerleşme serbestisi ilkesini ihlal ettiğine*" dair karar sonucunda yapılan değişikliğe göre;

- Bir yerleşik ana şirket ve ana şirketin Hollanda'da daimi işyeri bulunmayan yerleşik olmayan şirketler aracılığı ile sahibi olduğu yerleşik alt bağlı kuruluşları ve
- Yerleşik kardeş şirketlerin Hollanda'da yerleşik olmayan ve daimi işyeri bulunmayan ortak ana şirketlerinin Hollanda'da grup şirketi oluşturabileceği kabul edilmiştir[54].

Hollanda'da mali birlik hükümlerinden yararlanabilmek için gerekli olan bir diğer esas ana şirket ve bağlı şirketlerin vergi idaresine müracaat etmeleridir. Mali birlik oluşturulabilmesi için ana şirket ve ona bağlı şirketler birlikte vergi idaresinden konsolidasyon izni verilmesini talep etmelilerdir[55]. Bu talebin ana şirket ve tüm grup üyeleri tarafından birlikte yapılması gerekmektedir. Konsolidasyon izni için talep belirli bir süre ile sınırlı olmamakta ana şirket ve bağlı şirketler tarafından bu talebin istenilen zamanda vergi idaresine yapılıp, istenilen zamanda geri çekilmesi mümkün olmaktadır[56].

1.3.1.8. İtalyan Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

İtalya'daki şirketlerin vergilendirme sistemi, Gelir Vergisi (Testo Unico delle imposte sui redditi) 73. maddede düzenlenirken, sistemin diğer AB Üye Devletlerinin çoğu tarafından kabul edilen değişikliklerle uyumlu hale getirmesi ihtiyacı ile 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe giren ve yerine yeni bir kurumlar vergisi (imposta sul reddito sulle societa-IRES) getiren 12 Aralık 2003 tarihli 344 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden düzenlenmiştir[57].

---

[54] Global Tax Handbook, s.385'den aktaran Gedik, a.g.e., s.118.
[55] Gedik, a.g.e., s.53.
[56] Ting, a.g.e., s.89.
[57] Luca Di Nunzio, Mario Grandinetti, Marco Muratore ve Pietro Selicato, "Chapter 22: Italy", Corporate Income Tax Subjects, Editor: Daniel Gutmann, EATLP Congress Lisbon, 30 Mayıs-1 Haziran 2013, s.329.

İtalya Kurumlar Vergisinde 2004 yılında yapılan reformla birlikte İtalyan Kanunu'nda (Italian Civil Code) "kontrol ve şirketlerin koordinasyonu" ile ilgili düzenlemelere yer verilmiştir[58]. Yapılan reformla amaçlananlar;

- İtalyan şirketler hukukunu Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu hale getirmek,
- Mevzuatın basitleştirilmesi ve
- Girişimcilere işlerini yürütmeleri için daha esnek ve özel araçlar sağlamaktır[59].

İtalya'da yapılan reform ile sağlanan yeni kurallar, bir grubun resmi bir tanımını yapmamaktadır[60]. Grup tanımı yapılmamakla birlikte kontrol kavramına yer verilmiştir. Bir şirketin, diğer bir şirketin sermayesine belirlenen oranda sahip olması durumunda o şirket üzerinde kontrol hakkı bulunduğu kabul edilmektedir. İtalya'da bir şirketin başka bir şirketin kontrolü altında bulunması ana şirketin söz konusu şirketin sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip olması durumunda mümkün olmaktadır[61].

1.3.1.9. Japon Hukukunda Grup Şirket Düzenlemeleri

Japonya'da 2001 yılında kurumlar vergisi kanununda durgun olan ekonomiyi canlandırmak amacıyla köklü reformlar yapılmıştır[62]. Söz konusu reformlarla ekonomiyi canlandırmak, endüstriye yeni yatırımlar kazandırmak amaçlanmıştır. Vergisel anlamda yapılan reformlarla şirketlere avantaj sağlamak ve yatırımların ülkeye çekilmesi planlanırken, yapılacak olan bu yatırımların haksız rekabet ortamı yaratmamasına da özen gösterilmiştir. Japon endüstrisinde haksız rekabeti önlemek ve herkese adil bir ortam sunmak önem arz etmektedir. Bu bağlamda Japonya'da 1997 yılında yürürlüğe giren Adil Ticaret Yasası (Fair Trade Law) nedeniyle, endüstride pazar payı ağırlıklı olan büyük bir grup bulunmamaktadır[63].

---

[58] Massimo Giaconia, "Group Taxation in Italy", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.369.
[59] Jelena Pajic, "The Process of Company Incorporation in Italy", GSI Articletter, January 2012, s.37.
[60] Nunzio v.d., a.g.m., s.332.
[61] Deloitte, "International Tax Italy Highlights 2020", Mart 2020, s.4, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-italyhighlights-2020.pdf?nc=1, Erişim Tarihi: 09.11.2020.
[62] Fumihiro Komamiya, "Group Taxation in Japan", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.393.
[63] Komamiya, a.g.r., s.393.

Japonya'da grup şirketi oluşumunda yerleşik ana şirket ve sahiplik oranı olmak üzere iki koşula dikkat edilmektedir. Japonya'da sadece ülkede yerleşik olan ana şirketler ve onların kontrolünde bulunan şirketler grup vergileme sistemine dahil edilmektedir[64]. Dolayısıyla yerleşik olmayan bir şirketin grup şirket statüsünde bulunması mümkün olmamakta, grup şirket olarak değerlendirilecek şirket Japon yasalarına bağlı yerleşik bir şirket olmaktadır. Japonya'da grup şirket oluşturulabilmesi için gereken bir diğer koşul sahiplik oranıdır. Bir grup şirketi oluşturabilmek için %100 sahiplik şartı aranmaktadır[65]. Japonya'da yerleşik bir şirket, bir veya daha fazla yerleşik şirketin %100'üne sahip olması durumunda iştirak olunan şirket veya şirketler grup şirket üyesi olmaktadır. Bu durum tıpkı ana şirket gibi grup üyelerinin de yerleşik şirketlerden oluştuğu göstermektedir.

Japon grup şirketin oluşturulmasında şirketlere seçim hakkı verilmemektedir. Gerekli şartları sağlamış olan tüm şirketler grup şirket üyesi olmak zorundadırlar[66]. Bir grup üyesinin gruptan ayrılması durumunda ise bazı süreler göz önüne alınarak işlem yapılmaktadır. Bir bağlı şirket, grup şirketten ayrıldığında konsolide grubun hesap dönemi başında ayrılmış kabul edilmekte ve beş yıl boyunca aynı gruba bir daha alınamamaktadır[67].

1.3.2. Türkiye'de Grup Şirket Düzenlemeleri

Türkiye'de grup şirket kavramı ilk olarak 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (TTK) "şirketler topluluğu" olarak kullanılmıştır. 2012 yılı öncesinde grup şirketler hakkında Türk hukuk sisteminde herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. 1956 yılından beri uygulamada olan 6762 sayılı TTK'nın yürürlükten kaldırılarak 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesiyle birlikte grup şirket kavramı hukuk sistemimizde şirket topluluğu olarak yerini almıştır. Yapılan düzenlemede şirketler topluluğu ile ilgili maddelerde Alman hukukundaki konzern ile ilgili düzenlemeler temel kaynak teşkil etmiştir[68]. Grup şirketler TTK'nın 195 ile 209. maddeleri arasında "şirketler topluluğu" adı altında düzenlenmiştir.

---

[64] Komamiya, a.g.r., s.394.
[65] Ting, a.g.e., s.82.
[66] Komamiya, a.g.r., s.395.
[67] Eric N. Roose, Takeo Mizutani, "Japan", Tax Planing for International Mergers, Acquisitions, Joint Ventures and Restructurings, Third Edition, Edited by: Peter H. Blessing, Wolters Kluwer, Volume II, 2015, s.31'den aktaran Gedik, a.g.e., s.63.
[68] Neslihan Karataş Durmuş, "Ticaret Kanunu Kapsamındaki Şirket Toplulukları ve Bunların Vergi Hukuku Karşısındaki Durumları", Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, S.2, 2015, s.72.

Kanunun 195. maddesinde ana şirket ve bağlı şirket tanımı yapılmaktadır. 195/1 maddesine göre;

"*a) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketinin, doğrudan veya dolaylı olarak;*

1. Oy haklarının çoğunluğuna sahipse veya

2. Şirket sözleşmesi uyarınca, yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyenin seçimini sağlayabilmek hakkını haizse veya

3. Kendi oy hakları yanında, bir sözleşmeye dayanarak, tek başına veya diğer pay sahipleri ya da ortaklarla birlikte, oy haklarının çoğunluğunu oluşturuyorsa,

b) Bir ticaret şirketi, diğer bir ticaret şirketini, bir sözleşme gereğince veya başka bir yolla hâkimiyeti altında tutabiliyorsa,

birinci şirket hâkim, diğeri bağlı şirkettir. Bu şirketlerden en az birinin merkezi Türkiye'de ise, bu Kanundaki şirketler topluluğuna ilişkin hükümler uygulanır."

Kanun maddesinden de anlaşılacağı üzere Türkiye'de grup şirket oluşturulması ve ana şirkete bağlı şirket tanımlaması yapılabilmesi için oy hakkı ve yönetimde söz sahibi olma şartlarına bağlanmaktadır. Kanun maddesinde grup şirket oluşturabilmek için gerekli olan sahiplik oranına açıkça yer verilmemiştir. Ancak maddede yer alan "*…oy haklarının çoğuna sahipse…*" ifadesi bir şirketin, diğer bir şirketin en az %50 hissesinden fazlasına sahip olması durumunda bir şirketler topluluğu oluşturulabileceği ifade etmektedir. Dolayısıyla Türk hukukunda grup şirket oluşturulabilmesi için aranan sahiplik oranının %50'den fazla bir oran olması gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca Kanun'daki hükümlerden yararlanılabilmesi için ana şirketin veya bağlı şirketlerden en az birinin merkezinin Türkiye'de olması gerekmektedir.

Grup şirketler için genellikle doğrudan hakimiyet söz konusu olmaktadır. Ancak bir şirketin diğer bir şirket üzerinde her zaman doğrudan hakimiyeti beklenmemekte bazı durumlarda dolaylı hakimiyet söz konusu olmaktadır. TTK'da grup şirketler için dolaylı hakimiyet tanımı da yapılmaktadır. TTK'ya göre bir hakim şirketin, bir veya birkaç bağlı şirket aracılığıyla bir diğer şirkete hakim olması dolaylı hakimiyet sayılmakta (m.195/3) ve dolaylı hakim olunan şirketlerle birlikte şirketler

topluluğu oluşturulacağından (m.195/4) bahsedilmektedir. Kanundaki bu uygulama ile grup şirketlerin alanı genişletilmektedir.

Grup şirketlerin pay ve oy oranlarının hesaplaması ise TTK 196. maddede düzenlenmektedir. Söz konusu maddeye göre; "bir ticaret şirketinin bir sermaye şirketindeki iştirakinin yüzdesi, o sermaye şirketindeki payının veya payların itibari değerleri toplamının, iştirak olunan şirketin sermayesine oranlanmasıyla bulunur. Sermaye şirketinin hem kendi hem de onun hesabına alınmış olup da üçüncü kişilerin elindeki kendi payları, hesaplamada o şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinden düşülür"(m.196/1).

Ana şirket genel kurulda, bağlı şirketlerin finansal ve mal varlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, ana şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, ana ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında hesap verme ilkelerine uygun bilgi verilmesini isteme hakkına sahip olmaktadır (m.200/1).

TTK hükümlerine göre ana şirket, hakimiyetini bağlı şirketi kayba uğratacak şekilde kullanamamaktadır. Özellikle bağlı şirketi, iş, varlık, fon, personel, alacak ve borç devri gibi hukuki işlemler yapmaya; karını azaltmaya ya da aktarmaya; malvarlığını ayni veya kişisel nitelikte haklarla sınırlandırmaya; kefalet, garanti ve aval[69] vermek gibi sorumluluklar yüklenmeye; ödemelerde bulunmaya; haklı bir sebep olmaksızın tesislerini yenilememek, yatırımlarını kısıtlamak, durdurmak gibi verimliliğini ya da faaliyetini olumsuz etkileyen kararlar veya önlemler almaya yahut gelişmesini sağlayacak önlemleri almaktan kaçınmaya yöneltememektedir (m.202/1(a)). Ancak tam hakimiyet halinde yani ana şirketin bağlı şirket hisselerinin %100'üne sahip olması halinde ana şirketin vereceği kararlar bağlı şirketin kaybına[70] sebep verebilecek sonuçlar doğurabilecek nitelik taşısalar bile, bağlı şirketin yönlendirilmesine ve yönetimine ilişkin talimatlar verebilmektedir (m.203/1). Bu

[69] Ticari senetlerde, ödemeden sorumlu olanların ödememesi durumunda üçüncü bir kişinin alacaklılara senet bedelini ödeyeceğine ilişkin verdiği güvencedir. Bkz. TDK http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cd3d17eaafbe3.66242046, Erişim Tarihi: 09.05.2019.

[70] Kullanılan "kayıp" kelimesi borçlar hukuku anlamında "zarar"dan farklı ve onu da kapsayacak genişlikte olmaktadır. Kayıp bir malvarlığı eksilmesi veya malvarlığının artmasının önlenmesi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi, iş, fon ve personel devrinde olduğu üzere şansın veya bir işi başarı ile yapabilme olanağının yitirilmesi tarzında da görülebilir. Bkz. TTK genel gerekçesi, http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri-ikinci-kitap-ticaret-sirketlerimadde-124-644/, Erişim Tarihi: 07.05.2019.

hükmün istisnası olarak takip eden maddede "Bağlı şirketin ödeme gücünü açıkça aşan, varlığını tehlikeye düşürebilecek olan veya önemli varlıklarını kaybetmesine yol açabilecek nitelik taşıyan talimat verilemez (m.204/1)" şeklinde hüküm getirilmektedir.

1.4. Grup Şirketlerinin Oluşturulma Nedenleri, Avantajları ve Dezavantajları

Günümüz dünyasında şirketlerin iş hacimlerini büyüterek yeni yatırımlar oluşturmaları yadsınamaz bir gerçektir. Dünyanın dört bir yanındaki büyük firmalar, işlerini bir dizi yan kuruluş ve bağlı şirket aracılığıyla yürütmektedir[71]. Öyle ki Avusturalya'nın en büyük ilk 500 şirketindeki grup yapılarını inceleyen ampirik bir çalışmada bu şirketlerin yaklaşık %90'ının en az bir tane kontrol edilen kuruluşa sahip olduğu belirtilmiştir[72]. Grup şirketlerin oluşturulma nedenleri şirketlerin büyüme ve/veya ekonomik yönden avantaj elde etme istekleri gibi çeşitli faktörden kaynaklanmaktadır. Ekonomiye ve şirketlere birçok yönden avantaj sağlayan grup şirketlerin aynı zamanda dezavantajlarının bulunduğu da göz ardı edilemez bir gerçektir. Bu başlık altında grup şirketlerin oluşturulma nedenleri, şirketlere nasıl avantajlar ve dezavantajlar sağladıkları gibi bilgilere yer verilerek grup şirketlerin etkileri değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1.4.1. Grup Şirketlerinin Oluşturulma Nedenleri

Ekonomi tarihi, modern sanayi işletmelerinin yükselişini, yüksek hacimli üretim gerektiren, girişimcileri yenilikçi potansiyellerinden tam olarak yararlanmaları için büyük ölçekli üretim yetenekleri geliştirmeye zorlayan, teknolojik gelişmelerin ortaya çıkması olarak açıklamaktadır[73].

Tek birimli, geleneksel işletmelerin ekonomik anlamda yok olması, finansal (şirketin kendi kendini finanse etme kabiliyetlerinin tükenmesi), örgütsel (tek birimli biçimde büyük işlemlerin karmaşıklığını yönetmenin imkansızlığı)[74], ekonomik (şirketin karlılığını sürdürmesi için yeni birimler eklemesinin gerekliliği) ve yasal

[71] Alessandro Zattoni, "The structure of corporate groups: The Italian Case", Corporate Governance – An International Review, January, 1999, s.38.
[72] Ian M. Ramsay ve Geofrey P. Stapledon, Corporate Groups in Australia, Faculty of Law the University of Melbourne Public Law and Legal Theory Working Paper No.26, 2002, s.3.
[73] Miguel G. Correia, The Taxation of Corporate Groups Under a Corporation Income Tax, A thesis submitted to the Department of Law of the London School o f Economics for the degree of Doctor of Philosophy, London, 2010, s.89.
[74] Edith Penrose, The Theory o f the Growth o f the Firm, Oxford University Press, 1995, s.162.

(tekelcilik karşıtı yasalar)[75] olmak üzere dört farklı nedenden kaynaklanmıştır[76]. Bir şirket belirli bir iş hacmine ulaştığında merkezi tek birimli yönetim yapısı, gelişimine ayak uyduramamaktadır. Bir süre sonra şirket büyüyerek yeni yatırımlar yapmayı tercih etmektedir. Geleneksel işletmeler zaman içerisinde tek birimli işletme olmak yerine iştirakler edinerek büyümek ve üretim kapasitelerini artırarak karlarını en üst seviyeye çıkarmak istemektedirler. Firmanın üretim kapasitesindeki büyüme, üretim yönetimi tekniklerinde ve satış kapasitesinde bir iyileşmeyi beraberinde getirmekte ve büyük imalatçı firmalar "büyük ölçekli firma" olarak "küçük işletmelerden" daha düşük birim maliyetlerle üretim yapmaya başlamaktadırlar[77].

Şirketlerin sahip oldukları ortaklıkların sayısı arttıkça ve büyük ölçekli firma statüsüne ulaşarak düşük birim maliyetlerle üretim yaptıkça elde ettikleri karlar artmaya başlamaktadır. Ancak şirketlerin sahip olduğu ortaklıkların artması, bu ortaklıkların kontrollerini sağlamak anlamında ciddi bir sorun niteliğine dönüşmektedir. Bu tür durumlarda şirketler ortaklıklarının kontrollerini ellerinde daha rahat tutabilmek için bir grup altında örgütlenerek tek elden yönetim şeklini uygulamaktadırlar. Bir şirketin bir ya da daha fazla sayıda bağlı kuruluşa sahip olmasının ve şirketlerinin faaliyetlerini bir şirket grubu üzerinden yürütmesinin sebeplerini şu şekilde sıralamak mümkün olmaktadır[78]:

- Şirket, bir bağlı ortaklık kurarak varlıklarının riskini azaltabilmektedir. Sınırlı sorumluluk ilkesine göre şirketinin varlıkları, bağlı ortaklığın maruz kaldığı her türlü sorumluluğa karşı korunacaktır[79].
- Bir işletmenin tek bir şirketten ziyade bir şirket grubu vasıtasıyla işletilmesi, vergilerin düşürülmesine neden olabilecektir[80].
- Vergilendirme konularının sık sık gündeme gelmesindense, varlıkları satın almak yerine şirket hisselerini satın alarak bir işletme edinmeyi tercih edebilecektir.

[75] L. Hannah, Mergers, Cartels and Concentration: Legal Factors in the US and European Experience, in Law and the Formation o f the Big Enterprises in the 19th and 20th Centuries (N. Horn & J. Kocka eds., 1979) s.306'dan Aktaran, Miguel G. Correia, a.g.e., s.89.
[76] Correia, a.g.e., s.89.
[77] Correia, a.g.e., s.89.
[78] Ramsay ve Stapledon, a.g.e., s.10-11.
[79] Lynn M. LoPucki, "The Death of Liability", Yale Law Journal, Vol.106, 1996, s.20.
[80] Tom Hadden, "The Regulation of Corporate Groups in Australia", UNSW Law Journal, 15(1), 1992, s.65-66.

- Bir şirket yalnızca işinin bir bölümü için yatırım yapmak isteyebilir. Bu, işin bir bölümünü bir yan kuruluş olarak yapmak ve diğer sermayedarların yan kuruluşta bir azınlık hissesi edinmesini sağlamak suretiyle yapılabilir. Şirketin kontrolü kaybetmeden ilave sermaye biriktirmesine izin verir.

Şirketler bu ve bunun gibi avantajlar nedeniyle grup şirket oluşturmayı tercih edebilmektedirler. Grup şirket yapıları şirketlere iştiraklerin denetiminin, yönetiminin ve faaliyetlerinin kolay kontrolü gibi idari birçok kolaylık sağlamaktadırlar.

1.4.2. Grup Şirketlerin Avantajları

Şirketler için bir vergi grubu oluşturmak, temel olarak vergi tasarrufu açısından kurumlara avantaj sağlamaktadır[81]. Özellikle ana şirket ve ana şirkete bağlı kuruluşlar arasında kar veya zarar aktarımı yapmak vergisel açıdan şirketlerin yararına olmaktadır. Bu aktarım yoluyla aynı grup içerisinde bulunan zarar eden şirkete, kar elde eden şirketin kar aktarması yoluyla zarar eden şirketin zararı kapatılmış; kar elde eden şirkette ise kar aktarımından dolayı kar azaltılarak daha düşük vergi matrahı beyan edilmiş ve daha az vergi ödenerek vergisel avantaj elde etmiş olmaktadır.

Grup şirket oluşturulması vergisel açıdan şirketlere fayda sağlamakla birlikte ülkeler açısından da avantaj yaratmaktadır. Grup vergilendirme rejimi grup içindeki karlara uygulanacak olan zarar indirimi ve grup içindeki varlıkların vergisiz transferi olmak üzere özellikle iki yönden şirketlere fayda sağlamaktadır[82]. Grup üyeleri arasında zarar ve kar transferleri yaparak vergisel avantajlar elde etmenin yanı sıra grubu tek bir ekonomik birim kabul etmesi nedeniyle grup üyeleri arasında vergisiz mal ve hizmet transferi yapılabilmektedir. Mal ve hizmet transferinin vergisiz yapılması ise transfer fiyatlaması manipülasyonunun minimum seviyeye indirilmesi yönünde ülkelere fayda sağlayacak yollardan biridir.

Grup şirketlerin tek bir ekonomik birim olarak değerlendirilmesi mükellef ve idare açısından vergi sisteminde daha az iş yükü anlamına da gelmektedir. Grup şirket yapıları; mükellef açısından tek bir muhasebe sistemi kullanılarak tüm üyelerin kar ve zararlarının ana şirkette toplanıp tek bir beyannamede beyan edileceği; idare açısından

---

[81] Andreas Oestreicher ve Reinald Koch, "The determinants of opting for the German group taxation regime with regard to taxes on corporate profits", Review of Managerial Science, 4(2), 2010, s.120.

[82] Pal Pushpender, "Group Taxation: Meaning, System and Conditions", http://www.accountingnotes.net/international-taxation/group-taxation-meaning-system-and-conditions/4519, Erişim Tarihi: 17 Ekim 2018.

birçok şirketin hesaplarının ayrı ayrı kontrolü yerine yalnızca ana şirketin beyan ettiği hesaplardan tüm şirketlerin denetiminin sağlanacağı ve idari iş yükünü azaltabilecek avantajlar sunmaktadır.

1.4.3. Grup Şirketlerin Dezavantajları

Grup şirketler, şirketlere ve ülkelere sağladıkları faydaların yanı sıra bünyelerinde istenilmeyen dezavantajlar da barındırmaktadırlar. Grup şirketler ile her zaman ekonomide olumlu sonuçlar elde edilmemekte grup şirketlerin karmaşık yapıları sonucu ekonomi ve şirket açısından istenilmeyen sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Grup şirketlerin dezavantajlarını şu şekilde sıralamak mümkündür[83]:

- Finansal bütünleşme teknikleri, özellikle varlık ve borçların grup içerisindeki şirketten şirkete geçme özelliği ve karmaşık grup yapılarının oluşturulması, şirketlerin veya grubun bir bütün olarak gerçek mali pozisyonlarını gizlemek için kullanılabilir.
- Grup yöneticilerinin çıkarlarının iştiraklerdeki azınlık hissedarlarının çıkarlarına tercih edilmesini sağlamak ve bunun yapıldığını gizlemek için kullanılabilir;
- Finansal bütünleşme teknikleri, düşük vergi oranı uygulanan biçimlerde veya bölgelerde maksimum kar elde edilmesini sağlayarak vergilendirmeyi önlemek için kullanılabilir;
- Düzenleyici önlemlerin tekel ve birleşme mevzuatı, sağlık ve güvenlik hükümleri, çalışanların katılımı ve planlama gereklilikleri gibi geniş bir konu yelpazesi üzerindeki etkisinden kaçınmak için karmaşık grup yapıları kullanılabilir.

Grup şirketler ek olarak birçok iştiraki bir arada barındırdığı için farklı ve çok yönlü kararlar alma durumuyla da karşı karşıya kalabilmektedir. Şirket gruplarının çok sayıda karar alma durumunda olmaları nedeniyle stratejik hedefler, stratejilerin uygulanması ve izlenmesi, kurum kültürünün yayılması, kurumsal risklerin yönetimi, kurumsal raporlama ve potansiyel çıkar çatışmalarının azaltılması konularında bir takım zorluklar ortaya çıkabilmektedir[84].

[83] Hadden, a.g.m., s.65.
[84] Latin American Companies Circle, Corporate Governance Recommendations for Company Groups, Based on Experiences from the Latin American Companies Circle, November 2014, s.2.

Grup şirket yapısı aynı zamanda anti kaçırma kurallarının (anti abuse rules) bulunmaması durumunda şirket gruplarının esnekliği, işlem yollarının seçimi gibi seçeneklerle kurumlar vergisi sisteminin biçimsel yapısını kolayca manipüle etmelerini sağlayabilmektedir[85]. Grup şirket yapıları kullanılarak oluşabilecek bu tür vergi kaçırmalarının önüne geçilebilmesi için öncelikle vergi sistemlerinin anti kaçırma kurallarına önem vermesi ve güçlü anti kaçırma kuralları uygulamaları, buna ek olarak güçlü bir denetim sisteminin oluşturulması önem arz etmektedir.

1.5. Grup Şirketler ve Vergilendirme İlişkisi

Bir ülkenin kalkınması, gelişmesi ve ülkeye ekonomik yönden katma değer sağlanması o ülkedeki yatırımlarla ve üretimlerle doğru orantılı olmaktadır. Yapılan yatırımlar büyümeyi sağlayarak kalkınmayı beraberinde getirmektedir.

Hangi ülkeye yatırım yapılıp yapılmayacağının kararı ise girişimciler tarafından alınmakta ve bu karar çoğu zaman ülkelerin vergi sistemlerinde girişimcilere sağladıkları avantajlar ve vergi oranlarına bağlı olarak değişmektedir. Girişimciler kar elde etmek, karlarını artırmak ve mümkün olduğunca az vergilendirilmek istemektedir.

Şirket kazançları üzerinden ödenen vergiler, vergi oranlarına göre hesaplandığı için bir ülkedeki vergi oranları şirketlerin vergi yükü açısından önemli olmakla birlikte şirketlere sağlanan indirim kalemleri, muafiyet ve/veya istisnalar da şirketlerin vergilendirilmesinde önem taşımaktadır. İndirim, muafiyet ve/veya istisnaların varlığı şirketin daha az kazanç beyan etmesini ve böylelikle daha az vergi ödemelerini sağlamaktadır. Vergi açısından bu tür avantajlar elde edemeyen yatırımcılar ise sermayesini başka ülkelerde veya başka yatırımlarda değerlendirebilmekte bu da sermayenin yurtdışına yönelmesiyle ya da ülke ekonomisine aktarılmaması ve atıl kalmasıyla sonuçlanmaktadır.

Sermayenin serbest dolaşımı ve vergi planlaması nedeniyle yurtdışı yatırımları ivme kazanmış ve çok uluslu şirketler hızla artmaya başlamıştır. Çok uluslu şirketler daha önce de var olmakla birlikte özellikle II. Dünya Savaşından sonra ülkeler arası ekonomik ilişkilerde liberasyona geçilmesi, himayeciliğin zayıflaması, rekabetin hız

[85] Correia, a.g.e., s.140.

kazanması, ulaşım ve iletişimdeki teknik gelişmelerin etkisiyle daha da fazlalaşmıştır[86].

Dünyadaki 100 en büyük çok uluslu şirkete bakıldığında, çok uluslu şirketlerin ekonomik anlamda oldukça büyük etkilerinin olduğu görülmektedir. Bu şirketler yaptıkları yabancı yatırımlara göre sıralandığında en büyük ilk 20 şirketin durumunu aşağıdaki gibi tablolaştırmak mümkündür.

Tablo – 2: Dünyanın En Büyük 20 Çok Uluslu Şirketinin Mal Varlığı ve Satış Rakamları[87] (Milyon Dolar)

			Mal Varlıkları		Satışlar	
	Şirket	**Ana Devlet**	**Yabancı**	**Toplam**	**Yabancı**	**Toplam**
1	Royal Dutch Shell Plc	Birleşik Krallık	343.713	400.563	281.628	405.978
2	Toyota Motor Corporation	Japonya	300.384	468.872	65.857	272.513
3	BP Plc	Birleşik Krallık	254.533	283.144	243.690	312.293
4	Softbank Group Corp	Japonya	240.305	325.869	44.551	86.573
5	Total SA	Fransa	233.692	256.327	128.675	189.389
6	Volkswagen Group	Almanya	224.191	524.566	226.903	278.255
7	British American Tobacco Plc	Birleşik Krallık	185.974	187.330	32.415	32.660
8	Chevron Corporation	ABD	181.006	253.863	75.549	158.767
9	Daimler AG	Almanya	169.115	322.440	168.193	197.454
10	Exxon Mobil Corporation	ABD	168.053	346.196	85.701	279.332
11	Anheuser-Busch InBev NV	Belçika	162.270	202.375	40.265	47.623
12	Apple Computer Inc	ABD	153.545	365.725	167.534	265.595
13	CK Hutchison Holdings Ltd	Hong Kong, Çin	144.891	157.337	33.036	35.358
14	Honda Motor Co Ltd	Japonya	143.280	184.338	124.832	143.251
15	Vodafone Group Plc	Birleşik Krallık	143.259	160.501	42.960	50.534
16	General Electric Co	ABD	134.637	309.129	74.848	121.616
17	Siemens AG	Almanya	133.891	160.800	78.228	98.768
18	Enel SpA	İtalya	133.459	189.402	53.849	86.284
19	DowDuPont Inc	ABD	122.998	188.030	30.181	85.977
20	Nissan Motor Co Ltd	Japonya	122.276	171.097	87.180	104.352

Kaynak: UNCTAD, https://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx , Erişim Tarihi: 27.09.2019.

Tablodaki şirketlerin mal varlıkları incelendiğinde ikamet devleti olan ana devlette yaptıkları yatırımlarının yabancı yatırımlarından daha düşük olduğu görülmektedir. Çok uluslu şirketlerin yabancı ülkelere daha fazla yatırım yaptıkları dikkat çekmekte hatta bu şirketlerin bir kısmı yatırımlarının neredeyse tamamını yabancı yatırım olarak değerlendirmektedirler. Şirket satış rakamlarının ise (yalnızca bir şirket dışında) yapılan yatırımlara paralel olarak yabancı ülkelerde daha fazla olduğu görülmektedir. Yapılan yatırımların tutarları çok uluslu şirketlerin ekonomide

[86] Esat Çam, "Çok Uluslu Şirketler ve Gelişen Ülkeler", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, C.45, S.1-4, 1987, s.93.

[87] Rakamlar şirketlerin finansal raporlamalarından elde edilen verilere dayanmakta ve 1 Nisan 2018 - 31 Mart 2019 arasındaki mali yılın verileri olmaktadır.

büyük yer kapladığının göstergesi de olmaktadır. Yaptıkları yatırımlar oldukça büyük yatırımlar olmakla birlikte dünyanın çeşitli bölgelerine yayılmakta ve o bölgelerdeki ekonomik canlılığı sağlamaktadırlar.

Uluslararası ticarette çok uluslu şirketlerin bu derece büyük yer alması ise ekonomide söz sahibi olma ve ekonomiye yön verebilme özelliklerinin giderek güçlendiğini göstermektedir.

Çok uluslu şirketlerin geniş bir ekonomik alana yayılması ve birçok farklı ülkede bulunma imkanının olması ülkeler açısından vergileme alanında sıkıntılar yaşanmasına yol açabilmektedir. Öyle ki şirketleri kontrol altına almak oldukça zor olmakla birlikte şirketlerin yabancı iştiraklerinden veya ortaklıklarından haberdar olmak ve bunların hepsini kontrol etmek için çok daha yoğun bir uğraş gerekmektedir.

Vergi sistemleri hükümetler tarafından tasarlanmakta ve yönetilmektedir. Her hükümetin kendine özgü yasaları bulunmakta bu da vergileme açısından sorun yaratabilmektedir. Vergi sistemlerinin kurumlar vergisi kapsamına giren yabancı şirketleri tanımlama biçimleri bile önemli ölçüde farklılık gösterebilmekte, bu da pratikte ilginç vergi planlama fırsatlarına yol açabilmektedir[88]. Şirket gruplarının vergilendirilmesine yönelik bu muğlak yaklaşım, vergi sisteminde boşluklar yaratmaktadır[89]. Vergi sistemlerinde bulunan boşluklar matrah erozyonuna yol açabilmekte ve bunun sonucunda vergi gelirlerini azaltabilmektedir. Bu da devletlerinin, vergi konularıyla ilgili politikalarını uyumlulaştırması veya koordine etmesi konusundaki tartışmaları güçlendirmektedir[90]. Bir şirketin dünya çapındaki karının nasıl vergilendirileceğine dair evrensel bir anlaşma olsa bile, birden fazla ülkede faaliyet gösteren firmalar için bu karların nerede vergilendirileceği konusu daha farklı bir tartışma yaratmaktadır[91]. Vergi konusunda küresel bir sistemin olmayışı ve ülkeler arasında oluşan bu belirsizlikler şirketlerin vergisel boşlukları kullanmalarına neden olarak ülkelerin vergi gelirlerinin azalmasına yol açabilmektedir.

Ülkelerin ilk kuruluş yıllarında vergi sistemlerini oluşturması uluslararası işlemler geliştiğinde yetersiz kalmış ve bu yüzden ülkeler arasında işbirliği yapılarak

---

[88] Daniel Gutmann, Corporate Income Tax Subjects, 2013 EATLP Congress Lisbon, 30 Mayıs – 1 Haziran 2013, IBFD, S.12, 2016, s.1.
[89] Correia, a.g.e., s.1.
[90] Gutmann, a.g.e., s.1.
[91] Tax by Design, "Corporate Taxation in an International Context", s.430, https://www.ifs.org.uk/uploads/mirrleesreview/design/ch18.pdf, 02 Kasım 2018.

vergi anlaşmaları hatta OECD ve Avrupa Birliğinde bazı vergi konularının koordine edilmesine yönelik girişimler ortaya çıkmıştır[92]. Bu kapsamda OECD tarafından geliştirilen Matrah Aşındırma ve Kar Aktarımının önlenmesi projesi (BEPS) ve AB Direktifleri uluslararası işbirliği açısından önemli projeler niteliğindedir. Uluslararası bu projeler vergi gelirleri açısından ülkelerin en az kayba uğraması, matrah azaltılmasının en aza indirilmesinde bir çözüm yolu niteliğinde olmaktadır.

Çok uluslu şirketler vergileme açısından en fazla yarar sağlayan ülkelerde faaliyette bulunmayı ve vergilendirilmeyi tercih etmektedirler. Ülkeler ise çok uluslu şirket yatırımlarını kendilerine çekmek için vergi sistemlerinde düşük vergi oranları, indirim, istisna, muafiyet uygulamalarına yer vererek yatırımcılara avantajlar sağlamaktadırlar. Vergileme açısından ülkelerin çok uluslu şirketlere sağladıkları bu avantajlardan biri de grup vergilendirme rejimi olmaktadır.

Bir ülkede grup vergilendirme rejiminin bulunmaması ülkedeki vergi avantajlarını azaltarak yatırımların başka ülkelere kaymasına da yol açabilecektir. Şirket ortaklıklarının yılsonunda zarar elde etmeleri sonucunda bu zararın indirim konusu yapılmaması hem sermayenin farklı ülkelere yönelmesine hem de girişimcilerin şube açma konusunda isteksiz davranmalarına neden olabilecektir.

Grup vergilendirme rejimi ana şirkete iştiraklerin zararlarını indirme fırsatı sunduğu için vergisel avantaj sağlamaktadır. Şirketler bu sistemde grupta bulunan üyelerinin zararlarını indirerek vergisel açısından bir avantaj elde etmekte ve yeni yatırımlar için yabancı ülkeleri daha az tercih edebilmektedirler. Grup vergilendirme rejimi transfer fiyatlandırması manipülasyonunu da en aza indirmeye çalışması nedeniyle ülkelere fayda sağlayan bir uygulama olmaktadır. Ayrıca grup şirketlerin kendilerine bağlı olan ortaklıkları bünyelerinde toplayarak tek bir birime indirgemeleri mükellef sayılarında azalmaya neden olmaktadır. Grup şirketleri ile sağlanan mükellef sayısındaki azalmanın ise idareye her açıdan etkin ve verimli çalışma imkanı sağlayacağı düşünülmektedir.

[92] Tax by Design, "Corporate Taxation in an International Context", s.429, https://www.ifs.org.uk/uploads/mirrleesreview/design/ch18.pdf, 02 Kasım 2018.

İKİNCİ BÖLÜM

GRUP VERGİLENDİRME REJİMİ VE ÇEŞİTLİ ÜLKE UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Grup Vergilendirme Rejimi

Grup şirketler küresel ekonomide geniş yer edinmekte ve önemleri gün geçtikçe artmaktadır. Yaptıkları yatırımlarla ülkelere ekonomik avantaj sağlamalarının yanı sıra bu ülkelerde bulunan iş gücüne de istihdam olanağı sunmaktadırlar. Grup şirketlerin sundukları bu gibi avantajlar ülkelere cazip gelmektedir. Ülkeler ekonomik yönden grup şirketlerin sundukları avantajlardan yararlanmak için grup şirketlerin ülkelerinde yatırım yapmalarını istemekte ve ülkelerini grup şirket yatırımları için çekici hale getirmeyi tercih etmektedir.

Grup şirketler diğer şirket türleri gibi en yüksek kar elde etme amacı edinen şirketler olmaktadır. Bu doğrultuda ana şirket ya da ana şirkete bağlı şirketlerin ikamet ülkesi olarak seçilen ülkenin grup için en fazla yarar sağlayan ülke olması grup şirketler adına önem arz etmektedir. Grup şirketlerin ikamet ülke olarak seçecekleri ülkenin belirlenmesinde, ülkenin teknoloji, ulaşım, haberleşme ağının güçlü olması gibi özelliklerin yanı sıra ülkenin vergi sisteminde grup şirketlere sundukları avantajlar belirleyici olmaktadır. Grup şirketler yüksek vergiler ödemek yerine daha düşük vergi oranından vergilendirilmek ve ülkelerin kendilerine sundukları grup vergilendirme rejiminin avantajlarından yararlanmak istemektedirler. Bu bağlamda grup vergilendirme rejimi bir ülkeye yatırımların çekilmesi anlamında oldukça önemli bir konu olmaktadır.

2.1.1. Grup Vergilendirme Rejimi Hakkında Genel Açıklamalar

Grup vergilendirme rejimi, bir grup olarak kabul edilen şirketlerin elde ettikleri kazançların vergilendirilmesinde özel yöntemler içeren, gruplara vergilendirme açısından bir takım avantajlar sunan vergilendirme yöntemidir. Grup şirketlerin vergilendirme kuralları genellikle dolaysız vergilere uygulanmakla birlikte KDV gibi dolaylı vergileri de kapsayabilmekte ve ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir[93].

Grup vergilendirme rejiminde, ülkeler kendi yasal sistemlerine göre grup vergilendirme yöntemi seçip bu yöntemi ülke koşullarına uygun şekillerde

[93] IBFD Tax Glossary, https://research.ibfd.org/#/glossary, Erişim Tarihi:20.11.2020.

uygulayabilmektedirler. Ülkelerde kullanılan grup vergilendirme rejimlerini temel olarak grup dağıtım, grup feragat ve konsolidasyon olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür[94]. Sözü edilen sistemler genel sistemler olup ülkeler bu sistemlerin işleyişlerini kendi iç hukuklarına uygun olarak düzenleyebilmektedir. Öyle ki ülkeler tarafından uygulanan, temel unsurları aynı olan sistemlerin isimleri de ülkeler bazında farklılıklar gösterebilmektedir. Grup üyelerinin kazanç veya zararlarını bir araya getirerek ana şirkette toplayıp tek bir beyannamede grup şirketlerin matrahının oluşturulması genel olarak konsolidasyon yöntemi olarak bilinse de kimi ülkelerde organschaft veya mali birlik şeklinde de adlandırılmaktadır.

Grup şirketlerin vergilendirmesi sistemi genellikle iki amaca ulaşmayı hedeflemektedir. Bu amaçlardan biri grup üyelerinin karlarının ve zararlarının birbirleri arasında kaydırılmasına izin verilmesi, bir diğeri grup içindeki üyeler arasındaki varlık transferlerinden doğan kazançların vergilendirilmesinin ertelenmesidir[95]. Grup vergilendirme rejimi ile grup şirketlere zarar elde eden grup üyesinin zararının, kar elde eden grup üyesinin karından indirilebilmesi imkanının sunulması ile vergi matrahı açısından avantaj sağlanırken, grup içi vergisiz mal ve hizmet transferlerinin yapılmasına da izin verilmektedir.

Grup vergilendirme rejiminin ülkeler tarafından uygulanmasında vergilendirme ilkelerinin de etkisi bulunmakta ve grup vergileme rejimi açısından bu ilkeler belirleyici olmaktadır. Grup vergilendirme rejiminin benimsenmesinde etkili olan vergileme ilkelerini şu şekilde sıralamak mümkündür[96].

- Verimlilik İlkesi;
  - *Tarafsızlık*; tüm grup üyelerinin ve grup içinde gerçekleştirilen tüm işlemlerin tamamen göz ardı edilerek, grup tek bir şirket olarak görülüp diğer şirketlerle aynı koşullarda vergilendirilmelidir.
  - *Aşırı vergilendirmenin önlenmesi*; aynı koşullara sahip tek bir şirkete kıyasla, grup şirketin toplam gelirine uygulanacak verginin aşırı veya uygunsuz olması önlenmelidir.

[94] Thabo Legwaila, "Intermediary Holding Companies and Group Taxation", De Jure, Vol: 43, 2010, s.315.
[95] Yoshihiro Masui, "General Report on Group Taxation", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.31.
[96] Bruno da Silva, The Impact of Tax Treaties and EU Law on Group Taxation Regimes, University of Amsterdam Publishing, 2016, s.25-29.

- *Rekabet gücü*; yeni kurulan bir bağlı şirketin zarar elde etmesi durumunda, bu zararın grubun kar elde eden üyelerinden telafi edilmesi yoluyla grup şirket rekabet gücü elde etmekte bu da ülke ekonomisine yarar sağlamaktadır.

- Eşitlik İlkesi;
  - *Adalet;* grup şirketler, ekonomik durumları aynı olan diğer şirketler gibi vergilendirilmelidir.
  - *Vergiden kaçınmanın önlenmesi*; grup şirketler, grubun genel vergi yükünü en aza indirecek şekilde kar/zarar veya varlıkların bir şirketten diğerine transferini kolaylaştırması nedeniyle vergiden kaçınmak için yapılan potansiyel vergi planlamasının önlenmesinde etkili bir yoldur.
  - *Ayrımcılığın önlenmesi*; grup şirketlerin vergilendirme rejimi diğer işletmeler ile grup şirketler arasındaki vergisel farklılığı ve ayrımcılığı önlemek amacında olmaktadır.
- Sadelik İlkesi;
  - *Sadelik ilkesi*; grup vergilendirme rejimlerinin benimsenmesindeki amaçlardan biri, karmaşıklığın ve uyum maliyetlerinin azaltılması olmaktadır (tek bir vergi beyannamesi vermek gibi).

Grup vergilendirme rejimlerinin etkin olabilmesi için grup vergi sistemi yönetiminin basit olması, bu sistemlerin düşük uyum maliyetlerine sahip olması, esnek olması ve vergisiz kurumsal reorganizasyona izin vermesi gerekmektedir[97].

2.1.2. Grup Vergilendirme Rejiminin Tarihçesi

Grup şirketleri tek bir vergi birimi olarak ele alma fikri kurumlar vergisi kadar köklü bir geçmişe dayanmakta ve grup vergilendirme rejiminin tarihsel aşamalarını İkinci Dünya Savaşının sonlandığı döneme kadar olan gelişmeler, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişmeler, 1990'lardan günümüze son gelişmeler olarak üçlü bir ayrıma tabi tutmak mümkün olmaktadır[98].

---

[97] Pushpender Pal, "Group Taxation: Meaning, System and Conditions", http://www.accountingnotes.net/international-taxation/group-taxation-meaning-system-and-conditions/4519, Erişim Tarihi: 17.10.2018.

[98] Masui, a.g.r., s.26.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlandığı döneme kadar olan gelişmelere baktığımızda grup vergilendirme adına ülkelerde gerçekleşen olaylar şu şekilde sıralanmaktadır[99]:

- 1902: Prusya Yüksek İdare Mahkemesi Kararı (Organschaft);
- 1917: ABD konsolide vergi düzenlemelerinin kabul edilmesi (1934 yılında yürürlükten kaldırılmış, 1942 yılında yeniden yürürlüğe girmiştir);
- 1936: Danimarka Yüksek Mahkemesi'nin ortak vergilendirme kararı;
- 1940: Kuruluşları tek bir varlık olarak ele alan Hollanda yönetmeliği;
- 1942: Konsolidasyon konusunda İspanya yasası.

İkinci Dünya Savaşı öncesinde ortaya çıkan grup vergilendirme şekillerinde farklı bir düzenleme dikkat çekmektedir. Oluşturulan üç yapıdan ikisi (Almanya ve Danimarka) yargı yoluyla bir tanesi ise (Hollanda) yönetmelik ile oluşturulan düzenlemeler olmaktadır. Bu dönemde uygulanan yargı kararları ile vergisel alanlarda düzenleme yapılması günümüzde karşılaşılan bir durum olmamaktadır. İkinci Dünya Savaşı öncesi durum için vurgulanacak bir diğer özellik o zamanlarda uygulanan grup vergilendirme rejimlerinin günümüzde uygulanan grup vergileme rejimlerinden farklı uygulamalar içerdiği, grup dağıtım ya da grup feragat gibi kar zarar denkleştirme mekanizmalarının henüz vergilendirme sistemine dahil edilmediğidir. Ayrıca bu dönemde söz konusu rejimler bazı durumlarda zorunlu olarak uygulanmaktadır[100]. Rejimlerin zorunlu olması ve zarar indirim mekanizmalarının bulunmaması mükelleflere bu dönemde birtakım sıkıntılar yaratmıştır. Öyle ki bu dönemde uygulanan konsolidasyon sistemi ABD ve İspanya'daki vergi mükelleflerinin dezavantajına olmuştur. Kurumlar vergisi oranları artan oranlı olarak uygulanmaya başlanmış ve artan oranlı vergileme yapısı altında, bir grubun her bir üyesinin gelirini konsolide etmek grup şirketlerin vergi yükümlülüğünü artırmıştır[101]. İkinci Dünya Savaşı, Avustralya'nın vergilendirme sisteminde de köklü değişiklikler getirmiş, 1942'de bir savaş önlemi olarak vergi gelirlerini artırmak için federal hükümet tarafından gelirler konsolide edilmiştir[102].

[99] Masui, a.g.r., s.26.
[100] Masui, a.g.r., s.27.
[101] Masui, a.g.r., s.27.
[102] Sam Reinhardt ve Lee Steel, "A brief history of Australia's tax system", https://treasury.gov.au/publication/economic-roundup-winter-2006/a-brief-history-of-australias-tax-system, Erişim Tarihi: 24.12.2020.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişmelere baktığımızda grup vergileme rejiminin giderek yaygınlaştığı ve ülkelerin grup vergilendirme sistemlerini ülke mevzuatlarına dahil etmeye başladıkları dikkat çekmektedir. Bu dönemde grup vergileme adına olan gelişmeleri şu şekilde sıralamak mümkündür[103].

- 1960: Danimarka Kurumlar Vergisi Kanunu'na ortak vergilendirme, düzenlemesi getirilmiştir;
- 1965: İsveç'te grup dağıtım sistemi uygulaması yasalaşmıştır;
- 1967: Birleşik Krallık'ta grup feragat sistemi uygulaması getirilmiştir;
- 1969: Alman Kurumlar Vergisi Kanunu'na Organschaft düzenlemesi getirilmiştir;
- 1969: Hollanda Kurumlar Vergisi Kanunu'nda mali birlik düzenlenmiştir;
- 1971: Fransa'da ilk vergi entegrasyonu getirilmiştir (1987'de önemli ölçüde genişledi);
- 1972: Avusturya Kurumlar Vergisi Kanunu'na Organschaft düzenlemesi getirilmiştir;
- 1976: Yeni Zelanda "zarar gruplaması"'nda kaçınma karşıtı kurallara odaklanmıştır;
- 1979: Norveç'te grup dağıtım sistemi uygulaması getirilmiştir (1991'de daha sonra grup içi transfer ekledi);
- 1981: Lüksemburg'da mali birlik uygulaması getirilmiştir;
- 1982: Meksika'da vergi konsolidasyon rejimi getirilmiştir;
- 1987: Portekiz'de konsolide karlar üzerindeki vergi rejimi uygulamaya koyulmuştur (1993'te büyük revizyon);
- 1987: Finlandiya'da grup dağıtım sistemi getirilmiştir.

Grup vergilendirme sisteminde 1990 yılından günümüze kadar olan döneme baktığımızda ise artık birçok ülkenin grup vergilendirme rejiminin uyguladığını görmekteyiz. Grup vergilendirme rejimleri ülkelerin belirledikleri modellerde uygulanmaktadır. Birçok ülke grup vergilendirme rejimi için konsolidasyon sistemini uygun bulurken grup dağıtım ve grup feragat sistemlerini benimseyen ülkeler de mevcuttur. Tüm bu gelişmeler sonrasında günümüzde birçok ülkenin vergi

[103] Masui, a.g.r., s.27-28.

sistemlerinde grup vergilendirme rejiminin düzenlendiğinin ve uygulandığının söylenmesi mümkündür.

2.1.3. Grup Vergilendirme Rejimi Uygulaması

Grup vergilendirme rejimi ülkeden ülkeye farklılıklar göstermekle birlikte rejimin uygulanma sistemlerini ana hatlarıyla; grup dağıtım sistemi, grup feragat sistemi ve vergi konsolidasyon sistemi olarak üçe ayırmak mümkündür. Söz konusu sistemler, grup şirketlerin beyannamelerinde gösterecekleri matrahları hesaplama konusunda farkı yöntemler içeren, sonuç olarak grup üyeleri arasında kar ve zarar kaydırması sağlayarak grup üyeleri için vergisel avantaj yaratılmasına hizmet eden sistemler olmaktadır.

2.1.3.1. Grup Dağıtım Sistemi

Grup dağıtım sisteminde[104] (group contribution system) kar elde eden grup üyesi elde ettiği karı, grup içerisinde zarar elde eden grup üyelerine dağıtmaktadır. Söz konusu sistemle kar elde eden grup üyesi elde ettiği karı vergiden düşebilirken, bu kar zarar eden grup üyesi açısından vergilendirilebilir olacak ve grup dağıtım sistemi etkin bir şekilde gerçekleştirilecektir[105].

Grup dağıtım sisteminde grup üyesi olan her şirket kendi vergi beyannamesini vermekte ve kendi vergi borcunu ödemektedir[106]. Beyanname ve vergi ödeme açısından sistemin grup üyelerine sunduğu avantaj kar elde eden üyeye zarar aktarması yaparak daha az vergilendirilmesini sağlamak şeklindedir. Grup dağıtım sisteminde karını dağıtan şirketler ve dağıtımdan pay alan şirketler ilgili ülkede yerleşik olmak zorundadır[107].

Grup dağıtım sisteminde grubun her bir üyesinin kar veya zararı öncelikle bağımsız olarak hesaplanmakta yapılan grup dağıtımları vergilendirilecek gelirden indirilebilecek gider olarak kabul edilmektedir[108]. Grup dağıtım sisteminde grup üyeleri kendi kar ve zarar hesaplamalarını yaptıktan sonra kar elde eden grup üyesi zarar elde eden üyeye karını transfer etmektedir. Bu şekilde kar eden grup üyesi (karını

[104] Gülşen Gedik'in "Grup Şirketlerin Vergilendirilmesi Sistemleri ve Konsolidasyon" isimli kitabındaki "Group contribution system"'in Türkçeleştirilmiş ismidir.
[105] Ting, a.g.e., s.46.
[106] Gedik, a.g.e., s.11.
[107] Roy Rohatgi, Basic International Taxation (Second Edition Volume I: Principles), Richmond, 2005, s.257.
[108] Silva, a.g.e., s.40.

zarar elde eden üyeye aktarması sebebiyle) daha az vergi öderken transfer edilen kar, zarar eden grup üyesi nezdinde vergilendirilmektedir. Bu yöntemde kar ve zararların ana şirket bünyesinde birleştirilmesi söz konusu değildir. Grup üyelerinin her biri kendi beyannamelerini kendileri vermekte elde ettikleri kazançları üzerinden vergilerini her bir üye bireysel olarak ödemektedir. Grup dağıtım sisteminde söz konusu yöntem kar transferi yöntemidir. Vergi konsolidasyon sistemlerinden farkı, grup adına tek bir vergi matrahı oluşturulmasının söz konusu olmamasıdır[109].

2.1.3.2. Grup Feragat Sistemi

Grup feragat sistemi[110] (group relief system) ile bir ülkede zarar eden yerleşik şirket, grup içinde kar eden şirketlere mevcut zararını aktarmaktadır[111]. Söz konusu sistem zarar eden üye tarafından aktarılan zararın grup içerisinde kar elde eden şirketlerin karından indirilerek daha az vergi ödemesini sağlamaktadır. Grup feragat sisteminde de grup dağıtım sisteminde olduğu gibi grup üyelerinin kazançlarının birleştirilmesi söz konusu değildir. Grup feragat sistemi grup üyeleri arasında zarar transferi yapılmasına izin veren bir sistem niteliğindedir.

Grup feragat sistemini grup dağıtım sisteminden ayıran temel özellik zararların aktarılmasıdır[112]. Grup dağıtım sisteminde kar elde eden grup üyesi zarar eden üyelere kar transferi yaparken, grup feragat sisteminde zarar eden grup üyesi kar elde eden üyeye zararlarını aktarmaktadır. Grup feragat sisteminde kar değil zarar aktarımı söz konusu olmaktadır. Vergi konsolidasyon sisteminden farkı ise grup dağıtım sisteminde olduğu gibi grup adına tek bir vergi matrahı oluşturulmamasıdır.

Grup feragat sisteminde grup üyelerinden her biri ayrı ayrı beyannamelerini vererek kendi vergi borçlarını ödemekte; zarar eden yerleşik şirket, mevcut zararlarını grup içindeki karlı yerleşik şirketlere transfer etmektedir[113]. Bu bağlamda grup feragat sistemi gerçek bir konsolidasyon sistemine göre daha dar kapsamı olmakta ve amacı, grup üyelerinin zararlarının kullanımı için nispeten hızlı ve basit bir mekanizma sunmaktır[114].

---

[109] Silva, a.g.e., s.40.
[110] Gülşen Gedik'in "Grup Şirketlerin Vergilendirilmesi Sistemleri ve Konsolidasyon" isimli kitabındaki "Group relief system"'in Türkçeleştirilmiş ismidir.
[111] Gedik, a.g.e., s.12.
[112] Masui, a.g.r., s.30.
[113] Rohatgi, a.g.e., s.257.
[114] Silva, a.g.e., s.41.

2.1.3.3. Vergi Konsolidasyon Sistemi

Vergi konsolidasyon kavramı geniş anlamda, bir ülkede yerleşik olan grup şirketlerin tek bir mükellef olarak kabul edildiği, hem grup içi zararların denkleştirilmesine hem de vergisiz mal ve hizmet transferlerine izin verilen sistemi ifade etmektedir[115]. Vergi konsolidasyon sisteminde (consolidation model) her bir grup üyesinin geliri ayrı ayrı hesaplanarak bazı ayarlamalar yapıldıktan sonra grup bünyesinde birleştirilmekte ve ana şirket tarafından grup şirket adına tek bir vergi beyannamesi hazırlanarak vergi ödemesi yapılmaktadır[116].

Vergi konsolidasyon sisteminde grup üyelerinin vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri kar ve zararlar gruptaki tek bir şirkette toplanarak birleştirilmekte ve grup şirket adına ortak (konsolide) bir vergi beyannamesi hazırlanmaktadır. Karların ve zararların birleştirildiği bu şirket genellikle ana şirket olmaktadır. Ana şirket grup üyelerinin kar ve zararlarını konsolide ettikten sonra bir vergi beyannamesi oluşturarak grup adına vergi ödemesi yapmaktadır. Genel olarak, bir şirketin konsolidasyon döneminden önce ortaya çıkan zararları, vergi grubundaki karlardan indirmek için kullanılamamaktadır[117]. Grup şirket adına konsolide bir beyanname hazırlanırken yalnızca konsolidasyon dönemindeki karlar ve zararlar hesaplamaya dahil edilmektedir.

Vergi konsolidasyon sistemini grup dağıtım ve grup feragat sisteminden ayıran temel özellik grup üyelerinin ayrı ayrı vergi beyan edip ödemelerinden ziyade ana şirket tarafından grup adına tek bir konsolide vergi beyannamesi hazırlanması ve grup adına vergi ödemesi yapılması olmaktadır.

Konsolidasyon sisteminin farklı şekillerde uygulamaları mevcut olup bu farklı uygulamalar ışığında sistemi; kısmı konsolidasyon ve tam konsolidasyon olmak üzere iki temel başlığa ayırmak mümkün olmaktadır[118].

Kısmi konsolidasyon kendi içerisinde birleştirme (pooling) sistemi ve organschaft sistemi olarak ikiye ayrılmaktadır. ***Birleştirme sistemi;*** ana şirket ve konsolidasyon kapsamındaki iştiraklerin, ayrı varlıklar olarak değerlendirildiği, her grup üyesinin vergilendirilebilir geliri veya zararının bireysel olarak hesaplandığı,

[115] Ting, a.g.e., s.5-6.
[116] Masui, a.g.r., s.30.
[117] Rohatgi, a.g.e., s.257.
[118] Silva, a.g.e., s.41.

hesaplama sonuçlarının daha sonra konsolide vergiye tabi gelir veya zarara ulaşmak için grup düzeyinde toplandığı sistemdir[119]. Birleştirme sisteminde grup üyeleri yaptıkları işlemleri değil bu işlem sonucunda elde ettikleri kar ve zararları ana şirkete bildirmekte şirketlerin bildirdikleri kar veya zarar tutarları ana şirket bünyesinde toplanmaktadır. Bu sistem tam bir konsolidasyon olmadığı için mal ve hizmetlerin grup içi transferleri, transferin gerçekleştiği anda vergilendirilmektedir[120]. Birleştirme sistemi bir konsolidasyon rejimi kadar kapsamlı değildir ve konsolidasyon ile arasındaki en büyük fark grup içi vergisiz varlık transferine izin vermemesidir[121]. ***Organschaft sistemi;*** ana şirket tarafından kontrol edilen grup üyelerinin "ana şirketin iç organları" olduğu kabul edildiği, grup üyelerinin neredeyse "yaşayan bir canlının" elleri ve ayaklarıymış gibi muamele gördüğü bir sistem olmaktadır[122]. Söz konusu sistemde de birleştirme sisteminde olduğu gibi grup üyeleri kar ve zararlarını ana şirkete aktarmaktadırlar. Bu sisteme ait en önemli özellik ise gruba bağlı tüm şirketlerin karlarını ve zararlarını ana şirkete aktarması için kazanç ve zarar transfer anlaşmasının yapılmış olmasıdır[123]. Organschaft modelinin grup üyelerinin kar ve zararlarını konsolide etme anlamında konsolidasyon sistemine, grup üyeleri arasında kar ve zarar transferi yapma anlamında grup dağıtım/grup feragat sistemlerine benzediği söylenmekte ve bu nedenle konsolidasyon ile grup dağıtım/grup feragat arasında bir model olduğu tartışılmaktadır[124].

Tam konsolidasyon sistemi grup içi işlemlerin vergi dışında tutulması dolayısıyla, grubun ekonomik işlemlerinin kurumlar vergisi kapsamında tek bir şirketin işlemi olarak kabul edilmesine dayanmaktadır[125]. Tam konsolidasyon sistemininin mali birlik (fiscal unity) sistemi ve birleşme (absorption) sistemi olmak üzere iki farklı uygulaması bulunmaktadır[126]. ***Mali birlik sistemi***; grup üyesi şirketlerin ayrı bir kar tespitinin olmadığı, mali birliğin bir parçası olarak grup şirketlerin tek bir vergi mükellefi olarak kabul edilerek vergilendirildiği, bağlı ortaklıkların tüm varlık

[119] Antony Ting, "The Unthinkable Policy Option? Key Design Issues Under a System of Full Consolidation", Canadian Tax Journal, 59(3), 2011, s.432.
[120] Silva, a.g.e., s.42.
[121] Ting, a.g.e., s.43.
[122] Masui, a.g.r., s.29.
[123] Matthias Petutschnig, "Sharing the Benefits of the EU's Common Consolidated Corporate Tax Base within Corporate Groups", World Tax Journal, June 2015, s.252.
[124] Silva, a.g.e., s.42-43.
[125] Maarten Floris de Wilde, Sharing The Pie; Taxing Multinationals in a Global Market, Erasmus University Rotterdam, 2015, s.167.
[126] Gedik, a.g.e., s.17.

ve yükümlülüklerinin ana şirkete tahsis edildiği ve bu nedenle, grup gelirinin tamamının hesaplanmasının (kar/zarar) ana şirkete ait olduğu bir sistemdir[127]. ***Birleşme sistemi***; grubun tüm üyelerinin, ayrı şirketler yerine ana şirketin parçaları (bölümleri) olarak kabul edildiği bir sistem olmaktadır[128]. "Tek işletme kuralı" olarak da kabul edilen bu sistemde konsolidasyona dahil bağlı işletmeler, ana şirketin birimi gibi kabul edilir ve kurumlar vergisi kapsamında ayrı tüzel kişilikleri devam etmez[129]. Grup üyesi olan bağlı şirketlerin tüm varlıklarına, ana şirketin sahip olduğu kabul edilmektedir[130].

2.2. Grup Vergilendirme Rejiminde Ülke Uygulamaları

Grup vergilendirme rejimi ülkeler bazında farklılıklar göstermekte, uluslararası standartta tüm ülkelerin uyguladıkları tek bir grup vergilendirme rejimi bulunmamaktadır. Vergi sistemlerinde meydana gelen bu farklılıklar ülkelerin içinde bulundukları sosyo ekonomik durum, kültürel durum, gelişmişlik düzeyi gibi birçok unsura bağlı olarak şekillenmekte ve ülkeler bazında farklı grup vergilendirme uygulamalarını ortaya çıkarabilmektedir.

Ülkelerde yürürlükte bulunan grup vergilendirme rejimlerinin uygulama yöntemleri göz önüne alındığında çeşitli gruplamalara tabi tutmak mümkün olmaktadır. Grup vergilendirme rejimleri birçok yönden değişik özellikleri bünyelerinde barındırmakla birlikte uluslararası boyut anlamında da ülkeden ülkeye farklılaşmaktadır. Ülkelerin uyguladıkları grup vergilendirme rejimleri ulusal veya uluslararası boyutta olması bakımından değişiklikler göstermekte ve bu açıdan grup vergileme rejimi uygulayan ülkeler sınıflandırılabilmektedir. Bu bağlamda grup vergilendirme rejimleri[131];

- Belli koşullar altında dünya çapında grup vergisine izin veren rejimler ve
- Kendilerini ulusal grup vergilendirmesiyle sınırlayan rejimler olarak ikiye ayrılmaktadır.

[127] Silva, a.g.e., s.44.
[128] Silva, a.g.e., s.44-45.
[129] Gedik, a.g.e., s.17.
[130] Ting, a.g.m., s.434.
[131] Frans Vanistendael, "Chapter 3: Group Taxation Under Domestic Law: Common Law versus Civil Law Contries", International and EC Tax Aspects of Groups of Companies, Editor: Guglielmo Maisto, IBFD Publication, EC and International Tax Law Series, Vol.4, 2008, s.71.

Grup vergilendirme rejimi uygulayan ülkeler; ana şirketin veya grup üyesinin farklı bir ülkede bulunduğu gerekçesiyle grup olarak vergilendirmeye izin vermeyen (ulusal grup vergilendirme) ve ana şirketin yurt dışında olması durumunda da ana şirket ve grup üyelerinin grup olarak vergilendirilmesine izin veren (dünya çapında grup vergilendirme) ülkeler olarak ele alınabilmektedir. Marks & Spencer davasında verilen karara kadar, çoğu ülke grup vergileme rejimini ulusal grup vergilendirme sistemi şeklinde kullanmakta ve karların dış kaynaklı zararlarla indirilmesine izin vermemekteydi[132]. Söz konusu davada verilen karara göre; Avrupa Birliğine üye bir devletin, ülkesinde bulunan bir ana şirketin başka bir üye devlette meydana gelen zararlarının, şirketin vergilendirilebilir karından düşmesini engellememesi gerekmektedir[133]. Verilen bu kararla birlikte grup vergileme rejimi uygulayan ülkelerin bir kısmı ülkelerinde bulunan ana şirketlerin vergilendirilebilir karlarından dış kaynaklı zararların da indirilebilmesini kabul ederek geniş çapta bir grup vergilendirme rejimi uygulamaya başlamışlardır.

Grup vergilendirme rejimi uygulayan ülkeleri sınıflandırma yöntemi olarak, rejimin uygulanış şekillerine göre ayırmak da mümkündür. Grup vergileme rejimi; grup dağıtım sistemi, grup feragat sistemi ve vergi konsolidasyon sistemi olmak üzere üç şekilde uygulanmaktadır. Çalışmada grup vergilendirme rejimi uygulayan ülkeler söz konusu sınıflandırma ile açıklanmaya çalışılacaktır. Grup dağıtım sistemi ve grup feragat sistemini uygulayan ülke sayısı oldukça az olmakta ülkeler tarafından çoğunlukla vergi konsolidasyon yöntemi tercih edilmektedir. Bu nedenle çalışmada grup dağıtım ve grup feragat yöntemini uygulayan ülke örnekleri daha sınırlı olmaktadır. Bu bağlamda İsveç ve Norveç grup dağıtım; Birleşik Krallık, Japonya ve Singapur grup feragat; Almanya, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Fransa ve Hollanda ise vergi konsolidasyon sistemini kullanarak grup vergilendirme rejimi uygulayan ülkelerden olmaktadır. Çalışmada bütünlük sağlanması amacı ile ilk bölümde grup şirket yapıları açıklanan ülkelerin grup vergilendirme rejimleri ele alınmıştır. İncelemeye dahil edilen diğer ülkeler ise grup vergilendirme sistemine sahip olan ülkeler arasından rastlantısal olarak seçilmiştir.

[132] Vanistendael, a.g.m., s.71.
[133] C-446/03, Marks&Spencer v. David Halsey, 13.12.2005.

2.2.1. Grup Dağıtım Sistemi Uygulayan Ülke Örnekleri

Grup vergilendirme rejimi olarak grup dağıtım sistemi uygulayan ülkeler, vergi konsolidasyonu uygulayan ülkelere göre daha az olmaktadır. Grup vergilendirme rejiminde ülkeler tarafından genellikle vergi konsolidasyon sistemi uygulanmaktadır. Bu nedenle grup dağıtım sistemi uygulayan ülke örnekleri sınırlı sayıda olup tarafımızca İsveç ve Norveç ülkelerindeki uygulamalar incelenmiştir.

2.2.1.1. İsveç

Grup vergilendirme rejimi, İsveç'te bir şirketle aynı faaliyeti sürdüren bir grup şirketin eşit koşullarda vergilendirmek, vergilendirilmede tarafsızlık sağlamak amacıyla 1965 yılında uygulanmaya başlanmıştır[134].

Grup vergilendirme rejimi İsveç'te grup dağıtım sistemi olarak gerçekleşmekte ve oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Grup dağıtım sisteminin yaygın olarak kullanılması bir grup şirket içindeki karları ve zararları dengeleme ihtiyacını karşılamasının yanı sıra rejiminin oldukça basit olmasından kaynaklanmaktadır[135]. Sistem grup içerisinde kar elde eden üyenin grupta zarar elde eden üyeye karını aktararak vergi matrahını azaltması şeklinde işlemektedir.

İsveç'te grup şirket oluşturmak ve grup dağıtım sisteminden yararlanabilmek için belirli kurallar bulunmaktadır. Bir şirket, tüm mali yıl boyunca başka bir şirket hisselerinin doğrudan veya dolaylı olarak %90 oranından fazlasına sahip olması durumunda, grup şirket oluşturarak grup dağıtımı yapabilmektedir. Grup şirket oluşturabilmek için gerekli olan %90 oranındaki sahiplik koşulu, mali yıl boyunca sahip olunan hisse senetleri için geçerli olmakta oy kullanma hakkı baz alınmamaktadır[136]. Bu kural, yabancı bir şirketin ana şirket veya grup üyesi olması durumunda da geçerli olup Avrupa Ekonomik Alan[137](AEA)'da bulunan yabancı bir şirket de grup dağıtım kuralları açısından İsveç şirketi olarak değerlendirilmektedir[138].

Grup vergilendirme rejimi şartlarını sağlayan her şirketin grup şirket oluşturarak grup dağıtım sistemini uygulamaları zorunlu değildir. Grup vergilendirme

[134] Bertil Wiman, "Group Taxation in Sweden", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.635.
[135] Wiman, a.g.r., s.635.
[136] Wiman, a.g.r., s.636.
[137] AB üye devletleri ve Lihtenştayn, İzlanda, Norveç ülkelerinden oluşan ekonomik pazardır.
[138] Worldwide Corporate Tax Guide 2018, EYGM, s.1539.

rejiminden ve dolayısıyla grup dağıtım sisteminden yararlanabilmek için hisse sahiplik koşulunu sağlayan iki şirketin grup vergilendirme rejimini seçmeye karar vermesi yeterli olup seçim yıllık bazda yapılmaktadır[139]. Yıl sonunda grup şirketin grup vergilendirme yöntemini seçmemesi durumunda gelecek mali yıl için şirketlerin bireysel bazda vergilendirilmesi mümkün olmaktadır.

2.2.1.2. Norveç

Norveç grup vergilendirme rejimi olarak grup dağıtım sistemini uygulamaktadır. Grup dağıtım sisteminin genel özelliğinde olduğu gibi grup üyelerinin hesapları ana şirket tarafından birleştirilerek konsolidasyon uygulanıp grup adına tek bir vergi beyannamesi verilmemekte, grup üyelerinin her biri kendi beyannamelerini hazırlayarak şirketleri bazında kar zarar hesaplaması yapmaktadırlar. Grup dağıtım sistemi ile kar elde eden grup üyesi karını grup içinde zarar eden üyeye aktararak vergi avantajı elde etmektedir.

Norveç grup vergilendirme rejimini farklı yıllarda uygulamaya giren farklı iki yöntemle uygulamaktadır. 1979 yılından günümüze kadar "grup dağıtım" ve 1991 yılından bu yana grup üyeleri arasında vergisiz varlık transferi olan "grup içi transferler" olmak üzere limited şirket ve halka açık limited şirketler için iki sistem kullanmaktadır[140]. Sistemlerden yararlanabilmek için bir şirketin diğer bir şirketin %90 oranından fazla hisse oranına ve oy kullanma hakkına sahip olması gerekmektedir[141]. Söz konusu iki sistem de isteğe bağlı uygulanmaktadır[142]. Uygulanan grup dağıtım sistemi ile grup içinde kar elde eden grup üyesinden zarar eden grup üyesine kar aktarımı yaparak şirketlere vergisel avantaj sağlanmaktadır. Norveç'te 13 Ağustos 2019'da grup katkı kuralları üzerinde değişiklik yapılarak, mukim bir Norveçli ana şirketin, AEA'da bulunan bağlı kuruluşunu grup dağıtım sistemine dahil edilmesi sağlanmıştır[143]. Grup içi transfer sistemi ise grup üyeleri arasındaki varlık transferlerinin vergisiz yapılmasını sağlayarak ülkeye transfer

---

[139] Wiman, a.g.r., s.636.
[140] Harald Hauge, "Group Taxation in Norway Report", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.513.
[141] Lars A. Henie ve Anna B. Scapa Passalacqua, "The Norwegian Group Contribution System in Cross-Border Situations", Intertax, S.34, 2006, s.37.
[142] Hauge, a.g.r., s.513.
[143] Laura Ambagtsheer-Pakarinen, "Proposal Amending Group Contribution Rules Sent for Comments", IBFD - Tax Research Platform, https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_2019-08-16_no_1.html, Erişim Tarihi: 23.12.2020.

fiyatlaması manipülasyonunun önlenmesi konusunda yardımcı olmaktadır. Grup katkı sistemi Norveç şirketleri tarafından yaygın olarak kullanılmaktayken grup içi transferlerin kullanımı daha az gerçekleşmekte, bunun nedeninin ise Norveç vergi sisteminde vergi indirimi için oldukça katı şartlar bulunması olduğu düşünülmektedir[144].

2.2.2. Grup Feragat Sistemi Uygulayan Ülke Örnekleri

Grup feragat sistemi de grup dağıtım sistemi gibi ülkeler tarafından daha az tercih edilen bir sistemdir. Grup feragat sistemi, grup dağıtım sistemine benzemekle birlikte grup üyeleri arasında kar aktarımı yerine zarar aktarımı yapılmasını esas almaktadır. Bu başlık altında grup feragat sistemi uygulayan ülkeler bazında Birleşik Krallık, Japonya ve Singapur ülke örnekleri incelenmiştir.

2.2.2.1. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık Kurumlar Vergisi Kanunu'nda (CTA) bir şirketin grup şirket oluşturulabilmesi için diğer bir şirketin %51 veya %75 oranında iştirak payına sahip olması gerektiği hüküm altına alınmaktadır. Grup şirket oluşturmak için hem iştirak payı hem de oy kullanma hakkının arandığı çoğu ülkenin aksine, Birleşik Krallık kanununda yalnızca iştirak payı esas alınmakta oy kullanama hakkı zorunlu bir koşul olmamaktadır[145].

Grup şirketlerin elde ettikleri karların vergilendirilmesi boyutunda Birleşik Krallık'ta grup vergilendirme rejimi olarak grup feragat sistemi uygulanmaktadır. Grup feragat sistemi zarar eden grup üyesinin zararını kar eden grup üyesine aktararak daha az vergi ödemesine imkan tanıyan bir sistemdir. Birleşik Krallık'ta grup feragat sistemi, "feragat eden şirket (surrendering company)" olarak adlandırılan bir grup üyesinin ticari zararlarını, borçlanmalardaki fazla faiz giderlerini ve diğer bazı tutarlarını, aynı gruptaki "talep eden şirket (claimant company)" olarak adlandırılan şirkete yönlendirmesi ve talep eden şirketin yönlendirilen bu zararları vergilendirilebilir karından mahsup ederek vergi borcunu azaltması üzerine tasarlanmıştır[146].

---

[144] Hauge, a.g.r., s.513.

[145] Julie Richard, "Comparison between UK and French Taxation of Groups of Companies", International Tax Review, Vol 31, 2003, s.26.

[146] Yash Rupal, "Group Taxation in United Kingdom", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.688.

Birleşik Krallık'ta grup şirket üyelerinin her biri vergi beyannamesini ayrı ayrı hazırlamaktadır. Hesap döneminde üç ayda bir yapılan ödeme kapsamında, bir grup şirketinin, grup adına vergi ödemesi mümkün olmakla birlikte her üye ayrı vergi hesaplamaları yapmak ve kendi vergi borcunu ödemekle yükümlüdür[147]. Feragat eden şirketin onayıyla talep eden şirketin vergi beyannamesinde mahsup yapılmakta; konsorsiyum durumunda ise konsorsiyumun her üyesinin feragat için onay vermiş olması germektedir[148]. Seçmeli bir rejim olarak uygulanan grup feragat sisteminde, grup feragat yoluyla bir grup üyesinde meydana gelen zararların, kar eden başka bir grup üyesine yansıtılma mecburiyeti bulunmamaktadır ve zarar eden üye gelecekte elde edeceği kar üzerindeki vergi borcunu azaltmak için zararları ileriki yıllara taşımakta serbest olmaktadır[149]. Ancak genellikle, vergi ödemelerinin zamanlamasını ertelemek adına zararları gelecek yıllara taşımak yerine grup yardımı yoluyla feragat etmek grup adına fayda yaratacaktır[150]. Öyle ki bir grup üyesinin zararını diğer bir grup üyesine yansıtması, elde ettiği kazanç üzerinden vergi ödemesi gereken grup üyesinin ödeyeceği vergiyi azaltarak grup üyesine avantaj sağlayacaktır.

Grup feragat sisteminde geçerli olan önemli ilkeler şunlardır[151]:

- Grup feragatı sadece cari yıl bazında yapılabilmektedir. Bu, feragat eden şirketin cari dönemden önceki veya sonraki bir muhasebe döneminden kaynaklanan zararlarını feragat edilemeyeceği anlamına gelmektedir;
- Grup feragatı yalnızca talep eden şirketin mevcut karına karşı yapılabilmektedir. Talep eden şirkete yapılan grup feragatı, talep eden şirketin önceki veya sonraki muhasebe dönemlerine taşınamamaktadır;
- Cari hesap dönemi için talep eden şirketin toplam karına karşı grup feragatı uygulanmaktadır. Bu toplam kara, hak talebinde bulunan şirketin hesap dönemleriyle ilgili tüm yardımlar düşüldükten sonra ulaşılmaktadır;
- Grup feragatları, feragat eden şirketin zararının ortaya çıktığı dönemde talep eden şirketin kazandığı toplam karlara karşı uygulanmaktadır. Feragat eden şirketin ve talep eden şirketin ilgili muhasebe dönemlerinin denk gelmediği

[147] Rupal, a.g.r., s.693.
[148] Richard, a.g.m., s.32.
[149] Rupal, a.g.r., s.693.
[150] Rupal, a.g.r., s.693.
[151] Rupal, a.g.r., s.693-694.

durumlarda, uygulanacak grup feragat tutarı ve kullanabilecek karlar eşleşen dönemler için dağıtılmaktadır;

- Feragat eden şirket ve talep eden şirket yalnızca grupta olduğu süre içerisinde feragat yöntemini uygulayabilmekte, feragat eden şirket zararlarını yansıtırken talep eden şirket bu zararları kazançlarından mahsup edebilmektedir. Gruba katılmadan önce feragat eden şirketin uğradığı zararlar yansıtılamamaktadır;
- Talep eden şirket gruptan ayrılırsa grup yardımının geri alınması söz konusu olmamaktadır.

Grup feragat sistemi seçmeli bir sistem olmakla birlikte belirli bir süreyi de kapsamaktadır. Birleşik Krallık'ta grup feragat talebi iki yıllık süre için yapılabilmekte veya iptali istenebilmektedir[152].

Uluslararası boyutta incelendiğinde isteyen her şirkete Birleşik Krallık'ta grup üyesi olabilme imkanı tanınmaktadır. Birleşik Krallık'ta yabancı ülkede bulunan grup üyeleri bakımından yıllar itibariyle çeşitli düzenlemeler meydana gelmiştir. Avrupa Adalet Divanı'nda görülen davalar aracılığıyla;

- 2000 yılı Nisan ayından itibaren, yerleşik olmayan şirketlerin ve denizaşırı şirketlerin Birleşik Krallık şubelerine grup yardımını aktarması yoluyla "grupların" ve "konsorsiyumların" kurulmasına izin verilmesi (Imperial Chemical Industries plc v Colmer davası);
- 2006 yılı Nisan ayından itibaren, başka bir AEA ülkesindeki denizaşırı bağlı kuruluşlardaki kayıpların grup yardımı olarak mahsup edilmesine izin verilmesi (Marks & Spencer v Halsey davası); ve
- 2010 yılı Temmuz ayından itibaren, grup yardımının AEA'da kurulmuş bir bağlantı şirketi aracılığıyla talep edilmesine izin vermesi (Philips Electronics UK Ltd v R & C Commrs davası)

kararları alınmış ve bu kararlar, Birleşik Krallık dışında bulunan yerleşik şirketlere grup yardımını genişleten mevzuatın yürürlüğe girmesine yol açmıştır[153]. Böylelikle Birleşik Krallıkta bulunan tüm şirketler, ister yerleşik olsun ister olmasın, bir grup şirket üyesi olup grup feragat sisteminden yararlanabilmektedirler[154].

[152] Richard, a.g.m., s.32.
[153] "Nature of group relief", https://library.croneri.co.uk/cch_uk/etc/36250, Erişim Tarihi: 04.03.2020.
[154] Rupal, a.g.r., s.701.

2.2.2.2. Japonya

Japonya'da 2002 yılında uygulamaya giren grup vergileme rejimi iş çevrelerinden gelen baskı sonucunda düzenlenmiştir[155]. Japonya'da grup şirketlerin vergilendirilmesi 1 Nisan 2022 yılına kadar vergi konsolidasyon sistemi kullanılarak yapılmıştır. 2002 yılından 2022 yılına kadar uygulanmış olan vergi konsolidasyon rejimi, vergi konsolidasyon rejimi uygulayan ülkelerin uygulamaları incelenerek oluşturulmuştur. Japonya'da 22 yıl boyunca uygulanan konsolidasyon rejimi için Almanya ve İngiltere gibi ülkelerin uygulanma şekilleri incelenmiş ancak Japon vergi konsolidasyon sistemi yapısı büyük ölçüde Fransa ve ABD'den etkilenmiştir[156]. Ancak bu rejim 01 Nisan 2022 yılından itibaren uygulamadan kaldırılmış ve Japonya'daki grup şirketlerin vergilendirme yöntemi olarak grup feragat rejimi benimsenmiştir.

Japonya'da grup feragat rejiminden faydalanabilmek için hissesinin %100'üne sahip olunan şirketlerin bulunduğu bir grup şirket yapısı oluşturulmalıdır. Bir kişinin veya şirketin başka bir şirketteki hisselerin doğrudan veya dolaylı olarak %100'üne sahip olduğu durumda veya bir şirketteki hisselerin %100'ünün ve başka bir şirketteki hisselerin %100'ünün aynı kişi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak elde tutulduğu durumlarda grup şirket oluşmuş sayılmakta ve grup vergilendirme rejimi oluşan bu grup şirketlere uygulanmaktadır[157].

Grup feragat rejimi uygulamasından yararlanmak için grup şirektler tarafından Japonya ulusal vergi dairesine (National Tax Agency) başvuru yapılması gerekmektedir. Söz konusu başvurunun ulusal vergi dairesi müdürü tarafından onaylanması gerekmekte ve grup şirketlerinin sahip olduğu varlıkların raiç değeri üzerinden yeniden değerlenmesinin yapılmasından sonra grup şirket karı grup feragat sistemi ile vergilendirilmektedir[158].

Japonya'da uygulanan yeni grup feragat rejimi eski konsolide vergilendirme rejiminin temel çerçevesini korumakta (örneğin, kar ve zararların mahsup edilmesi), aynı zamanda hem şirketlerin hem de vergi idarelerinin idari iş yükünün azaltılmasına

[155] Masui, a.g.r., s.36.
[156] Masui, a.g.r., s.31.
[157] Taxation in Japan 2018, KPMG Tax Corporation, s.56.
[158] Hiroyuki Yoshioka, "In Review: Corporate Tax Planning Developments in Japan", https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=bf2386fb-cc1a-4978-b9df-4d0105f4b994, Erişim Tarihi: 15.05.2022.

yardımcı olmaktadır[159]. Yeni sistemde de kar/zarar denkleştirmesi mümkün olmakta ancak grup feragat sisteminin özüne bağlı kalınarak grup üyeleri arasında zarar aktarımı yapılmasına izin verilmektedir.

Japonya'da 2010 yılında ise grup içi transferlerin vergiden istisna edilmesi ile ilgili düzenlemeler gerçekleştirilmiştir[160]. Grup içi varlık transferinden doğan kazançlarda erteleme söz konusu olmaktadır. Örnegin grup üyesi olan A şirketi 70 birim bedelden satın aldığı varlığı, grup üyesi olan B şirketine 100 birim bedelden aktardığında; B şirketi o varlığı grup üyesi olmayan bir firmaya aktarıncaya kadar A şirketinin elde ettiği elde ettiği 30 birim tutarındaki kar; "sermaye kazancı ayarlama hesabı (capital gains adjustment account - CGAA)"'na kaydedilecek ve söz konusu varlık üçüncü bir şirkete satılana kadar kazancın tanınması ertelenecektir[161]. Grup üyesi olmayan bir şirkete varlık transferi yapıldığında vergi doğmaktadır. Ancak söz konusu erteleme tüm varlıklar için geçerli olmamakta ertelemeye tabi varlıklar sınırlı olmaktadır. Ertelemeye tabi varlıklar sabit kıymetler, arsalar, menkul kıymetler, para kredileri, satış amaçlı menkul kıymetler hariç devir maliyetleri ve değeri 10 milyon yen'den az olan varlıklardır[162]. Grup üyesi bir şirketin gruptan ayrılma durumunda ise ertelemeye tabi varlıkların vergilendirilme zamanı değişmektedir. Grup üyesi şirketin gruptan ayrılması durumunda ertelenen kazanç ve kayıplar, son grup vergilendirme yılında muhasebeleştirilmekle birlikte transfer fiyatlandırması ve örtülü sermaye uygulamaları yalnızca uluslararası işlemler için geçerli olup, yerel bir grup şirket arasındaki yurtiçi işlemlerle ilgili olmamaktadır[163].

2.2.2.3. Singapur

Grup vergilendirme rejimi olarak grup feragat sistemini kullanmayı seçen ülkelerden bir diğeri Singapur olmaktadır. Singapur'da belirli koşullar yerine getirildiği takdirde, bir şirketin cari yılda meydana gelen ticari kayıplarını, cari yıl vergi amortismanını ve cari yılda onaylı olan bağışları aynı grup içindeki başka bir

[159] Satoru Araki, "2020 tax reform proposal outlines – further details", IBFD - Tax Research Platform, https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_2020-01-03_jp_1.html, Erişim Tarihi: 23.12.2020.
[160] Ting, a.g.e., s.54.
[161] Komamiya, a.g.r., s.398.
[162] Japan, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/ID/Japan-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 16.03.2020.
[163] Komamiya, a.g.r., s.399.

şirkete devretmesine izin verilmektedir[164]. Zarar kalemlerini aktaran şirket "devreden şirket (transferor company)", zarar kalemlerini talep eden şirket ise "talep eden şirket (claimant company)" olarak adlandırılmaktadır[165]. Grup feragat sisteminden yararlanmak için gerekli olan koşullar ise sahiplik oranı ve şirketin yerleşik olma durumudur[166]. Grup şirket üyesi olabilmek için %75 oranında hisse sahipliği şartı aranmaktadır. İki Singapur şirketinden birinin diğer şirketin en az %75'ine sahip olması veya her ikisinin de en az %75'inin başka bir Singapur şirketine ait olması durumunda şirketler grup üyesi olarak kabul edilmektedir[167].

Singapur'da şirketler birden fazla grubun üyesi olabilmektedirler[168]. Üye oldukları hangi gruptan zarar transferi yapıp yapmayacakları ise şirketlerin seçimine bırakılmakta; her uygun devredici şirket, devretmek istediği toplam zarar kalemlerini belirten bir devredici grup feragat formu oluşturmakta ve zarar kalemlerini aktarmak istediği talep eden şirketleri öncelik sırasına göre bu formda listelemekte, formda yer almayan şirkete grup üyesi olsa bile yardım yapılması mümkün olmamaktadır[169].

Zarar transferi devreden şirket ve talep eden şirket tarafından birden fazla şirkete, şirketler arasında öncelik sırası belirtmek koşuluyla yapılabilmektedir[170]. Devreden şirket açısından, öncelik sırasına göre belirlenen birinci şirkete zarar transferi yapması ve bu şirketin karının tamamen bitirilmesi sonucunda ikinci şirkete kalan zarar devredilmektedir. Benzer şekilde talep eden şirketin birden fazla devreden şirketten zarar transferi talep etmesi durumunda, öncelik sırasına göre ilk devreden şirketin tüm zararlarını devretmesinden sonra talep eden şirkette halen kar bulunması durumunda ikinci devreden şirketin zarar aktarımı gerçekleşmektedir. Tüm bu işlemlerden sonra zarar kalemleri, talep eden davacı şirketler tarafından tam olarak

---

[164] Singapore, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/Singapore-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

[165] "Group Relief: Frequently Asked Questions", https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Working-out-Corporate-Income-Taxes/Claiming-Reliefs/Group-relief/Group-Relief/, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

[166] C. Duncan MacRae, "Group Taxation in Singapore", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.572.

[167] Singapore Tax Profile, KPGM, 2018, s.3, https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/08/singapore-2018.pdf, Erişim Tarihi:12.03.2020.

[168] MacRae, a.g.r., s.574.

[169] MacRae, a.g.r., s.574.

[170] "Group Relief: Frequently Asked Questions", https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Working-out-Corporate-Income-Taxes/Claiming-Reliefs/Group-relief/Group-Relief/, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

kullanılmazsa, kalan zarar bakiyesi, gelecekteki karlarından indirilmek üzere devreden şirket içinde tutulmaktadır[171].

Grup feragat formunda listelenen şirketlerin formu dolduran şirket ile aynı hesap dönemine sahip olmaları ve formu dolduran şirketle aynı gruba üye olmaları gerekmekte; form üzerinden yapılan bu seçimler kesin ve geri alınamaz olmaktadır[172].

Singapur'da grup şirketler tek bir varlık olarak yönetilse bile, grup üyesi olan şirketler ayrı tüzel kişilik olarak değerlendirilmekle birlikte bazı durumlarda (konsolide hesapların hazırlanması gibi) ana şirket bünyesinde kabul edilerek grup şirket tek bir tüzel kişilik olarak değerlendirilebilmektedir[173]. Grup feragat sistemi altında, ana şirket ve bağlı ortaklıkların her biri kendi defter ve hesaplarını tutan ve kendi şirket vergi beyannamelerini veren ayrı vergi mükellefleri olmaya devam etmektedir. Her şirket kendi vergi borcundan sorumlu olmaktadır. Bir grubun vergi yükümlülüğü ise grup üyelerinin vergi yükümlülüklerinin toplamından oluşmaktadır.

Grup feragat sisteminin yurtdışı uygulama alanına baktığımızda, yabancı şirketlerin grup feragatından yararlanamadığını söylemek mümkündür. Grup feragat sistemindeki zarar aktarımından yalnızca Singapur'da yerleşik olan yerli şirketler yararlanmaktadır[174]. Eğer Singapur'da yerleşik olmayan bir şirket, Singapur'da bir şubeye sahipse, yabancı şirket tamamen yerli bir şirkete ait olsa bile, bu şube için grup yardımı yapılamamakta, yerleşik olmayan bir yerli şirketin Singapur şubesine sahip olması durumunda şubeye grup yardımı yapılabilmektedir[175].

2.2.3. Vergi Konsolidasyon Sistemi Uygulayan Ülke Örnekleri

Vergi konsolidasyon sistemi, ülkeler tarafından en çok uygulanan grup vergileme rejimi modeli olmaktadır. Grup dağıtımı veya grup feragat sistemine kıyasla grup vergilendirme rejiminde konsolidasyon sistemi ülkeler tarafından daha çok tercih edilmektedir. Öyle ki, OECD ülkelerinin üçte ikisinden fazlası, konsolidasyon sistemi kullanan bir grup vergilendirme rejimine sahip durumda bulunmaktadırlar[176]. Ülkeler

---

[171] "Group Relief: Frequently Asked Questions", https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Working-out-Corporate-Income-Taxes/Claiming-Reliefs/Group-relief/Group-Relief/, Erişim Tarihi: 12.03.2020.
[172] MacRae, a.g.r., s.575.
[173] MacRae, a.g.r., s.573.
[174] MacRae, a.g.r.,, s.572-573.
[175] MacRae, a.g.r.,, s.586.
[176] The Taxation of Corporate Groups, Consultation Paper, Department of Finance Canada, s.29, https://www.fin.gc.ca/activty/consult/tcc-igs-eng.pdf, Erişim Tarihi: 09.12.20019.

tarafından konsolidasyon rejimi uygulanmakla birlikte uygulama şekilleri ülkeden ülkeye farklılıklar arz etmektedir. Bu bağlamda bu başlık altında grup vergilendirme sisteminde konsolidasyon modelini tercih eden birkaç ülke örneğine yer verilerek bu ülkelerde uygulanan konsolidasyon modeli açıklanmaya çalışılacaktır.

2.2.3.1. Almanya

Almanya'da grup vergilendirmenin olası faydalarından yararlanmak için öncelikle ana şirket ve bağlı şirket arasında kar zarar transferi anlaşması yapılması gerekmektedir[177]. Bir şirketin, diğer bir şirketin oy hakların en az %50'sine sahip olması durumunda şirketler mahkeme tarafından onaylanmış bir karar ile beş yıllığına bir organschaft oluşturabilmektedirler[178]. Yapılan bu anlaşma ile ana şirket ve bağlı şirket arasında kar zarar transferi gerçekleştirilmekte ve ana şirket tarafından vergi hesaplaması yapılabilmektedir.

Almanya'da bir vergi grubunun oluşturulabilmesi için aşağıdaki temel şartların gerçekleşmesi gerekmektedir[179]:

- Bağlı şirket finansal yönden bütünleşik olmalıdır. Oy haklarının çoğunluğuna sahip olunabilmesi için mali yılın başından itibaren kesintisiz olarak ana şirket, bağlı şirket hisselerini elinde bulundurmuş olmalıdır.
- Bir Organschaft'ın başı, bir şahıs, ticari bir ortaklık veya vergiden muaf olmayan bir şirket, dernek veya kurum olmalıdır.
- Bağlı şirkete yapılan yatırım, Almanya'da bulunan ana şirkete atfedilebilir olmalı aynı zamanda şubenin geliri Alman vergisine tabi ve çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları kapsamında olup vergiden muaf tutulmamalıdır.
- Bağlı şirket, Almanya'da yönetim yerine sahip bir şirket olmalı ve bir AB üye devletinde veya AEA'da bulunmalıdır.
- Ana şirket ve bağlı şirketin en az beş yıl sürecek ve bu süre süresince tutarlı bir şekilde uygulanacak bir kar ve zarar transferi anlaşması (profit and loss pooling agreement; PLPA) imzalamış olması gerekmektedir. PLPA uyarınca, bağlı

[177] Oestreicher ve Koch, a.g.m., s.120.
[178] Germany, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/Germany-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 03.12.2019.
[179] Germany, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/Germany-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 03.12.2019.

şirket tüm gelirini ana şirkete vermekle; ana şirket ise anlaşma boyunca bağlı ortaklığın yaptığı zararları telafi etmekle yükümlüdür.

Almanya'da şirket gruplarının sayılarının artması nedeniyle grup vergilendirme sistemine ihtiyaç artmakta ve grup vergilendirme sisteminin (organschaft) kabul edilmesinin dayanağı etkinlik ve verimlilik olarak kabul edilmektedir[180]. Şirketlere vergisel avantajlar sunulması, vergi sisteminin şirketlerin büyümesini ve gelişmesini engellemeyen bir yapıda olmasının grup şirketlere katkı sağladığı düşünülmektedir.

2.2.3.2. Amerika Birleşik Devletleri

Kurumlar ve hissedarların tek bir beyanname üzerinden vergilendirildiği konsolidasyon sistemi ABD'de ilk kez 1917 yılında yürürlüğe girmiş, 1934 yılında yürürlükten kaldırılmış ve daha sonra 1942 yılında yeniden yasalaşmıştır[181]. ABD'de 1917 yılında uygulanmaya başlayan konsolidasyon sistemi ise grup şirketlerin vergi kaçırmasının önlenmesi amacı ile düzenlenmiştir[182].

1964 öncesinde ABD'de konsolidasyon sistemi, gelir kaybını telafi etmek için konsolide vergi borcuna uygulanan ceza vergisi (penalty tax) nedeniyle yaygın bir şekilde kullanılmamıştır[183]. Bu dönemde konsolidasyon sisteminin uygulanması vergi borcunda artış meydana getireceği ve vergi borcunun artması ceza vergisini artıracağı için konsolidasyon sistemi daha az kullanılmıştır. Ceza vergisi yürürlükten kaldırıldıktan sonra ise şirketler tarafından konsolidasyon sisteminin kullanımında önemli bir artış olmuş, 1942 yılında toplam şirket gelirlerinin %10'undan azı konsolide getiriler üzerinden hesaplanırken 1990'lara gelindiğinde şirket gelirlerinin en az %60'ı konsolide getiriler üzerinden hesaplanmaya başlanmıştır[184].

ABD konsolidasyon sistemi tek işletme ve ayrı işletme doktrini birlikte uygulayan karma (hybrid) bir yaklaşım benimsemektedir. Bazı vergisel amaçlar için (kar-zarar denkleştirme) her üye şirketin bir bölümü kabul edilerek "tek varlık"

[180] Hans-Martin Eckstein, "Group Taxation in Germany", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.293-294.
[181] Gedik, a.g.e., s.47.
[182] Ting, a.g.e., s.72.
[183] Giovanna Terese Sparagna, "Group Taxation in United States", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.715.
[184] Sparagna, a.g.r., s.715.

yaklaşımı uygulanırken vergi muhasebesi ve diğer yasal hükümler bakımından (kendi amortisman hesaplama yöntemini seçme, araştırma ve geliştirme faaliyetleri için harcama yöntemlerini seçme gibi konularda[185]) üyelere seçme hakkı tanınarak "ayrı kuruluş" yaklaşımı uygulanabilmektedir[186]. Grup üyelerinin gelirleri birleştirildikten sonra grup şirket adına tek bir matrah oluşturulup vergi ödemesi yapılmaktadır. Bu konuda 1955 yılında yapılan ilk düzenlemeler "bağlı gruba daha çok tek bir varlık olarak muamele etme eğiliminde", 1966 yılındaki düzenlemeler ise ayrı varlık yaklaşımını benimseme eğilimindeydi; bu yılları takip eden yıllarda yapılan diğer düzenlemeler ise tek varlık yaklaşımına doğru evrilmekte[187] ve karma bir yapıyı benimsenmektedir.

ABD'de grup vergilendirme açısından süre gelen düzenlemelere bakıldığında; 1917 tarihli ilk düzenlemede getirilen sistemden sonra farklı herhangi bir sistem getirilmemiştir[188]. Uygulanan bu sistemin dört temel özelliği şu şekildedir[189]:

- Grup üyesinin zararlarını diğer üyelerin karlarından karşılama olanağı bulunmkatadır,
- Grup içi alım-satım işlemlerini vergisiz yapabilmesi mümkün olmaktadır,
- Gruptaki üyelerin kazançlarının ve zararlarının mükerrer olmasının önlemesi söz konusudur,
- Vergi mükelleflerinin bu sistemi kötüye kullanarak sağlayacakları büyük yararları ortadan kaldırmak için anti-istismar kuralları ile donatılmıştır.

Kar zarar denkleştirmesi grup vergilendirmenin temelinde olan bir özellik olmakla birlikte ABD'de grup vergilendirmesinin kötüye kullanımını engellemek amacıyla anti-istismar kuralları uygulanması bu sistemi vergi kaçırma veya vergiden kaçınma amacıyla kullanmak isteyenleri engellemek adına olumlu bir uygulamadır. Grup içi mal transferinin vergisiz bir şekilde gerçekleştirilmesi ise transfer fiyatlandırması maipülasyonunu önlenmesine yardımcı olmaktadır. Aynı grubun üyesi olan şirketler arasındaki satışlar, temettüler ve diğer işlemler genellikle grubun üyesi olmayan bir şirketle işlem gerçekleşene kadar ertelenir veya yok sayılır[190]. Mal

[185] Gedik, a.g.e., s.136.
[186] Ting, a.g.e., s.80.
[187] Ting, a.g.e., s.79.
[188] Brauner, a.g.m., s.297.
[189] Brauner, a.g.m., s.297.
[190] United States, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/United-States-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 17.02.2020.

transferinin vergilendirilmesi işlemi, transferin grup üyesi olmayan bir şirketle gerçekleşmesi durumunda ortaya çıkmaktadır.

ABD'de konsolidasyon sistemine dahil olma isteğe bağlı olmakta gerekli şartları sağalayan her şirket konsolidasyon sistemini uygulamakta özgür olmaktadır[191].

2.2.3.3. Avustralya

Avustralya 1980 yıllarından 1 Temmuz 2002 yılına kadar grup şirketlere sınırlı olarak grup feragat sistemi uygularken, 1 Temmuz 2002 yılında grup vergilendirme rejimi olarak yürürlüğe giren vergi konsolidasyon sisteminin bir çeşidi olan birleşme (absorption) yöntemini kullanmaya başlamıştır[192]. Avustralya, %100'üne sahip olunan işletmelerin bulunduğu gruplar için vergi konsolidasyonu sistemine sahiptir.

Kullanılan vergi konsolidasyonu modeli gruba grup üyelerini ayrı işletmeler olarak değil gruba bağlı birimler, grubun alt dalları olarak kabul edilmekte bu da yalnızca grup adına tek bir beyanname hazırlanıp tek bir vergi ödemesi gibi tipik bir konsolidasyonun sonuçlarını değil grup üyelerinin "kazançtan yoksun kalmalarını" ifade etmektedir[193]. Bu sistemde grup üyesinin kazancı veya zararı bireysel kabul edilmeyip grubun kazancı ya da zararı olarak atfedilmekte grup üyeleri ayrı bir işletmeden ziyade grubun parçası, bir organı kabul edilmektedir. Tüm grup üyeleri konsolidasyon sisteminde adeta "görünmez" kabul edildikleri için vergilendirilebilir gelir ve zararların tamamı da ana şirketin gelir ve zararı olarak değerlendirilmektedir[194]. Söz konusu durumun sonucu olarak grup üyelerinin malvarlığı ve borçları işletmenin değil grubun sahipliğinde varsayılmaktadır. Grup üyelerinin malvarlığının doğrudan ana şirketin malvarlığı olarak kabul edilmesi ise grup içi yapılan transferlerin dikkate alınmaması, vergisel sonuçlarının olmaması ve aynı zamanda mal hareketlerinin izlenmemesini beraberinde getirmektedir[195].

Avustralya'da yerleşik olan şirketlere ait gruplar ve bazı yabancılara ait grupların Avustralya'daki yerleşik iştirakleri vergi konsolidasyonu sisteminden yararlanabiliyorken, yerleşik olmayan kuruluşlar için bu mümkün olmamaktadır[196]. Grup vergilendirme sisteminden yararlanabilmek için yerleşik olma şartı

[191] Ting, a.g.e., s.96.
[192] O'Donnell, Spence, a.g.r., s.124.
[193] Ting, a.g.e., s.74.
[194] Ting, a.g.e., s.99
[195] Silva, a.g.e., s.45.
[196] O'Donnell, Spence, a.g.r., s.124.

aranmaktadır. Avusturalya'da yerleşik olmayan bir şirket, konsolide bir gruba katılamamakta, konsolidasyon isteğe bağlı olmakla birlikte bu istek yapıldıktan sonra geri alınamamaktadır[197]. İşletme bir şirket veya bir tröst ise, Avustralya ikamet şartlarını (çifte ikametgah durumu olmadan Avustralya'da yerleşik bir şirket) sağlaması gerekirken, ortaklıkların/hissedarların ikamet kriterlerini karşılaması gerekmemektedir[198].

2.2.3.4. Danimarka

Danimarka şirket düzenlemelerine göre ana şirket %50'den fazla kontrol edilen gruptaki tüm şirketleri içeren konsolide bir mali tablo hazırlamakta ancak grup vergilendirme yalnızca ana şirket bağlı ortaklıkları %100 kontrol ettiğinde oluşabilmektedir[199]. Bir grup şirketin vergi konsolidasyon sisteminden yararlanabilmesi için grup üyelerinin hisselerinin tamamına sahip olması gerekmektedir.

Danimarka'da %100 oranında sahiplik elde edildiği zaman zorunlu bir vergi konsolidasyonu rejimi uygulanmakta ve söz konusu rejim yerleşik şirketler ve uluslararası gruba üye olan Danimarka şubelerini ortak bir grup vergi beyannamesi vermeye yönlendirmektedir[200]. Gerekli koşulu sağlayan grup şirketler konsolidasyon rejimi dışında vergilendirilmeyi seçememektedir. Uygulanan vergi konsolidasyonu tüm grup üyelerinin kar ve zararlarının ana şirkette toplanarak grup şirketin vergi matrahının belirlendiği ve grup adına tek bir beyanname oluşturulduğu klasik vergi konsolidasyonu sistemi olmaktadır. Konsolide vergi geliri, her bir Danimarka şirketinin ve konsolide grubun üyesi olan yabancı şirketlerin Danimarka şubelerinin vergilendirilebilir gelirlerinin toplamına eşittir[201].

---

[197] Australia, Corporate-Group taxation, https://taxsummaries.pwc.com/ID/Australia-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 27.03.2020.
[198] Australia Tax Profile, KPMG International Cooperative, Haziran 2018, s.4.
[199] Amby, a.g.r., s.237.
[200] Henrik Meldgaard, "Denmark gets Tough on Outbound Corporate Tax Planning Structures: The Group Taxation Regime restricted, CFC Rules and New Corporate Residence Test introduced", Intertax, 1995, s.447.
[201] Denmark, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/denmark/corporate/group-taxation, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

Danimarka'da yurtiçi vergi konsolidasyonunun yanı sıra sınır ötesi vergi konsolidasyonu da uygulanmaktadır. Danimarka'da uygulanan vergi konsolidasyon sistemini bu yönüyle ikiye ayırmak mümkündür[202]:

- Aynı grup içindeki tüm Danimarka kuruluşları (şubeleri ve daimi işyerlerini (Permanent Establishment-PE) kapsayan) için geçerli olan zorunlu ortak vergilendirme ve
- Yabancı şirketlerin ve yabancı PE'lerin aynı gruptaki Danimarkalı kuruluşlara dahil edilebildiği gönüllü uluslararası ortak vergilendirme (Tercih edilmesi durumunda tüm yabancı şirketler ve yabancı PE'ler dahil edilmelidir).

Danimarka'da bulunan grup şirketleri, yabancı şirketlerin Danimarka şubeleri ve yerleşik olmayanların sahip olduğu Danimarka gayrimenkulleri arasında vergi konsolidasyonu zorunlu iken sınır ötesi vergi konsolidasyonu isteğe bağlı olmaktadır[203]. Sınır ötesi vergi konsolidasyonun isteğe bağlı olmasının yanı sıra bir kez tercih edildiğinde, bütünlük ilkesi (all-or-none) uygulanmakta yani, tüm yabancı grup üyeleri Danimarka vergi konsolidasyon grubuna dahil edilmekte; aksi takdirde sınır ötesi vergi konsolidasyonundan yararlanılamamaktadır[204]. Bütünlük ilkesinin amacı, bir Danimarkalı şirketin kar getiren yabancı iştiraklerini grup dışında bırakırken zarar eden yabancı iştirakleriyle sınır ötesi vergi konsolidasyon grubu kurmasını önlemektir[205]. Uluslararası vergi konsolidasyonun sağlanması durumunda on yıl boyunca vergi konsolidasyonu bağlayıcı olmaktadır[206]. Şartların kaybedilmesi durumunda on yıllık süreden erken bir sürede de sınır ötesi vergi konsolidasyonu bozulabilmektedir.

2.2.3.5. Fransa

Fransa vergi konsolidasyon rejiminde şirketler bir mali yıl içerisinde diğer bir şirketin doğrudan veya dolaylı olarak en az % 95'lik bir hisse payına sahip olmaları

---

[202] Deloitte, "Taxation and Investment in Denmark 2015", s.16, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-denmarkguide-2015.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

[203] Deloitte, "International Tax Denmark Highlights 2020", Nisan 2020, s.2, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-denmarkhighlights-2020.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

[204] Nikolaj Bjornholm ve Bodil Tolstrup, "Denmark: Tax Reporting Units", Tax Management International Forum, s.3. https://bjornholmlaw.com/wp-content/uploads/2019/05/Denmark-2.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

[205] Bjornholm ve Tolstrup, a.g.m., s.4.

[206] Silke Rünger, "The Effect of Cross-Border Group Taxation on Ownership Chains", European Accounting Review, 2019, s.932.

durumunda hisse payına sahip olunan şirket grup üyesi olmaktadır. Vergi konsolidasyon rejiminden yararlanılabilmesi için ana şirket ve bağlı şirketin Fransız kurumlar vergisine tabi olması; ana şirketin, bağlı şirkette sahip olduğu hisselerin hem temettü hakkı hem de oy hakkını içermesi gerekmektedir[207]. Konsolidasyon rejiminden yararlanabilmek için Fransız şirketlerinde iki aşamalı koşul aranmakta hisse ve oy haklarının ikisi de dikkate alınmaktadır. Ayrıca[208];

- Ana şirketin %95'i başka bir Fransız yerleşik şirket tarafından kontrol edilmeyen bir şirket olması gerekmektedir.
- Vergi konsolidasyonuna dahil edilecek süre, tüm grup üyeleri için 12 aylık mali yıl kapsamalıdır.
- Grup rejimi anlaşmasına, bağlı şirketin vergi beyannamesi de eklenmelidir.

Fransa Genel Vergi Kanununda grup vergilendirme rejimi olarak iki tür vergilendirme rejimi düzenlenmekte ve vergi konsolidasyon rejimi (CGI m.223A-223Q) ile konsolide kar rejimi (CGI m.209) olarak düzenlenen bu rejimler farklılıklar içermektedir.

Fransız Genel Vergi Kanununun 209. Maddesine göre, konsolide kar rejiminde Fransız yerleşik şirketler veya diğer kuruluşlar, kurumlar vergisine tabi olan tüm yerli ve yabancı olan doğrudan veya dolaylı işlemlerinin gelirlerini, Ekonomi ve Maliye Bakanlığından onay alarak kendi gelirleriyle konsolide edebilmektedirler. Doğrudan yabancı işlemler; yabancı şubeler, ofisler, acenteler, fabrikalar ve bir Fransız şirketinin faaliyetlerinin tümünü veya bir kısmını gerçekleştirdiği kalıcı nitelikteki diğer kurulumları olarak tanımlanmaktadır[209].

Konsolide kar rejiminde ana şirket tarafından tüm mali yıl boyunca bir şirketin oy haklarının veya hisse paylarının en az %50'si doğrudan veya dolaylı olarak sahip olması durumunda, şirket grup üyesi olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, hisse senetlerinin %50'sinden daha azına sahip olması durumunda da bir şirket aşağıdaki hallerde bir gruba üye olabilmektedir[210].

- Yabancı bir ülke mevzuatının, bir şirkete yabancı işletmeler tarafından % 50 veya daha fazla oranda oy kullanma hakkına izin vermemesi durumunda,

[207] Richard, a.g.m., s.25.
[208] Vanistendael, a.g.m., s.71.
[209] Richard, a.g.m., s.25.
[210] Vanistendael, a.g.m., s.74.

- Şirketin, yabancı ve yerli hissedarlar arasında oy oranlarının zorunlu olarak dağıtılmasını sağlayan bir anlaşma üzerine kurulması durumunda,
- Faaliyetin niteliğinin, %50'den daha fazla oranda bir hisse bulundurmasına izin vermemesi durumunda (örneğin petrol, enerji, vb. gibi sanayiler); bir şirket %50'nin altında bir oranda iştirak edilmesine rağmen grup üyesi olabilmektedir.

Vergi konsolidasyon rejimi ise standart vergi konsolidasyon rejimi kapsamında uygulanmaktadır. Vergi konsolidasyon rejimi uyarınca grubun her bir üyesi kendi vergilendirilebilir gelirini hesaplayarak ana şirkete göndermekte; ana şirket tüm üyelerin kar ve zararını toplayıp bir vergi beyannamesi hazırlayarak vergi ödemesi yapmaktadır.

Konsolide kar rejimi için gerekli olan koşullar vergi konsolidasyon rejimine kıyasla daha hafif görünse de söz konusu rejiminin uygulanması katı bir bakanlık onayına tabi olmaktadır[211]. Fransız bakanlığı tarafından pratikte çok az Fransız uluslararası şirketine bu rejimi uygulama hakkı tanınmıştır[212].

Fransa'da uygulanan her iki grup vergilendirme rejiminin sonucunda, grubu oluşturan tüm bağlı şirketlerin karlarının devredilmesi veya toplanması yoluyla, grubu yöneten ana şirket düzeyinde vergi hesaplaması gerçekleşmektedir[213]. İki uygulamada da karlar ve zararlar ana şirkette toplanmakta grubun toplam geliri hesaplanıp beyanname hazırlandıktan sonra grup adına vergi ödemesi gerçekleşmektedir.

2.2.3.6. Hollanda

Hollanda grup vergilendirme sistemi mali birlik sistemine dayanmakta ve köklü bir geçmişe sahip olmaktadır[214]. Grup şirket vergilendirilmesinde mali birlik uygulaması kullanılmakta ve mali birlik vergi konsolidasyonuna benzemektedir. Mali birlik sisteminde, üye şirketlerin gelir ve giderleri tıpkı konsolidasyon sistemi gibi ana şirkette toplandıktan sonra kar-zarar denkleştirmesi yapılıp tek bir beyanname hazırlanarak ana şirket tarafından grup adına vergi ödemesi yapılmaktadır. Ana şirket bağlı şirketler adına tek bir vergi beyannamesi vermekte ve belirli bir yılda bir şirketin

[211] Richard, a.g.m., s.25.
[212] Vanistendael, a.g.m., s.71.
[213] Borrat ve Bassiere, a.g.r., 2004, s.289.
[214] Ting, a.g.e., s.68.

zararlarının başka bir şirketin kazancından düşülmesine ve mal ve hizmet transferlerinin vergiden istisna tutulmasına izin vermektedir[215].

Hollanda'da mali birlik oluşturmak için yerleşik olma şartı aranmamaktadır. Hollanda'da yerleşik olmayan bir AB şirketinin, Hollanda'da yerleşik olan iki şirketin hisselerinin en az %95'ine sahip olması durumunda söz konusu iki şirket arasında mali birlik oluşturmak mümkün olmaktadır[216]. Bu durum Hollanda'da yerleşik olmayan şirketlerin daimi kuruluşlarının grup vergilendirme rejimine dahil olabileceğini göstermektedir.

Hollanda'da mali birliğe katılma izni şirketlerin belirli kriterleri sağlamaları sonucunda elde edilen bir hak olmaktadır. Mali birliğe katılabilmek için şirketlerin aşağıda sıralanan yedi koşulu sağlamaları gerekmektedir[217]:

- Sadece Hollanda yasalarına göre oluşturulan bir anonim şirket, limited şirket, kooperatif veya karşılıklı sigorta şirketi mali birliğin ana şirketi olarak belirlenebilir. Yabancı hukuka göre oluşturulan bir işletmenin mali bir birliğin ana şirketi olarak faaliyet gösterebilmesi için Hollanda Antilleri, Aruba, AB Üye Devleti veya Hollanda'nın vergi anlaşması yaptığı bir devlette kurulması gerekmektedir.
- Hollanda kanunları uyarınca kurulan anonim şirketler ve limited şirketler, (yabancı hukuk kapsamında kurulan bağlı ortaklıklar, niteliklerinin ve kuruluşlarının Hollanda anonim şirket veya limited şirkete benzer olması ve yukarıda ana şirket ile ilgili olarak açıklanan bir ülkenin yasaları uyarınca kurulması şartıyla) bağlı ortaklık kapasitesinde mali birliğe katılabilir.
- Mali birliğe dahil edilecek ana şirketler ve bağlı ortaklıklar; ulusal mali yasaya, Hollanda Krallığı için geçerli vergi düzenlemelerine veya çifte vergilendirmeyi önleme antlaşmalarına göre Hollanda'da yerleşik olmalıdır. Hollanda yasalarına göre kurulmuş ve prensipte Hollanda'da ikamet eden, ancak etkin yönetim merkezi yurt dışında olan işletmeler 1 Ocak 2003 tarihine kadar mali

[215] Gedik, a.g.e., s.52-53.
[216] Netherlands, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/ID/Netherlands-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi:22.03.2020.
[217] Rudolf J. de Vries, "Group Taxation in Netherlands", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.468-471.

birlikten yararlanmış olsalar da yeni düzenleme ile artık mali birliğe dahil olamayacaklardır.

- Mali birliğe ait bir veya daha fazla işletme tarafından elde tutulan hisse senetleri, ana şirketin dolaylı olarak sahip olduğu hisse senetleri olarak değerlendirilmektedir. Örneğin; A limited şirketinin ana şirket olduğu ve B ile C şirketlerinin hisse senetlerine %95 oranında sahip olması kaynaklı bir mali birlik oluşturulduğunu varsayalım. Yalnızca B ve C'nin %50'şer hissesiyle kurulan D şirketinin hisse senetleri söz konusu durumda A limited şirketinin dolaylı olarak sahip olduğu hisse senedi olarak değerlendirilecek ve D şirketi ile D şirketinin en az %95 oranında sahip olduğu bağlı şirketler, A limited şirketi tarafından oluşturulan mali birliğin üyesi olacaktır.
- Kurumlar vergisinin alındığı süreler fiili olmalı ve resmi olarak aynı zamana denk gelmelidir. Konsolide finansal tabloların hazırlanmasının mümkün olması için bu koşul getirilmiştir.
- Kar hesaplaması yapılırken ana şirket ve mali birliğin bağlı ortaklıkları için aynı hükümler geçerli olacaktadır. Hollanda bazı kuruluşlara (örneğin sigorta şirketleri gibi) karın belirlenmesi ve mali yatırım fonunun özel durumu gibi özel rejimler uygulamaktadır. Mali birlik içerisinde bu uygulama kalkmakta ve belirli koşullar altında, farklı mali rejimlere tabi olan birimlerin tek bir mali birlikte birleştirilmesi mümkün olmaktadır.
- Konsolide edilecek bağlı ortaklığın hisseleri ticaretteki satış veya ciro amaçlı hisse senetlerini temsil etmemektedir.

Hollanda'da şirketlerin mali birliğe katılmaları zorunlu olmamakta şartları sağlayan şirketler istedikleri takdirde mali birlik üyesi olmaktadır[218]. Hollanda'da mali birlik oluşturabilmek için şirketler tarafından bunun talep edilmesi gerekmektedir.

2.2.3.7. İtalya

İtalya'da diğer AB üye devletlerinin (Danimarka, Fransa, Almanya ve İspanya) rejimlerinden örnek alınarak oluşturulan vergi konsolidasyon rejimini uygulamaya koymanın temel amacı, İtalyan vergi sisteminin genel rekabet gücünü artırmak ve İtalya'da yabancı yatırımları teşvik etmektir[219]. Vergi politikası ülkeye yapılacak

[218] Dutch Corporate Tax Regime, https://www.tax-consultants-international.com/read/Dutch_corporate_tax_regime#17, Erişim Tarihi: 23.03.2020.
[219] Ting, a.g.e., s.66.

yatırımı artırmak için itici bir güç olarak kullanılmıştır. İtalya'da konsolidasyon rejiminin uygulanmasının arkasındaki başlıca politika hedefinin rekabet edebilirlik olduğu açık olmaktadır[220].

İtalya'da vergi konsolidasyonu yerel şirketlerin yanı sıra yabancı şirketlere de uygulanabilmektedir. İlgili şirketlerin ikametgahına bağlı olarak yerleşik kuruluşlar için sunulan "yerel konsolidasyon (domestic consolidation)" ve en az bir yerleşik olmayan yan kuruluşu içeren uluslararası şirket grupları için sunulan "dünya çapında konsolidasyon (worldwide consolidation)" olmak üzere iki ayrı konsolidasyon sistemi bulunmaltadır[221]. Sisteme katılım zorunlu olmamakla birlikte sistemden yararlanabilmek için belirli şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

İtalya'da yerel vergi konsolidasyon sisteminden faydalanabilmek için aşağıdaki koşulların sağlanması gerekmektedir[222]:

- Konsolidasyon kuruluşu, bir İtalyan vergi mukimi şirketi olmalı ve doğrudan veya dolaylı olarak, konsolide kuruluşların sermayesinin %50'sinden fazlasını elinde bulundurmalıdır ("yasal kontrol" olarak adlandırılır).
- Bu kontrol, vergi konsolidasyonunun uygulandığı vergi döneminin başından itibaren uygulanmalıdır.
- Gruba katılan tüm şirketler aynı vergilendirme dönemine sahip olmalıdır.

Ayrıca İtalya yerel vergi konsolidasyonunda yeni kurulan bir şirket, yeni sahip olduğu bağlı ortaklığın tüm mali yılı boyunca kontrolünün önemli derecede kesintiye uğramaması şartıyla, vergi konsolidasyonunu kuruluşunun mali yılında kullanabilmektedir (Daha sonra, ana şirketin ve bağlı ortaklığın mali yılları uyumlu hale getirilmelidir.)[223].

Dünya çapında grup vergilendirmesi (worldwide group taxation) ise 344/2003 sayılı kanun hükmünde kararname ile İtalyan vergi kanununa getirilen düzenlemelerden biridir[224]. Söz konusu düzenleme ile İtalya'da yerleşik olmayan

---

[220] Ting, a.g.e., s.67.
[221] Giaconia, a.g.r., s.378.
[222] Italy Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/italy/corporate/group-taxation, Erişim Tarihi: 10.11.2020.
[223] Giulia Gallo, "Domestic tax consolidation regime – resolution published", IBFD - Tax Research Platform, https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_it_20180525_1320.html, Erişim Tarihi: 23.12.2020.
[224] Francesco Nanetti, "The Worldwide Group Taxation in the Italian Tax Reform: A Few Remarks", EC Tax Review, 2005/2, s.112.

kuruluşların da vergi konsolidasyon sisteminden faydalanmasını sağlamaktadır. Ancak dünya çapında konsolidasyondan yararlanabilmek için yerel konsolidaasyon sistemi için belirlenen şartlara ek olarak aşağıdaki koşulların da sağlanması gerekmektedir[225]:

- Nihai ana şirket, İtalya'da vergi mükellefi olan şahıslara veya İtalyan Borsası'nda listelenen şirket türlerine ait olmalıdır.
- Seçenek tüm yabancı şirketler için uygulanmalıdır (bütünlük ilkesi -all in, all out- ilkesi altında).

Dünya çapında konsolidasyonun uygulanma yönteminde de belirli koşullar dikkate alınmaktadır. İtalya'da uluslararası bir grup vergilendirmesinin mümkün olabilmesi için[226]:

- Grubun yerleşik olmayan tüm bağlı şirketleri için seçim yapılmalıdır;
- Yabancı bağlı ortaklıkların vergilendirilebilir geliri tüm geliri olarak değil, ana şirketin sahip olduğu karın yüzdesine göre dikkate alınmalıdır;
- Seçim en az beş mali yıl boyunca sürdürülmelidir (ilk sefer seçeneği beş yıldır, ardından üç yıl için yenileme yapılır)

Dünya çapındaki konsolidasyon sisteminde öncelikle ana şirkete bağlı tüm şirketlerin vergi konsolidasyon sistemine dahil edilmesi gerekmektedir. Bütünlük ilkesi gereğince tüm yabancı şirketler konsolidasyona dahil edilmesi bir zorunluluk olmaktadır. Dikkat edilmesi gereken bir diğer özellik yabancı iştiraklerde sahip olunan hisse ile orantılı bir konsolidasyon sağlamasıdır. Örneğin İtalyan ana şirketin konsolide vergi grubuna katılan yabancı bir bağlı kuruluşun sermayesinde %60 iştiraki varsa, yabancı iştirakin vergilendirilebilir tabanının yalnızca %60'ı konsolide vergilendirmede hesaplanmaktadır. %40'lık oran konsolide vergilemeye dahil edilmemektedir.

İtalya'da şartları sağlayan grup şirketler istemeleri durumunda vergi konsolidasyonundan yararlanabilmektedirler. Vergi konsolidasyon sistemi seçmeli olarak uygulanmakla birlikte seçim yapıldıktan sonra üç mali yıl boyunca geri alınamamakta, üç yıllık sürenin sonunda iptal edilmediği takdirde otomatik olarak

[225] Italy, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/italy/corporate/group-taxation, Erişim Tarihi: 10.11.2020.
[226] Marco Abramo Lanza ve Francesco Nobili, "Synthesis of Italian Tax Reform", Intertax, Volume 32, Issue 11, 2004, s.566.

yenilenmektedir[227]. Bu koşul dünya çapında konsolidasyon sisteminde farklılık göstermektedir. Dünya çapında konsolidasyon sisteminde seçim, grup şirketin tüm yabancı kontrollü şirketleri kontrol altına alması şartı ile beş yıl boyunca geçerli olmakta ve ardından üç yıllık dönemler için yenilenebilmektedir[228].

2.3. Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerde Ortak Konsolidasyon Sistemi Projesi

Yaşanılan dönemdeki teknolojik gelişmeler, elektronik ticaretin ortaya çıkması, ekonomik faktörlerin hareketliliğinin artması ve ekonomik alandaki sınırların ortadan kalkaması vergi açısından yeni gelişmeler doğurmakta; söz konusu gelişmeler şirketlerin vergi tabanlarının belirenmesi ve korunması zorlaştığı için özellikle şirket vergilendirmesinde yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüzdeki genel ekonomik çerçeve doksanlı yılların başından itibaren aşağıdaki gelişmeleri göstererek değişmektedir[229]:

- AB, uluslararası birleşme ve devralma dalgası yaşanmaktadır.
- Elektronik ticaretin ortaya çıkışı ve ekonomik faktörlerin artan hareketliliği, şirket vergi tabanının tanımlanmasını ve korunmasını zorlaştırmaktadır.
- İç Pazar ile Ekonomik ve Parasal Birlikte ekonomik entegrasyon gelişmeye devam etmekte ve sınır ötesi ticarete yönelik mali olmayan ekonomik, teknolojik ve kurumsal engeller azaltılmaya devam etmektedir.
- Büyük AB şirketleri artık tüm AB'yi "iç pazar" olarak görmekte ve buna bağlı olarak Avrupa çapında etkin iş yapıları kurmaya çalışmaktadır. Bu, bir grup şirkette AB çapında iş fonksiyonlarının yeniden düzenlenmesi ve merkezileştirilmesi ile sonuçlanmaktadır.
- Vergi mükelleflerinin (ister kurumsal ister bireysel olsun) endişeleri artık daha fazla ilgi konusu olmaktadır.

Değişen bu ekonomik çerçeve sonucunda kazanç elde etme kapsamında meydana gelen değişimler vergilendirme açısından da bir takım düzenlemeler getirmeyi zorunlu kılmaktadır. Yaşanan ekonomik gelişmeler vergisel engeller yaratmakta ve söz konusu vergisel engeller de Avrupa şirketlerinin rekabet gücünü zayıflatmaktadır. Birden fazla Üye Devlette iş yapmaktan kaynaklı ortaya çıkan ek

[227] Italy, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/italy/corporate/group-taxation, Erişim Tarihi: 10.11.2020.
[228] Nanetti, a.g.m., s.112.
[229] COM(2001)582; Communıcatıon from the Commıssıon to the Councıl, the European Parliament and the Economic and Social Committee, s.4-5.

vergi veya uyumluluk yükleri, Avrupa şirketlerinin uluslararası rekabet gücünü zayıflatmakla birlikte kaynak israfı da yaratmakta; vergisel açıdan ortaya çıkan söz konusu bu engeller şu şekilde sıralanabilmektedir[230]:

- Karlar, ayrı bir işlemle, emsallere uygunluk ilkesine göre tahsis edilmelidir. Bu, özellikle yüksek uyumluluk maliyeti (örneğin dokümantasyon gereklilikleri nedeniyle) ve potansiyel çifte vergilendirme biçiminde grup içi transfer fiyatlandırmasının mali işlemlerinde sayısız soruna yol açmaktadır.
- Bu alandaki AB mevzuatına rağmen, ilişkili şirketler arasındaki sınır ötesi gelirler genellikle ek vergiye tabidir. Özellikle, yanıltma amacı gütmeyen temettü ödemelerindeki stopaj, faiz ve telif hakları, çifte vergilendirme riski taşımaktadır ve iç pazar fikrine uygun değildir.
- Sınır ötesi zararların azaltılmasında (ekonomik) çifte vergilendirmeye yol açabilecek başlıca sınırlar vardır. Genel olarak, bağlı ortaklıkların zararları AB ana şirketleri düzeyinde vergi açısından etkili değildir ve daimi kuruluşların zararları, yalnızca belirli koşullar altında genel merkez kârlarına mahsup edilebilir.
- Sınır ötesi yeniden yapılanma işlemleri çoğu zaman önemli vergi yüklerine yol açmaktadır. Sınır ötesi yeniden yapılanma işlemlerinde, sermaye kazancı vergileri ve aktarma vergileri çoğu zaman oldukça yüksektir. Bu sonuç doğrultusunda şirketlerin ekonomik olarak yetersiz olan alanlara girişimleri zorlaşmaktadır.
- Birbirine zıt vergi hakları nedeniyle çifte vergilendirme açısından önemli bir potansiyel bulunmaktadır. AB'deki çifte vergilendirme sözleşmelerine ait özel sorunlar bu zorluklara katkıda bulunmaktadır.
- Bazı vergi sistemleri, yerli yatırımlara yönelik bir taraflılık içerir. Örneğin, halen bazı Üye Devletler tarafından işletilmekte olan yerli hissedarlara belirli vergi kredileri veren sistemler kullanılmaktadır.

Tüm bu ekonomik ve vergisel engellerin ortadan kaldırılması amacıyla Avrupa Komisyonu tarafından Avrupa Birliğine üye olan ülkelerin Avrupa Birliği sınırları içerisindeki ticari faaliyetleri ve vergisel amaçları açısından çeşitli çalışmalarda

[230] Rolf Diemer ve Thomas Neale, "The European Union's Longer-Term Plans for Introducing a Common Consolidated Tax Base for the EU-Wide Activities of Companies", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s.72.

bulunulmuştur. Komisyon vergiyle ilgili çalışmalarında iç pazarda şirketlerin vergilendirmesi ve vergi engelleri olmayan bir iç pazar yaratılması konuları üzerine yoğunlaşmıştır[231]. Bu bağlamda AB içinde sınır ötesi ve uluslararası faaliyetleri olan şirketlerin tüm grubun gelirini bir kurallar dizisine göre hesaplaması ve vergi amaçlı konsolide hesaplar oluşturmasına izin verilmesi düşüncesi hakim olmaya başlamıştır[232]. Bu düşünce ile birlikte AB üyesi ülkelerde ortak konsolidasyon sistemi projesi gündeme gelmiş ve AB üyesi ülkelerde bulunan grup şirketlerinin tek bir şirket gibi düşünülerek konsolide vergi matrahı oluşturulması önerisinde bulunulmuştur. Şirketlerin AB çapındaki faaliyetleri için konsolide bir kurumlar vergisi matrahı oluşturmanın amacı ve etkisi;

- İç pazardaki vergi sistemlerini anlamak ve onlara adapte olmak ihtiyacından kaynaklanan uyum maliyetlerini önemli ölçüde azaltmak,
- AB içinde transfer fiyatlaması sorunlarını kaldırmak,
- AB bazında otomatik mahsuplaştırmaya ve kar ve zararların kapsamlı konsolidasyonuna izin vermek,
- Birçok uluslararası yeniden yapılandırma işlemini basitleştirmek,
- Çifte vergilendirme durumlarından kaçınmak,
- Birçok ayrımcı durumu ve kısıtlamayı kaldırmak olarak belirtilmiştir[233].

Bahsi geçen amaç ve etkilere ulaşılması durumunda AB vergi sistemi daha sade, açık ve etkin bir şekilde işleyerek, vergisel engeller nedeniyle oluşan yatırım boşluğunu ve yine aynı sebeplerden oluşabilecek olan vergi kaçırma/vergiden kaçınma davranışlarının azaltılmasına katkı sağlayabilecektir[234].

AB bazında oluşturulmak istenilen konsolide matrah fikri; ev sahibi devlet vergilendirmesi, ortak konsolide kurumlar vergisi matrahı, Avrupa Kurumlar vergisi ve zorunlu uyumlaştırma olarak kurgulanan dört model üzerine kurulmaya çalışılmaktadır. Her model farklılıklar içermekle birlikte uygulanma amaçları AB vergi sisteminin daha etkin olmasını sağlamak ve vergisel nedenlerle ortaya çıkabilecek haksız rekabeti azaltarak yatırımlara destek olmaktır.

[231] COM(2001)582 ve SEC(2001)1681.
[232] COM(2001)582; Communıcatıon from the Commıssıon to the Councıl, the European Parliament and the Economic and Social Committee, s.15.
[233] Diemer ve Neale, a.g.m., s.73.
[234] Diemer ve Neale, a.g.m., s.73.

2.3.1. Ev Sahibi Devlet Vergilendirmesi

Ev sahibi devlet vergilendirmesi (home state taxation / HST); üye devletlerin tümünün veya bir grubunun, birden fazla Üye Devlette faaliyet gösteren belirli şirketlerin, vergilendirilebilir tabanlarını "kendi ülkelerinin" vergi koduna göre hesaplayabileceklerini kabul etmeleri sistemine dayanmaktadır[235]. Söz konusu vergilendirme ikamet ilkesini benimsemekte AB ülkelerinde elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi şirketin ikametinin bulunduğu ülkede gerçekleşmektedir. Bu bağlamda HST; AB çapında toplam karların, şirketlerin bulunduğu yere göre (üzerinde anlaşılan bir paylaştırma formülü kullanılarak) farklı ülkeler arasında tahsis edilerek ilgili ülkenin (ev sahibi ülkenin) kurumlar vergisi oranında vergilendirilmesi üzerine kurulu olmaktadır[236].

AB çapında faaliyet gösteren bir şirket birden fazla vergi sistemi ile karşı karşıya kalmaktadır. AB vergi sistemleri çoğunlukla birbirlerine benzeseler dahi detaylarına bakıldığı zaman farklılıklar içermekte[237] ve bu farklılıklara uyum sağlanması şirketler açısından zaman alıcı ve yorucu olabilmektedir. Uyum maliyetlerinin yanı sıra sistemdeki detay farklılıklar çifte vergilendirme veya kötüye kullanmaya yol açabilmektedir. Vergisel açıdan sorun yaratabilecek bu tür gelişmelerin önüne geçilmesi adına HST yeni bir sistem yaratmak zorunda kalınmayan, herhangi bir ülkenin vergi sistemine hakim olmayı gerektirmeyen nispeten daha kolay uygulama olmaktadır.

HST uyarınca, bir işletme AB katılımcı Devletler dahilindeki yalnızca bir ülkenin (kendi ülkesi) vergi sistemi ile karşı karşıya olmaktadır[238]. Bu sonuç doğrultusunda AB düzeyinde faaliyet gösteren bir şirketin diğer üye devletlerin vergi sistemlerine uyum sağlaması, onlardan kaynaklanan dezavantajlardan olumsuz etkilenmesinin ve kötüye kullanımı engellenmiş olacaktır. Böyle bir uygulamanın hayata geçmesi durumunda bir şirket yalnızca kurulduğu ülkenin yasalarıyla yükümlü olmakta ve uyum maliyetlerine katlanmak zorunda kalmamaktadır.

---

[235] Diemer ve Neale, a.g.m., s.74.
[236] Stephen Bond, Lucy Chennells, Michael P. Devereux, Malcolm Gammie ve Edward Troup, Corporate Tax Harmonisation in Europe: A Guide to the Debate, The Institute for Fiscal Studies, 2000, s.72.
[237] SEC(2001) 1681; Comission Staff Working Paper, Company Taxation in the Internal Market, s.334.
[238] Sven-Olof Lodin ve Malcolm Gammie, Home State Taxation, IBFD Publications, 2001, s.25.

Öngörülen bu sistem doğrultusunda AB üye devletlerinin hepsinin kurumlar vergisi sistemine hakim olunması gerekmemekte, ev sahibi devleti kendi vergi sistemi ve kuralları bağlamaktadır. Ancak kendi kurallarına tabi olan işletmelerin üye devletlerde de faaliyet göstermesi dolayısıyla ülkelerin vergi idarelerinin HST'ye uyum sağlaması gerekmektedir. Örneğin bir İsveç ana şirketinin Fransız bir yan kuruluşu, potansiyel olarak İsveç vergi idaresi tarafından incelemeye tabi olacaktır, çünkü karını İsveç kurallarına göre hesaplamaktadır[239].

HST'nin en büyük avantajı, katılımcı üye devletlerin ortak bir muhasebe ve vergilendirme sistemi üzerinde önceden anlaşmasını gerektirmemesi[240], isteğe bağlı olması, gerekli olan tek şeyin sisteme katılan üye devletlerin kendi sınırları içinde faaliyet gösteren grup şirketlerin vergilendirilmesine izin verecek bir tür ulusal vergi kanunlarının karşılıklı olarak tanımasıdır[241]. Üye devletlerin karşılıklı anlaşmaları durumunda sistem herhangi bir onaya gerek kalmadan işleyebilecek bir sistem olmaktadır. Bu bağlamda sistemin ana cazibesi, ortak bir vergi tabanı üzerinde mutabakat olmaksızın hızlı bir şekilde uygulanabilmesidir[242].

Öngörülen sistemin olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Böyle bir sistemin tüm AB üye ülkeleri tarafından benimsenmesi durumunda şirketler daha düşük oranda vergilendirilen AB ülkesini ana şirket ikamet yeri seçerek farklı çarpıklıklara neden olabilecektir[243]. Bu bağlamda şirketler arasında haksız rekabetler ortaya çıkabilecek ve ülkeler açısından yatırımlarda düşüşler meydana gelebilecektir. Bunun yanı sıra HST, bir ülkede tamamen yerli olan ve uluslararası gelir elde etmeyen işletmeler için geçerli olan sistemden farklı bir sistem içermekte ve işletmelerin grup konsolide karlarını Üye Devletler arasında bölmek için bir formül hesaplamasını ve uygulamasını gerektirmektedir[244]. HTS isteğe bağlı olmakta çok uluslu şirketler yerli muhasebe sistemi altında vergilendirmeyi seçebilmekte veya istemeleri durumunda HST yöntemi ile vergilendirilebilmektedirler[245]. Bu bağlamda yerel vergi sistemi ile

[239] Lodin ve Gammie, a.g.e., s.27.
[240] Silvia Giannini, "Home State Taxation vs. Common Base Taxation : Roundtable Discussion on the European Commission's Study on Company Taxation", Cesifo Forum, ISSN 2190-717X, Vol.3, Iss.1, 2002, s.27.
[241] Home State Taxation, https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/initiatives-small-business/home-state-taxation_en, Erişim tarihi: 10.08.2020.
[242] Peter Birch Sorensen, "Company Tax Reform in the European Union", International Tax and Public Finance, 11,2004, s.102.
[243] Bond vd., a.g.e., s.73.
[244] Lodin ve Gammie, a.g.e., s.26.
[245] Sorensen, a.g.m., s.92.

vergilendirilen kurumsal gelirin ve HTS sistemi ile vergilendirilen konsolide gelirin farklı kurallara tabi olduğu iki farklı sistem bulunmaktadır. HTS'ye uyumlu bir sistemin getirilmesi de bir takım maliyetlere neden olabilecektir. HST sistemine girmeyi seçmeden önce, Avrupa çapında faaliyet gösteren işletmeler, bu sisteme dahil olan yeni yükümlülükleri yerine getirebilmek için mevcut kurum içi vergi uyum işlevlerini yeniden yapılandırmak zorunda kalabilirler[246]. Bu nedenle, ana şirketin yerleşik bulunduğu ülke, şirketin yabancı ülkelerde gerçekleştirdiği faaliyetleri sonucunda, grubun vergiye tabi karını kendi kuralları uyarınca hesaplamak için ihtiyaç duyduğu bilgileri vermesini sağlayacak sistemler kurmalıdır[247]. Ayrıca bu sistem, her bir katılımcı ülkenin diğer katılımcıların kurumlar vergisini tanımasını gerektirmektedir[248].

HST uyarınca, ana şirket, ana devlet grubundaki bağlı ortaklıkların kar bildirme ve vergi ödeme yükümlülüklerine uymasını sağlamaktan sorumlu olmakla birlikte grup konsolide hesaplarının ve her bir bağlı ortaklığın tek tek hesaplarının ve bağlı ortaklıkları tarafından sağlanan bilgilerin doğruluğunu ispatlamakla ve ana devletteki vergi idarelerine, erişilebilir biçimde ve dilde gerekli tüm bilgileri sağlamakla yükümlü olacaktır[249].

2.3.2. Ortak Konsolide Kurumlar Vergisi Matrahı

Ortak konsolide kurumlar vergisi matrahı (Common Consolidated Corporate Tax Base / CCCTB) 2011 yılında Avrupa Konseyi tarafından önerilmiştir. Söz konusu öneri, "iç pazardaki sınır ötesi ekonomik faaliyetlere engel teşkil eden vergi hükümlerinin etkisini ve bunların çözümlerini" inceleme yetkisinin bir sonucu olarak gelmiştir[250]. İç pazardaki vergisel engellerin kaldırılarak daha adil bir pazar yaratılması fikri ile ortaya çıkmıştır. 2011 yılından bu yana, Komisyon sadece 'pazar yanlısı' ve 'iş yanlısı' olan bir vergi politikası gündeminden adalet ve kar aktarımı ile vergi kaçakçılığına karşı mücadele içeren daha geniş bir vergi politikası gündemine almaktadır[251]. CCCTB'nin uygulanması durumunda AB bütçesine de fayda

[246] Lodin ve Gammie, a.g.e., s.26.
[247] Lodin ve Gammie, a.g.e., s.26.
[248] Bond vd., a.g.e., s.72.
[249] Lodin ve Gammie, a.g.e., s.26.
[250] Christian Valenduc, Corporate Income Tax in the EU, The Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) and beyond: is it the right way to go?, European Trade Union Institute, Working Paper 2018, s.17.
[251] Valenduc, a.g.e., s.18.

sağlanabileceği düşüncesi hakimdir. Şirketlere sağlam ve öngörülebilir kurallar, adil ve eşit şartlar sunan bir alan ve azaltılmış maliyetler ile yönetim imkanı sunarak iş ve yatırımı teşvik edecek ve bu bağlamda AB'deki yatırımı %3,4 ve büyümeyi %1,2 oranında artırabilecektir[252].

Avrupa Komisyonu tarafından 16 Mart 2011 yılında CCCTB'nin uygulanması için sunulan direktifte sistemin işlemesine yönelik ana noktalar belirtilmiştir. Söz konusu Konsey Direktifinde vergi matrahının hesaplanmasında genel ilkeler şu şekilde belirtilmektedir[253]:

- Vergi matrahının hesaplanmasında kar ve zararlar sadece gerçekleştiğinde muhasebeleştirilir.
- İşlemler ve vergilendirilebilir olaylar ayrı ayrı değerlendirilir.
- Vergi matrahının hesaplanması, istisnai koşullar buna mani olmadığı sürece istikrarlı bir şekilde yapılacaktır.
- Vergi matrahı, aksi belirtilmedikçe her vergi yılı için belirlenir. Bir vergi yılı, aksi belirtilmedikçe, on iki aylık bir dönemdir.

Önerilen bu teklif teknik bir tartışmadan öteye gitmediği ve hiçbir siyasi uzlaşma sağlanamadığı düşünülerek bir kenara bırakılmıştır[254]. Özellikle vergi konularıyla ilgili tüm kararlar için oybirliği ilkesinin geçerli olduğu düşünüldüğünde doğrudan vergilendirme konusunda yeni bir AB mevzuatının kabul edilmediğini gözlemlemek şaşırtıcı olmamaktadır[255].

CCCTB teklifi grup vergilendirilme rejiminde uygulanan vergi konsolidasyon sistemine benzemektedir. CCCTB kapsamında konsolidasyon, grup şirketlerinin tüm bireysel vergi matrahlarının ve tüm grup içi alım satım işlemlerinin ortadan kaldırılmasıyla toplanması olarak tanımlanmaktadır[256]. Söz konusu sistemde, ana şirket grup üyesi şirketlerin hangi AB üyesi ülkede olduğuna bakmaksızın tüm gelir ve giderlerini bünyesinde toplayarak grup adına vergi matrahı oluşturmaktadır. Ayrıca

---

[252] Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/common-consolidated-corporate-tax-base-ccctb_en#heading_3, Erişim tarihi: 10.08.2020.
[253] Proposal for a Council Directive on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), COM(2011), 121, 16.03.2011, s.22.
[254] Valenduc, a.g.e., s.5.
[255] Diemer ve Neale, a.g.e., s.70-71.
[256] Danuse Nerudova, "Common Consolidated Corporate Tax Base: Grouping and Consolidation", Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, January 2012, s.238.

grup içerisinde vergisiz varlık transferi gerçekleşmesi bağlamında bakıldığında CCCTB önerisi transfer fiyatlandırması manipülasyonunun önlenmesine de katkı sağlayabilecektir. Bu sistem, çeşitli vergi engelleriyle baş etmek için tutarlı ve sistematik bir yaklaşım oluşturmakla birlikte, tüm üye devletler ve şirketler için ortak bir uygulama olacaktır[257]. CCCTB, AB için modern, adil ve rekabetçi bir kurumlar vergisi çerçevesi durumundadır[258].

CCCTB ülkelerin vergi sistemlerine yeni bir uygulama olarak dahil edilmekle birlikte ülkede bulunan eski vergi sistemini ortadan kaldıracak bir uygulama olmamaktadır. Ülkelere hali hazırda uygulama alanı bulan yasal mevzuatı değiştirmemektedir. CCCTB uygulama alanı bulduğunda, mevcut ulusal kurallara, AB düzeyinde kurulmuş paralel bir sistem eşlik edecek ve bu, AB düzeyinde faaliyet gösteren şirketler için yerel sisteme alternatif bir seçenek olacaktır[259]. Sistem tercihe bağlı olarak uygulanan bir sistem niteliğindedir. Sistemi tercih eden tüm AB çokuluslu şirketleri için ortak bir kurumlar vergisi matrahının oluşturulmasını içermekte olup sistemi tercih etmeyen yerli şirketler ve çok uluslu şirketler, ayrı muhasebe esasına göre mevcut ulusal vergi sistemleri altında vergilendirilmeye devam edeceklerdir[260]. Sistemi uygulamayı tercih eden grup şirketler matrahlarını söz konusu sisteme göre oluşturacaklardır. Matrah oluşumu CCCTB ile belirlenen kurallar çerçevesinde yapıldıktan sonra her üye devlet kar payını kendi ulusal vergi oranında vergilendirecektir[261]. Sistemi uygulamayı seçen çok uluslu bir grup, vergi tabanını tamamen yeni, uyumlu AB kurallarına göre hesaplamayı tercih edebilecektir[262].

CCCTB uygulamasına göre, bir grup şirketinin vergi matrahına ulaşmak için üç ayrı adım gerekmektedir[263]:

- Her grup üyesi vergilendirilebilir karını ayrı olarak, ancak aynı kurallar dizisine göre hesaplar;

---

[257] Diemer ve Neale, a.g.m., s.77.
[258] Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/common-consolidated-corporate-tax-base-ccctb_en#heading_3, Erişim tarihi: 10.08.2020.
[259] Giannini, a.g.m., s.26.
[260] Sorensen, a.g.m., s.93.
[261] Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/common-consolidated-corporate-tax-base-ccctb_en#heading_3, Erişim tarihi: 10.08.2020.
[262] Diemer ve Neale, a.g.m., s.77.
[263] Christoph Spengel, "The Common Consolidated Corporate Tax Base", https://www.researchgate.net/publication/228537877_The_Common_Consolidated_Corporate_Tax_Base, s.3, Erişim Tarihi: 12.06.2020.

- Bireysel vergi matrahları konsolide vergi matrahına göre toplanır;
- Konsolide vergi matrahı, belirli faktörler uygulanarak (formül dağıtımı) farklı üye ülkelere tahsis edilir.

CCCTB'nin olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Uyumlu vergi tabanının sadece çok uluslu şirketler için geçerli olması, çok uluslu şirketler ve küçük firmalar arasında farklı uygulama yaratacağı için vergi sisteminde çarpıklıklar oluşturabilecek, bunun yanı sıra her ulusal vergi idaresinin iki farklı vergi sistemi (çokuluslu şirketlere uygulanan yeni CCCTB ve yerli firmalar için mevcut ulusal vergi kuralları) ile uğraşması dezavantaj olacaktır[264]. Ülkelerde iki vergi sisteminin birlikte yürütülmesinin zorluğu vergi denetim zorluğunu da beraberinde getirebilecektir. Vergi denetiminde çok uluslu şirketlerin farklı ülkelerde bulunan ortaklıklarının denetiminin hangi ülkeye ait olacağı konusunda belirsizlikler ortaya çıkabilecektir. Çok uluslu bir grubun denetlenmesine ilişkin temel sorumluluk muhtemelen kendi devletinin vergi idaresine ait olacağından, diğer devletler açısından vergi uygulamasındaki belirsizlik olumsuz gelir dağılmalarına neden olacaktır[265].

2.3.3. Avrupa Kurumlar Vergisi

Avrupa Kurumlar Vergisi (European Corporate Income Tax), AB ülkelerinde kurulmuş ve bu ülkelerde gelir elde eden grup şirketlerin, üzerinde anlaşılan tek bir vergi oranında vergilendirilmesi düşüncesine dayanmaktadır[266]. En basit haliyle, grup şirketler AB düzeyinde yönetilecek ve bu şirketlerin sahip olduğu gelirin bir kısmı veya tamamı doğrudan AB bütçesine gidecek şekilde grup şirketlerden tek bir oranda vergi alınacaktır[267]. Bu uygulama AB'yi tek bir Pazar olarak kabul etme, grup şirketleri AB içinde tek elden yöneterek aynı oranda vergi alınması düşüncesine dayanmaktadır. Söz konusu durumun gerçekleşmesi halinde grup şirketler arasında herhangi bir ayrım olmaması ve AB'de bulunan tüm grup şirketlerin aynı yöntem ile vergilendirilmesinin vergilemede adaletsizliği azaltacağı düşünülmektedir. Yalnızca bir AB vergi oranını hayata geçirerek, AB genelinde tek ve etkili bir vergi oranı uygulanacak ve böylece ekonomik çarpıklıklardan kaçınacaktır[268].

[264] Sorensen, a.g.m., s.102.
[265] Sorensen, a.g.m., s.102.
[266] Diemer ve Neale, a.g.e., s.78.
[267] Sorensen, a.g.m., s.93.
[268] Diemer ve Neale, a.g.e., s.78.

Avrupa Kurumlar Vergisinin avantajlarının yanı sıra dezavantajları da bulunmaktadır. Söz konusu dezavantajları şu şekilde sıralamak mümkündür[269]:

- Özellikle AB'nin kendi kaynak sistemi konusunda ve Üye Ülkelerin vergi oranlarına ilişkin ulusal egemenliği ile ilgili tartışma bağlamında siyasi zorluklar bulunmaktadır.
- Ulusal vergi idarelerini veya yeni bir AB vergi idaresini kimin yöneteceği sorusu bulunmaktadır.
- Ortak (konsolide) temel vergilendirme için tartışılanlara benzer ayrımcılık sorunları ve teknik konular da olabilir.
- Ortak (konsolide) taban vergilendirmesi gibi, yeni vergi sistemi de zaman alıcı olacaktır.

Bu öneri "federal" bir Avrupa'ya doğru önemli bir adım olacağından benimsenmesi ve uygulanmsı mümkün görülmemektedir[270]. Vergi konularında AB'de ortak bir görüş benimsenmesi ve uygulanmasının oldukça güç olduğu göz önünde bulundurulduğunda böyle bir sistemin uygulamaya geçmesi oldukça zor görünmektedir.

2.3.4. Zorunlu Uyumlaştırılmış Vergi Tabanı

Zorunlu Uyumlaştırılmış Vergi Tabanı (Compulsory Harmonized Tax Base-CHTB), şirketlerin mali durumunu belirlemede zorunlu bir uyum benimsemekte ve bu zorunlu uyumla tüm şirketler için tek bir matrah oluşturma yöntemini içermektedir. Zorunlu uyum temelinde, AB'deki tüm şirketler vergi tabanlarını uyumlaştırılmış kurallara göre hesaplayacaklardır[271]. Söz konusu sistemde şirketlere seçme hakkı verilmemekte, AB sınırları içerisinde bulunan her şirket için uygulaması zorunlu bir uyumlaştırma esas alınmaktadır.

CHTB hem yurtiçi hem de uluslararası tüm AB firmaları için tek bir kurumlar vergisi tabanı anlamına gelmekte olup sistem tüm şirketler için zorunludur ve bu sistemde kurumlar vergisi matrahını tanımlayan ulusal kurallar ortadan kalkmaktadır[272]. Şirketlerin vergiye tabi gelirlerini hesaplamada AB kapsamında tek

[269] Diemer ve Neale, a.g.e., s.78.
[270] Mıchael P. Devereux, "Debating Proposed Reforms of the Taxation of Corporate Income in the European Union", International Tax and Public Finance, 11, 2004, s.77.
[271] Diemer ve Neale, a.g.m., s.79.
[272] Sorensen, a.g.m., s.93.

bir yöntem kullanılması şirketler arasında vergisel açıdan kaynakalanan haksız rekabetin önlenmesinde faydalı olabilecektir. Bu sistem kapsamında, tüm üye ülkelerdeki yerli ve yabancı tüm firmalar için tek bir kurumlar vergisi tabanı geçerli olup yerli ve çok uluslu firmalara eşit şartlar sağlanacak ve ulusal vergi idarelerinin iki farklı vergi sistemi ile başa çıkma ihtiyacını ortadan kaldıracaktır[273]. Ulusal vergi sistemlerinin şirket vergilendirilmesinde ikinci bir sistemi bulundurmamaları uyum maliyetleri açısında da şirketler ve ulusal vergi idareleri üzerinde olumsuz bir etki yaratmayacaktır.

Avrupa kurumlar vergisi ve zorunlu uyumlaştırılmış vergi tabanı gibi uyumlaştırılmış zorunlu yaklaşımlar genellikle vergi sisteminin verimlilik ve basitlik hedeflerini karşılamak için daha uygun olarak kabul edilmektedir[274]. Şirketler bazında AB ülkelerinde elde edilen kazançlara tek bir vergi sisteminin uygulanması vergi sistemine uyum sağlama açısından daha pratik görünmektedir.

CHTB'nin özellikleri şu şekilde özetlenebilmektedir[275].

- Üye Devletlerdeki tüm şirketler (yerli ve uluslararası) ve tüm kurumlar için geçerlidir. Bu, yerli ve çok uluslu firmalar arasında rekabet eşitliği yaratacak ve ulusal vergi idarelerinin iki farklı vergi sistemi ile başa çıkma ihtiyacını ortadan kaldıracaktır.
- CHTB vergi tabanı rekabetini de ortadan kaldıracak ve sistem zorunlu olduğundan, firmalar isteğe bağlı vergi rejimleri arasında geçiş yaparak vergi matrahlarını en aza indiremeyecektir.
- Yasal kurumlar vergisi oranlarındaki mevcut farklılıklar göz önüne alındığında, kurumlar vergisi matrahının uyumlaştırılması, genellikle yüksek vergi oranı bulunan ülkeler kardan yapılan büyük indirimlere izin verdiği için efektif vergi oranlarında ülkeler arası farklılaşmalara yol açacaktır. Bu durumda ülkeler yasal vergi oranlarını reform öncesindekine benzer etki yaratacak şekilde ayarlayabilirler.

CHTB sisteminin uygulamaya geçmesi durumunda bazı dezavantajlar da ortaya çıkabilecektir. Yasal kurumlar vergisi oranlarındaki mevcut farklılıklar göz

[273] Peter Birch Sorensen, "To harmonise or not to harmonise? : roundtable discussion on the European Commission's study on company taxation", CESifo Forum, ISSN 2190-717X, ifo Institut für Wirtschaftsforschung an der Universitat München, Vol. 03, 2002, s.33.
[274] Giannini, a.g.m., s.25.
[275] Sorensen, "Company Tax Reform in the European Union", s.103.

önüne alındığında, kurumlar vergisi tabanının uyumlaştırılması, efektif vergi oranlarında daha büyük farklılıklara yol açabilir, çünkü nispeten yüksek bir yasal vergi oranı genellikle vergilendirilebilir karlardan nispeten büyük kesintilerle telafi edilmekte; bu durum Komisyon'un yasal vergi oranlarını uyumlu hale getirmeden kurumlar vergisi tabanını uyumlaştırma önerisinin zayıflığını göstermektedir[276]. Vergi oranlarını uyumlu hale getirmeden vergi tabanının uyumlu hale getirilmesi, efektif vergi oranlarında ülkeler arası farklılaşmalara yol açacaktır[277]. Ayrıca vergi oranlarının uyumlu hale getirilmemesi sonucunda ülkeler yatırımları çekebilmek adına sunulan amortisman ve indirim imkanlarını artırarak efektif vergi yüklerini azaltmak isteyeceklerdir.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde Ortak Konsolidasyon Sistemi Projesi için önerilen dört modele baktığımızda bu modellerin özelliklerini Tablo – 3'de özetlemek mümkün olmaktadır.

[276] Sorensen, "To harmonise or not to harmonise? : roundtable discussion on the European Commission's study on company taxation", s.33.
[277] Sorensen, "To harmonise or not to harmonise? : roundtable discussion on the European Commission's study on company taxation", s.33.

Tablo – 3: Ortak Konsolidasyon Sistemi Projesi için Önerilen Yaklaşımların Karşılaştırılması

	HST	CCCTB	ECIT	CHTB
TEMEL	Karşılıklı tanıma	Uyumlaştırma	Uyumlaştırma	Uyumlaştırma
VERGİ KODU	Mevcut	Yeni	Yeni	Yeni
UYGULAMA	İsteğe bağlı	İsteğe bağlı	Zorunlu veya isteğe bağlı	Zorunlu
KATILIM	Tüm veya bazı şirketler	Tüm veya bazı şirketler	Tüm veya bazı şirketler	Tüm şirketler
KURULUŞ	AB kurumsal çerçevesi dışında olabilir	AB kurumsal çerçevesi ile	AB kurumsal çerçevesi ile	AB kurumsal çerçevesi ile
VERGİ SİSTEMİ SAYISI	Mevcut AB vergi sistemi sayısı	Mevcut AB vergi sistemi sayısı artı yeni bir	Mevcut AB vergi sistemi sayısı artı yeni bir	Bir
TÜM KATILIMCILAR İÇİN ORTAK MUAMELE	Hayır - potansiyel olarak "yerleşik olunan ülke" durumu	Evet	Evet	Evet
ZARAR KONSOLİDASYONU	Yerleşik olunan ülkenin kurallarına göre evet veya hayır	Evet	Evet	Evet
TRANSFER FİYATLAMASI	Katılımcılar arasında karara bağlanmış	Katılımcılar arasında karara bağlanmış	Katılımcılar arasında karara bağlanmış	Karara bağlanmış
ÜYE DEVLET TARAFINDAN BELİRLENEN ORAN	Evet	Evet - "özel" oran imkanı	Evet, ancak AB oranı olabilir	Evet

Kaynak: Diemer ve Neale, a.g.m., s.80.

Tablo incelendiği zaman ortak konsolide taban vergisi, Avrupa Kurumlar vergisi ve Zorunlu uyumlaştırılmış vergi yaklaşımlarında ulusal vergi sistemlerine yeni bir vergilendirme sistemi eklendiği görülmektedir. Söz konusu dört yaklaşım incelendiğinde ev sahibi devlet vergilendirmesinin diğer üç yaklaşımdan daha farklı uygulamalar içerdiği diğer üç yaklaşımın ise büyük oranda birbirine banzediği, bazı uygulama yönleriyle ufak farklılık gösterdikleri dikkat çekmektedir.

2.4. Ülke Uygulamalarının Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi

Grup şirketlerin giderek artması sonucu ülkeler söz konusu şirketleri ülkelerinde yatırım yapmaya teşvik edebilmek için vergi sistemlerinde bir takım düzenlemeler yapmak istemişlerdir. Grup şirket yatırımlarını ülkeye çekmeyi sağlayan, ülkelerin şirketler için cazip duruma gelmesine neden olan uygulamalardan biri şirketlere ülkeler tarafından vergisel anlamda sunulan avantajlar olmaktadır. Ülkeler grup şirket yatırımlarından faydalanmak ve transfer fiyatlandırması manipülasyonu gibi kötüye kullanımları azaltabilmek adına ulusal vergi sistemlerinde revizyon yapma gereği hissetmişlerdir.

Çalışmanın önceki kısımlarında anlatılan ülke örneklerine ek olarak Tablo – 4[278]'de OECD ülkelerinin uyguladıkları yöntem, oran ve sahiplik yüzdesi gibi grup vergilendirme rejimleriyle ilgili belli başlı birkaç özellik ele alınmıştır. Ülke uygulamalarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi ile OECD ülkelerinin grup vergilendirme rejimlerini toplu olarak göstermenin yanısıra ülkeler arasında kıyaslama yapılabilmesine imkan sağlanmak istenilmiştir. Kıyaslama yapılabilmesi için OECD ülkelerinin seçilme nedeni ise OECD ülkelerinin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden oluşması ve OECD üye ülkelerinin grup vergilemenin öncüsü olan ülkelerden oluşmasının yanısıra AB üye ülkelerinin bir çoğunu da içinde barındırması açıısndan grup vergilendirme rejimi uygulamasında yol göstermesi düşüncesi olmaktadır.

Tablo – 4, OECD ülkelerinin ilk grup vergilendirme rejimlerini uyguladıkları tarih, uygulama yöntemi, sahiplik koşulları gibi ülkelerde uygulanan grup vergileme rejimi hakkındaki temel bilgilerin sergilenmesi ve OECD ülkelerinin grup vergilendirme rejimleri arasında daha kolay karşılaştırma yapılabilmesi için

[278] Tabloda ek olarak kullanılan kaynaklar şu şekildedir:
Ülkelerin Vergi Oranları: OECD, https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_II1, Erişim Tarihi: 25.08.2020.
Birleşik Krallık: Masui, a.g.r., s.27-28.
İzlanda: https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/06/european-tax-iceland-country-profile.html#:~:text=The%20corporate%20income%20tax%20rate,partnerships%20registered%20as%20taxable%20entities., Erişim Tarihi: 09.10.2020.
İrlanda: Deloitte, Taxation and Investment in Iceland, 2018, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-icelandguide-2018.pdf, Erişim Tarihi: 13.10.2020.
Günay Kore: KPMG, South Korea Tax Profile, Mart 2018 ve https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/corporate-tax-2020/south-korea Erişim Tarihi: 13.10.2020 ve https://www.dlapiperintelligence.com/goingglobal/tax/index.html?t=07-consolidation Erişim Tarihi 13.10.2020.
Meksika: "Reform erodes benefits of Mexican tax consolidation regime", https://www.internationaltaxreview.com/article/b1f9k0xlgcby8q/reform-erodes-benefits-of-mexican-tax-consolidation-regime, Erişim Tarihi:14.10.2020.
Norveç: "Norway country profile – 2020", https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/07/european-tax-norway-country-profile.html, Erişim Tarihi: 14.10.2020.
Polonya: "Poland country profile – 2020", https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/07/european-tax-poland-country-profile.html, Erişim Tarihi: 14.10.2020, https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/corporate-tax-2020/poland, Erişim Tarihi: 14.10.2020, https://www.roedl.net/pl/en/hot_news/transfer_pricing_in_poland/tax_consolidated_groups_transfer_pricing.html, Erişim Tarihi: 14.10.2020,
Joanna Szlezak-Matusewicz, "Podatkowa Grupa Kapitalowa Na Gruncie Podatku Od Towarow İ Uslug – Ryzyko Szacowania Podstawy Opodatkowania", Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 3/2017 (87).
İzlanda: Gardar Valdimarsson, "A Location for International Holding Companies?", European Taxation, Haziran 2001.

oluşturulmuştur. Tabloda yer alan OECD ülkeleri alfabetik sıraya göre sıralanmaktadır.

Tablo – 4: OECD Ülkeleri Grup Vergilendirme Rejimi Uygulama Yöntemleri

Ülkeler	G.V.Y.	B.Y.	V.O.*	S.O.	S.D.	K.Z.	U.B.	V.T.
Almanya	Organschaft	1969	%15.83	%50	O.K.H	Sözleşme	AEA**	Var
ABD	Konsolidasyon	1917	%21	%80	H.P. ve O.K.H.	Seçmeli	Yok	Var
Avustralya	Konsolidasyon	1987	%30	%100	H.P. ve O.K.H.	Seçmeli	Yok	Var
Avusturya	Organschaft	1972	%25	>%50	H.P.	Seçmeli	AEA	Yok
Belçika	Grup Dağıtım	2020	%25	%90	H.P.	Sözleşme	AEA	Yok
Birleşik Krallık	Grup Feragat	1967	%19	%75	H.P.	Seçmeli	AEA	Var
Çek Cumhuriyeti	Uygulanmıyor	-	%19	-	-	-	-	-
Danimarka	Konsolidasyon	1960	%22	%100	H.P. ve O.K.H.	Zorunlu	Var	Yok
Estonya	Uygulanmıyor	-	%20	-	-	-	-	-
Finlandiya	Grup Dağıtım	1987	%20	%90	H.P.	Seçmeli	Yok	Yok
Fransa	Konsolidasyon	1971	%32.02	%95	H.P. ve O.K.H.	Seçmeli	Yok	Var
Hollanda	Konsolidasyon	1969	%25	%95	H.P.	Seçmeli	AEA	Var
İrlanda	Grup Feragat	1976	%12.50	%75	H.P.	Seçmeli	AEA	Var
İspanya	Konsolidasyon	1977	%25	%75	H.P. ve O.K.H.	Seçmeli	Yok	Var
İsrail	Uygulanmıyor	-	%23	-	-	-	-	-
İsveç	Grup Dağıtım	1965	%21.40	>%90	H.P.	Seçmeli	AEA	Var
İsviçre	Uygulanmıyor	-	%8.50	-	-	-	-	-
İtalya	Konsolidasyon	2004	%24	>%50	H.P.	Seçmeli	Var	Var
İzlanda	Konsolidasyon	1999	%20	%90	H.P.	Seçmeli	AEA	
japonya	Grup Feragat	2002	%23.20	%100	H.P.	Seçmeli	Yok	Var
Kanada	Uygulanmıyor	-	%15	-	-	-	-	-
Güney Kore	Konsolidasyon	2010	%25	%100	H.P.	Seçmeli	Yok	Yok
Letonya	Uygulanmıyor	-	%20	-	-	-	-	-
Litvanya	Uygulanmıyor	-	%15	-	-	-	-	-
Lüksemburg	Konsolidasyon	1981	%18.19	%95	H.P.	Seçmeli	AEA	Yok
Maceristan	Konsolidasyon	2019	%9	%75	H.P.	Seçmeli	Yok	Var
Meksika	Konsolidasyon	1982	%30	%80	H.P.	Seçmeli	Yok	Yok
Norveç	Grup Dağıtım	1979	%22	>%90	H.P. ve O.K.H.	Seçmeli	AEA	Var
Polonya	Konsolidasyon	1996	%19	%75	H.P.	Seçmeli	Yok	Yok
Portekiz	Konsolidasyon	1987	%30	%75-%50	H.P(%75)ve O.K.H(%50)	Seçmeli	Yok	Var
Slovakya	Uygulanmıyor	-	%21	-	-	-	-	-
Slovenya	Uygulanmıyor	-	%19	-	-	-	-	-
Şili	Uygulanmıyor	-	%25	-	-	-	-	-
Türkiye	Uygulanmıyor	-	%22	-	-	-	-	-
Yeni Zelanda	Konsolidasyon	1976	%28	%100	H.P.	Seçmeli	Yok	Var
Yunanistan	Uygulanmıyor	-	%24	-	-	-	-	-

G.V.Y. : Ülkelerin uyguladıkları **Grup Vergilendirme Yöntemi**
B.Y. : Ülkelerin grup vergilendirme rejimini kullanmaya **Başlama Yılı**
V.O. : Ülkede uygulanan **Vergi Oranı**
S.O. : Grup şirket oluşturarak grup vergilemeden yararlanabilmek için gerekli olan **Sahiplik Oranı**
S.D. : Grup şirketin oluşturulabilmesi için hisse payı **(HP)** ve/veya oy kullanma hakkı **(OKH)** durumundan hangisinin geçerli olduğunu belirten **Sahiplik Durumu**
K.Z. : Grup şirketlerin grup vergilendirme rejimine **Katılma Zorunluluğu**
U.B. : Grup vergilemenin yabancı ülkelerde de uygulanma durumunu gösteren **Uluslararası Boyut**
V.F. : Grup vergilendirmeyi seçen grup şirketler arasında mal transferinin vergisiz yapılıp yapılmadığını gösteren **Vergisiz Transfer**
******Grup vergilendirme rejiminden yararlanacak olan şirketlerin AEA içerisinde kurulması şartı ile var

Kaynak: IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, C.89/b, 2004 ve Ting (2014)'den yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo – 4 incelendiğinde OECD ülkelerinin çoğunun vergi konsolidasyonu sistemini uyguladığını görmekteyiz. Yalnızca altı ülke vergi konsolidasyon sistemi dışında bir grup vergilendirme rejimi uygulamakta on iki ülkede ise grup vergileme rejimi bulunmamaktadır. OECD ülkelerinde uygulanan grup vergilendirme rejimleri incelenip genel bir değerlendirme yapıldığında ülkelerin uygulama yöntemleri bir çok yönden benzerlik göstermekle birlikte kendilerine özgü farklılıklar da içerdiği görülmektedir. Dikkat çeken bir uygulama Danimarka'da gerçekleşmektededir. Danimarka'da kurumların vergilendirmesi; aynı grup içindeki tüm Danimarkalı kuruluşlar için geçerli olan zorunlu ortak vergilendirme ve yabancı şirketler ile yabancı kuruluşları aynı grup içindeki Danimarkalı kuruluşlarla ortak vergilendirmeye dahil etmeyi mümkün kılan gönüllü uluslararası ortak vergilendirme olmak üzere iki farklı vergilendirmeyi kapsamaktadır [279]. Bu kapsamda Danimarka yabancı şirketlerin grup vergilendirme rejiminden yararlanmasına izin veren uluslararası boyutta vergi konsolidasyon rejimi uygulayan bir ülke konumunda bulunmaktadır. OECD ülkelerinin uluslararası boyutta grup vergilemesi uygulamasına baktığımızda yalnızca Danimarka ve İtalya'nın ulslararası vergi konsolidasyonunu uyguladığını görmekteyiz. İtalya'da yabancı şirketlere verilen bu hak için yabancı şirketlerin yerli şirketlerin sahip olması gereken özelliklere ek bir takım şartları yerine getirilmesi beklenmektedir[280]. OECD ülkelerinde grup vergileme konusunda önem arz eden bir diğer husus 2002 yılından itibaren 22 yıl boyunca vergi konsolidasyon sistemi uygulamakta olan Japonya'nın 1 Nisan 2022 tarihi itibariyle sistem değişikliği yaparak grup feragat sistemine geçmiş olmasıdır. Japonya'da vergi konsolidasyon sisteminden yararlanabilmek için gerekli olan koşullar grup feragat sistemi için de geçerli olmakta; şirketlerde %100'lük sermaye oranı ve Japonya'da yerleşik olma koşulu aranmakla birlikte grup vergileme sisteminin seçimi isteğe bağlı olmaktadır[281]. Grup feragat sistemi, ülkede 22 yıl süresince uygulanan vergi konsolidasyon rejimine uyumlu olarak düzenlenmiştir. Eski sistemden farkı ise vergilendirilebilir gelir veya zararın vergi beyannamesinin sunulduğu tarihte sabitlenmesi olup; vergilendirilebilir gelir veya zarar, sonraki bir vergi matrahı veya değiştirilmiş bir vergi beyannamesi uyarınca

[279] "Joint Taxation in Denmark", Şubat 2020, https://www.bdo.dk/getmedia/5c8f1801-b41a-4569-be7d-14c9ba6c6ccd/Joint-Taxation-in-Denmark-2020.pdf.aspx, Erişim Tarihi: 08.10.2020.
[280] Ayrıntılı bilgi için bakınız: https://taxsummaries.pwc.com/italy/corporate/group-taxation
[281] "2020 Japan Tax Reform Proposals", Ocak 2020, https://www.pwc.com/jp/en/taxnews/pdf/jtu-20200124-en-155.pdf, Erişim Tarihi: 22.10.2020.

artarsa veya azalırsa, zarar paylaşımının bu tür bir değerlendirme veya değiştirilmiş vergi beyannamesinden etkilenmemesi olmaktadır[282].

Yukarıdaki tabloda OECD ülkelerinin çoğunlukla grup vergilendirme rejimini uyguladığı azınlıkta olan bir kısmının iste söz konusu rejimi uygulamadığı görülmektedir. Grup vergileme rejimini uygulamayan ülkeler arasında Türkiye de bulunmaktadır. Grup şirketler ülkemizde 6102 sayılı TTK ile düzenlenmiş ancak grup şirketlerin vergilendirilmesi aşamasında henüz bir düzenleme yapılmamıştır. Grup vergileme rejiminin Türkiye açısından önemi ve gerekliliği bir sonraki bölümde detaylı olarak incelenecektir.

[282] "Japan enacts 2020 tax reform bill", 30 Mart 2020, https://taxnews.ey.com/news/2020-0775-japan-enacts-2020-tax-reform-bill, Erişim Tarihi: 22.10.2020.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE KURUM KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ VE GRUP VERGİLENDİRME REJİMİ ÖNERİSİ

3.1. Türkiye'de Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesine İlişkin Esaslar

Kurum kazançlarının vergilendirilmesi ile ilgili temel çalışmalar 1824 yılında gerçekleşmekle birlikte gerçek anlamda kurumların vergilendirilmesi I. Dünya Savaşını takip eden yıllarda görülmeye başlanmıştır[283]. Kurumların I. Dünya Savaşı sonrasında vergilendirilmesi düşüncesi savaşın yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle ortaya çıkan finansman ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu dönemde söz konusu açık, elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi ile kapatılmaya çalışılmıştır. Savaş sonrası ihtiyaç duyulan harcamaların kazancın vergilendirilmesi ile karşılanmasının bir süre sonra yetersiz hale gelmesi ve yapılan yeni düzenlemelerin (vergi oranlarının artırılması gibi) buna cevap verebilmesinin zorlaşması sonucunda kazanç vergisi tamamen kaldırılarak, ülkelerin şimdiki ve gelecekteki ihtiyaçlarına cevap verebilecek modern bir vergi sisteminin uygulanması gerekmekteydi[284]. Dünyada yaşanan tüm bu gelişmeler söz konusu yıllarda Türkiye'yi de etkisi altına almıştır. 1950 yılında Türkiye'de gelir vergisi, kurumlar vergisi ve esnaf vergisi yürürlüğe girmiş ancak 1955 yılında esnaf vergisi kaldırılmıştır[285].

Türkiye'de kurum kazançlarının vergilendirilmesi 10.06.1949 tarih ve 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile sağlanmıştır. Söz konusu kanun 1950 yılında yürürlüğe girmiş ve bu kanunun hazırlanmasında Almanya'nın etkisi altında kalınmıştır[286]. 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 57 yıl yürürlükte kalmasının ardından 21.06.2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. 1 Ocak 2007 tarihi itibariyle de kurumların elde ettikleri kazançlar günümüzde uygulanmakta olan 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre vergilendirilmektedir.

---

[283] DPT, Türkiye'de Kurumlar Vergisi Uygulamasının Firma Davranışları Üzerindeki Etkisi, DPT. 239 – İPGM. 635, 1993, s.3.

[284] Mahmut İnan, "Türkiye'de Kazanç Vergisinden Gelir ve Kurumlar Vergisine Geçiş Süreci: 1946–1960 Dönemi", Maliye Dergisi, S.158, 2010, s.354.

[285] Hülya Kirmanoğlu, "Türkiye'de Vergi Reformları, Siyasal İktidarlar ve İktisat Politikaları", Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 2012, s.63.

[286] Engin Dinç, "Muhasebe ve Vergi Kuralları Arasındaki İlişki ve Gelir Vergileri (TMS 12) Standardının Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, S.28, 2007, s.26.

3.1.1. Kurumlar Vergisi Mükellefleri

Kurumlar vergisi kurum kazançları üzerinden alınan dolaysız bir vergidir. Gerçek kişilerin elde ettiği gelirlere Gelir Vergisi Kanunu (GVK), kurumların elde ettiği kazançlara ise Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK) uygulanmaktadır. Gelir vergisi de kurumlar vergisi de gelir üzerinden alınan dolaysız vergi niteliğindedir. Kurumların elde ettiği gelirlerin GVK kapsamında vergilendirilmeyip, kurumları kurumlar vergisi mükellefi kılan nedenler arasında[287];

- Kurumların gerçek kişiler dışında ayrı bir hukuki kişiliğe sahip olmaları,
- Kurumların gerçek kişiler gibi kamu hizmetlerinden yararlanmaları ve
- Ödeme güçlerinin varlığı sayılmaktadır.

Gelir vergisinden ayrı bir kurumlar vergisi kabul edilmesinin asıl gerekçesi, kurum statüsünün ayrıcalıklarından yararlanan, ortakların sorumlulukları sınırlı olan sermaye şirketlerini, ortaklarından bağımsız ve daha etkili vergilendirme düşüncesi olmaktadır[288].

5520 sayılı KVK'ya göre kazanç elde eden kurumlar verginin konusu başlıklı 1. maddede sıralandırılmış ve kanunun devam eden 2. maddesinde söz konusu kurumların tanımlarına yer verilmiştir. Kanunun 2. maddesi şu şekildedir:

"*(1) Sermaye şirketleri: 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirketidir. Bu Kanunun uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılır.*

(2) Kooperatifler: 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa veya özel kanunlarına göre kurulan kooperatifler ile benzer nitelikteki yabancı kooperatifleri ifade eder.

(3) İktisadî kamu kuruluşları: Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, faaliyetleri devamlı bulunan ve birinci ve ikinci fıkralar dışında kalan ticarî, sınaî ve ziraî işletmeler iktisadî kamu kuruluşudur.

[287] Nurettin Bilici, Vergi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 28. Baskı, Ankara, 2012, s.211.
[288] Mualla Öncel, Ahmet Kumrulu, Nami Çağan, Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş 26. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017, s.329.

(4) Yabancı devletlere, yabancı kamu idare ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları dışında kalan ticarî, sınaî ve ziraî işletmeler, iktisadî kamu kuruluşu gibi değerlendirilir.

(5) Dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler: Dernek veya vakıflara ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan ve bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları dışında kalan ticarî, sınaî ve ziraî işletmeler ile benzer nitelikteki yabancı işletmeler, dernek veya vakıfların iktisadî işletmeleridir. Bu Kanunun uygulanmasında sendikalar dernek; cemaatler ise vakıf sayılır.

(6) İktisadî kamu kuruluşları ile dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmelerin kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya iş yerlerinin bulunmaması mükellefiyetlerini etkilemez. Mal veya hizmet bedelinin sadece maliyeti karşılayacak kadar olması, kâr edilmemesi veya kârın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesi bunların iktisadî niteliğini değiştirmez.

(7) İş ortaklıkları: Yukarıdaki fıkralarda yazılı kurumların kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler iş ortaklıklarıdır. Bunların tüzel kişiliklerinin olmaması mükellefiyetlerini etkilemez."

Kurumlar vergisi mükellefleri kanunda tek tek sıralandırılıp açıklandıktan sonra kanunda tam mükellef ve dar mükellef tanımı yapılmaktadır.

Kanuna göre iki farklı mükellefiyet tanımı bulunmaktadır. Tam mükellefleri "kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunanlar"(m.3/1), dar mükellefleri ise "kanuni ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye'de bulunmayanlar"(m.3/2) olarak kanun açık bir şekilde tanımlamaktadır. Bu bağlamda tam mükellef kurumlar Türkiye içinde ve Türkiye dışında elde ettikleri toplam kazanç üzerinden vergilendirilirken dar mükellef kurumlar yalnızca Türkiye'de elde ettikleri kazançlar üzerinden vergilendirilmektedir.

Kanunda belirtilen tanım ile vergilemede ikametgah ilkesine dayanan vergilendirme yükümlülüğü ortaya çıkmakla birlikte buradaki ikametgahtan kasıt vergi hukukunun kendine özgü kavramlarından biri olan mali ikametgahtır[289]. Mali

[289] Billur Yaltı Soydan, Uluslararası Vergi Anlaşmaları, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1995, s.19.

ikametgah terimi yerleşme yeri anlamında daha geniş bir kavram olmakta ve öncelikle vergilendirme amacı ile kullanılmaktadır[290].

KVK kapsamında tam ve dar mükellef olarak belirtilen kurumların her birinin ayrı ayrı vergi yükümlülüğü söz konusu olmakla birlikte kanunda sayılan yükümlüler arasında "grup şirketler / hakim ve bağlı ortaklıklar" gibi ifadelere yer verilmemiş ve herhangi bir özel düzenleme hükmü oluşturulmamıştır[291]. Türkiye'de grup şirket kavramı ilk olarak 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK'da "şirketler topluluğu" olarak kullanılmıştır. Söz konusu maddede ana şirket ve bağlı şirketin yalnızca tanımı yapılmaktadır. Öyle ki kanun maddesinde grup şirket oluşturabilmek için gerekli olan sahiplik oranına bile açıkça yer verilmemiş, "…oy haklarının çoğuna sahipse…" ifadesi kullanılmıştır. Bu düzenleme yerinde ancak eksik bir düzenleme olmakta, şirketler topluluğunun vergilendirilmesi için KVK'da ayrıntılı düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Şirketler topluluğuna ilişkin düzenleme yapılmasındaki amaç, kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde şeffaflık ve hesap verebilirliği bu kurumlarda yaygınlaştırmaktır[292].

3.1.2. Kurum Kazancının Hesaplanması

Kurum kazancı gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşmakta (KVK, m.1/2) ve kurumlar vergisi mükelleflerinin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kazanç üzerinden hesaplanmaktadır (KVK, m.6/1). Kanunun 6. maddesinin devam eden bendinde ise safi kurum kazancının belirlenmesinde GVK'da düzenlenen ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağına değinilmektedir. Ortaya çıkan gelire uygulanacak verginin türünü belirleyen özellik kazancın niteliği olmamakta, gelir elde eden yükümlünün hukuki statüsü ve sıfatı, gelire uygulanacak verginin gelir vergisi mi, kurumlar vergisi mi olacağını belirlemektedir[293].

KVK incelendiğinde grup şirketlerin vergilendirilmesine dair herhangi bir hüküm veya düzenlemenin bulunmadığı görülmektedir. Benzer ifadeler olarak; KVK 4/1-ı. maddesinde "*İl özel İdareleri, belediyeler ve köyler ile bunların oluşturdukları birlikler veya bunlara bağlı kuruluşlar*"; KVK 5. maddesinde "*iştirak eden / iştirak*

[290] Selahattin Tuncer, "Vergi Hukuk Açısından Medeni İkametgah ve Mali İkametgah", İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 33. Seri, 1990, s.63.
[291] Gedik, a.g.e., s.179.
[292] Salih Çalal, "Şirketler Topluluğu İçindeki Grup Şirketlerine Satılan İştirak Hisselerinde İstisna Uygulaması", Mali Çözüm, 29(155), 2019, s.250.
[293] Öncel v.d., a.g.e., s.331.

edilen kurum"; KVK 7. maddesinde "*kontrol edilen yabancı kurum*" ve "*yurtdışı iştirak*"; KVK 33. maddesinde "*kontrol edilen yabancı şirket*", KVK 12,22, 27, 32, 32A, Geçici Madde 4, Geçici Madde 5 hükümlerinde ise "şirket" anlamında "*işletme*" kavramları kullanılmaktadır[294].

KVK 5. maddede düzenlenen iştirak kazançları istisnasında kullanılan, iştirak eden kurum ve iştirak edilen kurum kavramları grup şirket yapılarında bulunan ana şirket ve grup üyesi şirketlerle benzerlik göstermektedir. Sahip olduğu sermayesini başka bir kuruma koyan iştirak eden kuruma (ana kurum), başka kurumun sermayesini kabul eden iştirak edilen kuruma (yavru kurum) denilmekte ve iştirak edilen kurumdan elde edilen kazanç, iştirak kazancı olarak adlandırılmaktadır[295]. İştirak edilen kurumda elde edilen kazanç üzerinden vergi ödenmekte daha sonra kar payı hissesi oranında iştirak eden kuruma aktarılmaktadır. Aktarılan kurumda kazancın tekrar vergilendirilmesini önlemek amacı ile iştirak kazançları istisnası uygulaması getirilmiştir. KVK 1 Seri Nolu Genel Tebliği[296]'nde kazancın elde edildiği ilk kurumda kurumlar vergisine tabi tutulduğundan kazancın kar dağıtımı yoluyla intikali sağlanan diğer kurumlarda da kurumlar vergisine tabi tutulmasının mükerrer vergilendirmeye yol açacağı açıklanarak; iştirak kazançları istisnası ile çifte vergilendirmenin önüne geçilmek istendiği belirtilmektedir.

KVK'da çifte vergilendirmeyi önlemek amacı ile getirilen bu düzenleme grup şirketlerin ana şirket ve üye şirket kavramlarına benzemekle birlikte uygulama amaçları bakımından tamamen farklı olmaktadır. İştirak kazançları istisnası düzenlemesi ana şirketin bağımlı şirketlerden elde ettiği kazançlar ve kar paylarının çifte vergilendirilmesini önlemek için getirilmiş bir düzenleme iken grup şirket vergilendirme rejimlerinden en yaygın olarak kullanılan vergi konsolidasyon sisteminde ana şirket ve bağımlı işletme kar ve zararlarının birleştirilip, tek bir beyanname verilmesi ve tek bir vergi sorumluluğunun doğması amaçlanmaktadır[297]. Bu bağlamda iştirak kazançları istisnası çifte vergilendirilme konusunda bir önlem iken grup vergilendirme rejimi işletmelere vergisel avantaj sağlamaktadır.

---

[294] Gedik, a.g.e., s.181.
[295] Doğan Şenyüz, Mehmet Yüce, Adnan Gerçek, Türk Vergi Sistemi, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 14. Baskı, Bursa, 2017, s.196.
[296] 3 Nisan 2007 Tarihli ve 26482 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1).
[297] Gedik, a.g.e., s.183.

3.1.3. Kurumlar Vergisindeki Vergi Güvenlik Önlemleri

Vergilemede öncelikli amaçlardan biri en yüksek vergi gelirini elde etmek, vergi kaçakçılığı ve vergiden kaçınma gibi matrah azaltıcı uygulamaları olabildiğince düşük seviyede tutarak vergilendirilecek gerçek gelire ulaşmaktır. Vergi sistemlerinde matrah azaltıcı uygulamaları en aza indirmek amacıyla vergi güvenlik önlemleri bulunmaktadır. Vergi güvenliği vergilerin konuluşundaki amaca uygun olarak en yüksek verimi elde edebilecek şekilde uygulanmalarını sağlayan önlemlerin tümü olarak ifade edilebilmektedir[298]. Vergi yasalarının etkinlikle uygulanıp vergi kaybına sebebiyet verilmemesi vergi sisteminin bünyesinde yer alan güvenlik önlemlerine bağlı olmaktadır[299].

KVK'da vergi güvenlik önlemi olarak kontrol edilen yabancı kurum kazancı, örtülü sermaye, transfer fiyatlaması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı ve vergi cennetlerine yapılan ödemelerde vergi kesintisi olmak üzere bu konuda dört güvenlik önlemi düzenlenmektedir.

3.1.3.1. Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı

Kontrol edilen yabancı kurum kazancı 5520 sayılı kanunun 7. maddesi ile uygulamaya giren vergi güvenlik önlemlerinden biri olmaktadır. Kontrol edilen yabancı kurum kazancı ile şirketlerin yurt dışı ülkelerde bulunan iştiraklerin kontrolünün sağlanması amaç edinilmektedir. Söz konusu vergi güvenlik önlemi ile düşük vergi oranına sahip olan bir yurt dışı ülkesine yatırım yaptıktan sonra bu yabancı kurumu kullanarak kurumların vergi yüklerini azaltmalarının engellenmesi istenilmektedir.

Kontrol edilen yabancı kurum kavramı; tam mükellef gerçek kişi ve kurumların doğrudan ya da dolaylı olarak ayrı ayrı ya da birlikte sermayesinin, kar payının veya oy kullanma hakkının en fazla %50'sine sahip oldukları kurumları ifade etmekte; bu orana ilişkin kıyaslama yapılırken dönem içindeki en yüksek değer esas alınmaktadır[300].

---

[298] Şerafettin Aksoy, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996, s.262.
[299] Cahit Şanver, S. Ateş Oktar, "Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Vergi Güvenlik Önlemleri ve Mükelleflerin Ba-Bs Bildirimlerine Bakışı Araştırması", Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, C.1, S.3, 2013, s.1.
[300] Şükrü Kızılot, Metin Taş, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Gazi Kitabevi, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, 2013, s.282.

Kontrol edilen kurum kazancının Türkiye'de vergiye tabi tutulması için KVK'da üç şart getirilmiştir. Söz konusu maddede;

- *"İştirakin toplam gayrisafi hasılatının %25 veya fazlasının faaliyet ile orantılı sermaye, organizasyon ve eleman istihdamı suretiyle yürütülen ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti dışındaki faiz, kar payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri gibi pasif nitelikli gelirlerden oluşması,*
- *Yurt dışındaki iştirakin ticari bilanço karı üzerinden %10'dan az oranda gelir ve kurumlar vergisi benzeri toplam vergi yükü taşıması,*
- *Yurt dışında kurulu iştirakin ilgili yıldaki toplam gayrisafi hasılatının 100.000 YTL karşılığı yabancı parayı geçmesi"*(KVK, m.7/1)

ve bu üç şartın bir arada gerçekleşmesi durumunda kontrol edilen yabancı kurumun vergilendirilmesinin Türkiye'de yapılacağı düzenlenmektedir. Bu üç şartın bir arada sağlanmaması durumunda ise kurum kontrol edilen yabancı kurum olsa dahi elde ettiği kazanç Türkiye'de vergilendirilmeyecektir.

Kontrol edilen yabancı kurum kazancının Türkiye'de vergilendirilmesi için gerekli olan şartların gerçekleşmesi durumunda yurt dışındaki iştirakin elde etmiş olduğu kazanç, yurt dışı iştirakin hesap döneminin kapandığı ayı içeren hesap dönemi itibariyle tam mükellef kurumların, kurumlar vergisi matrahına hisseleri oranında eklenmektedir (KVK, m.7/4). Kontrol edilen kurumun kazancının tümü değil kontrol eden kurumun sahiplik oranı kadar olan kazancı Türkiye'ye aktarılarak vergilendirilmektedir.

Türkiye'de elde edilen kazancın vergilendirildikten sonra yabancı kurumda dağıtılması durumunda vergilendirilmiş kazanç tekrar vergilendirilmemektedir. Türkiye'de vergilenmiş kazancın yurt dışındaki kurum tarafından sonradan dağıtılması durumunda, elde edilen kar paylarının vergilenmemiş kısmı kurumlar vergisine tabi olmaktadır (KVK, m.7/5).

3.1.3.2. Örtülü Sermaye

İşletmeler ihtiyaç duydukları fonları borçlanarak veya sermaye artırarak elde edebilmektedirler[301]. Söz konusu borçlanma farklı kişi ve kurumlardan yapılabileceği gibi işletme ortaklarından veya ortaklarla ilişkili kişilerden de yapılabilmektedir.

[301] Ümit Gücenme Gençoğlu, Yasemin Ertan, "Türkiye'de Örtülü Sermaye Ve Örtülü Kazanç Dağıtımı: İMKB 50 Endeksinde Bir Uygulama", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim 2012, s.88.

İşletme tarafından alınan borca karşı alacaklı kişi veya kuruma ödenen faizler ise gider olarak kaydedilmekte ve vergilendirilecek matrahı azaltmaktadır. Vergi sisteminde yer alan bu düzenleme zaman zaman farklı amaçlarla kullanılarak, vergilendirilecek matrahın azaltılması sonucu daha az vergi ödenmesini amaçlayan kötüye kullanımlara yol açabilmektedir. Bu tür kötüye kullanımların önüne geçilebilmesi amacı ile KVK'da örtülü sermaye kavramı düzenlenmektedir.

Örtülü sermaye KVK 12/1'de; "*Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılır.*" şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre örtülü sermaye ortaklardan veya ortakla ilişkili kişilerden[302] alınan borçlar ve bu borçlar için ödenen faizlerden ortaya çıkmaktadır.

KVK ile düzenlenen maddeden anlaşıldığı üzere kurumların ortaklarından veya ilişkili kişilerden yapmış oldukları borçlanmaların öz sermayelerinin üç katını aşması durumunda, üç katını aşan kısım örtülü sermaye olarak kabul edilmekte ve örtülü sermaye kabul edilen kısım için ödenen faizler gider olarak indirilememektedir.

Grup vergi rejiminin kabul edilerek, Türkiye'de uygulanması durumunda; grup şirketlerin birbirlerinden temin ederek kullandıkları borçlar yasal hale gelecek ve şirketlerin vergi kaçırma amacıyla hareket etmelerinin önün geçilmekle beraber vergi idaresine de denetim açısından kolaylık sağlanmış olacaktır[303].

---

[302] Kızılot, Taş, a.g.e., s.276'da ilişkili kişi ve ortaklarla ilişkili kişi:
*İlişkili kişi kavramı, kurumların;
– Kendi ortaklarını,
– Kendileri veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi ve kurumları,
– İdaresi, denetimi ya da sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak kurum ortaklarına bağlı bulunan ya da kurum ortaklarının nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi veya kurumları,
– Ortakların eşlerini,
– Ortakların veya eşlerinin üstsoy ve altsoyu ile üçüncü derece dahil yan soy hısımları ve kayın hısımlarını ifade etmektedir.
*Ortakla ilişkili kişi;
– Ortağın, doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu,
– Ortağın en az %10 oranında oy veya kar payı hakkına sahip olduğu bir kurumu,
– Doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kar payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu ifade etmektedir.

[303] Gedik, a.g.e., s.187.

3.1.3.3. Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı

Vergi güvenlik önlemi olarak KVK'da bulunan bir diğer düzenleme transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı olmaktadır. Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı müessesesi, uluslararası gelişmeler özellikle OECD'nin düzenlemeleri dikkate alınarak düzenlenmiştir[304]. OECD tarafından transfer fiyat; bir işletmenin mal, gayri maddi hak veya hizmetlerinin ilişkili olduğu işletmelere satış fiyatı şeklinde tanımlanmaktadır[305]. Transfer fiyatlandırması ise bir işletmenin gelir gider veya kar paylaşımı olarak bağlantılı olduğu, kar paylaşımı açısından aynı çıkar birliğine dahil olan, ana şirket veya bağlı şirketlerle veya yönetimi ve denetimi itibariyle hakim durumda olduğu ortaklık, iştirak ve şubeleriyle karşılıklı olarak mal ve hizmet sunumunda uygulanan fiyatlama olarak tanımlanabilmektedir[306].

İşletmenin ilişkili kişilerle yaptıkları mal ve hizmet transferleri emsallere uygunluk ilkesine göre olmalı yapılan alım satımlarda emsallere uygunluk ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Emsallere uygunluk ilkesi; "*ilişkili kişilerle yapılan mal veya hizmet alım ya da satımında uygulanan fiyat veya bedelin, aralarında böyle bir ilişkinin bulunmaması durumunda oluşacak fiyat veya bedele uygun olması"*(KVK, m.13/3) olarak ifade edilmektedir. Ancak bazı durumlarda işletmeler vergisel yüklerini azaltmak amacı ile ilişkili kişiler veya bağlı ortaklıklarıyla yaptıkları mal ve hizmet transferlerinin fiyatlarını farklılaştırarak emsallere uygunluk ilkesine aykırı hareket etmektedirler. Emsallere uygunluk ilkesinin aksine hareket edilerek mal ve hizmet transferi yapılması durumunda ortaya çıkan durum transfer fiyatlaması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı olarak adlandırılmaktadır.

İşletmelerin ilişkili kişilerle yapacağı işlemlerde uygulayacağı fiyatın belirlemesi konusu ise kanun ile düzenlenip hüküm altına alınmıştır. Buna göre işletmeler ilişkili olduğu kişilerle yapacağı işlemlerde, aşağıdaki yöntemlerden işleme göre en uygun olanını seçerek uygulayacağı fiyat veya bedeli tespit etmektedir.

"a) Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi: Bir mükellefin uygulayacağı emsallere uygun satış fiyatının, karşılaştırılabilir mal veya hizmet alım ya da satımında bulunan

---

[304] TBMM, Mevzuat Bilgi Sistemi, 5520 Sayılı Kanun, 13. madde Gerekçesi, https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=40553&pkanunnumarasi=5520, Erişim Tarihi: 07.12.2020.

[305] OECD, OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations, 2017, s.17.

[306] Yenal Öncel, "Transfer Fiyatlaması, Örtülü Kazanç Dağıtımı ve Vergilendirme", Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 41. Seri, İstanbul, 2002, s.4.

ve aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerde uygulayacağı piyasa fiyatı ile karşılaştırılarak tespit edilmesini ifade eder.

b) Maliyet artı yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, ilgili mal veya hizmet maliyetlerinin makul bir brüt kar oranı kadar artırılması suretiyle hesaplanmasını ifade eder.

c) Yeniden satış fiyatı yöntemi: Emsallere uygun fiyatın, işlem konusu mal veya hizmetlerin aralarında herhangi bir şekilde ilişki bulunmayan gerçek veya tüzel kişilere yeniden satılması halinde uygulanacak fiyattan, makul bir brüt satış karı düşülerek hesaplanmasını ifade eder.

ç) İşlemsel kar yöntemleri: Emsallere uygun fiyat veya bedelin tespitinde, ilişkili kişiler arasındaki işlemden doğan karı esas alan yöntemleri ifade eder. Bu yöntemler, işleme dayalı net kar marjı yöntemi ve kar bölüşüm yöntemidir. İşleme dayalı net kar marjı yöntemi, mükellefin kontrol altındaki bir işlemden; maliyetler, satışlar veya varlıklar gibi ilgili ve uygun bir temele dayanarak tespit ettiği net kar marjının incelenmesi esasına dayanır. Kar bölüşüm yöntemi, ilişkili kişilerin bir veya daha fazla sayıdaki kontrol altındaki işlemlere ilişkin toplam faaliyet karı ya da zararının, üstlendikleri işlevler ve yüklendikleri riskler nispetinde ilişkili kişiler arasında emsallere uygun olarak bölüştürülmesi esasına dayanır.

**Emsallere uygun fiyata yukarıdaki yöntemlerden herhangi birisi ile ulaşma olanağı yoksa mükellef, işlemin niteliğine uygun olarak kendi belirleyeceği bir yöntemi de kullanabilir."*(KVK, m.13/4)

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı, bir sermaye şirketine ait vergilendirilmemiş gelirin, kardan pay verme ya da sermayenin geri ödenmesi durumları dışında, ortaklara ya da onların yakınlarına aktarılarak kurumlar vergisi matrahından kaçırılmasıdır[307]. Transfer fiyatlandırması örtülü kazanç dağıtımının kendisi olmayıp, örtülü kazanç dağılımı konusunda kullanılan bir yol olmaktadır[308]. Kazanç dağıtımı, işletme ile ortağı ya da onun yakınları arasında yapılan kira, ödünç,

[307] Öncel v.d., a.g.e., s.341.
[308] Şenyüz v.d., a.g.e., s.173.

satış imalat ve inşaat sözleşmesinin arkasına gizlenerek hukuki işlem görünü verilip örtülü kazanç dağıtım işlemi olduğu saklanılmaktadır[309].

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı yurt içindeki bağlı şirket veya ortaklıkla yapılabileceği gibi yurt dışındaki ortaklıklar veya ilişkili kişilerle de yapılabilmektedir. Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazancın yurt dışında yapılması ise bir devlete ait vergi gelirinin bir başka devlete aktarılması anlamına gelmektedir[310].

Grup vergilendirme rejimi ile grup şirketlerin kendi aralarında yaptıkları mal ve hizmet transferlerinden elde edilen kazançlar vergiden istisna tutulacağından şirketlerin vergi kaçırma amacıyla hareket etmelerinin önüne geçilmiş olacak ve transfer fiyatlandırması dokümantasyon yükümlülüğü azalacağı için idari iş yükü de azalacaktır[311].

3.1.3.4. Vergi Cennetlerine Yapılan Ödemelerde Vergi Kesintisi

Vergi cennetleri, uluslararası sermayeyi vergisel avantajlarla kendilerine çekmeye çalışan ülkeleri tanımlayan bir isim olmaktadır. Vergi cennetleri yabancı yatırımcıyı ülkelerine çekmek amacıyla başta gelir ve kurumlar vergisi ile veraset ve intikal vergisi gibi vergiler olmak üzere birçok vergiden vazgeçen veya vergilerden vazgeçmese bile vergi oranlarını bu tür işletmelere sıfır ya da kağıt üzerinde olan oranlar olarak uygulayan, vergilerden kurtulmak için muafiyetler, istisnalar ve indirimlere geniş bir yelpaze içinde yer veren önemli idari ve bankacılık kolaylıkları sunan, sermaye hareketlerine tam serbesti sağlayan, coğrafi ve fiziki yapısından ötürü üretim yapmaya elverişli olmayan yüzölçümü açısından küçük ülkelerdir[312].

Vergi cennetleri işletmelerin matrah azaltmak, vergiden kaçınmak ve vergi kaçırmak için kullandıkları ülkeler olmaktadır. İşletmeler tarafından yatırımlar vergi cenneti ülkelere yapılmakla birlikte bazı durumlarda bu ülkelere ödemeler de yapılabilmektedir. Yapılan bu ödemeler Türkiye'de vergi matrahını azaltmak için kullanılabilmektedir.

---

[309] Öncel v.d., a.g.e., s.341.
[310] Nurettin Bilici, Türk Vergi Sistemi, Savaş Yayınevi, Güncelleştirilmiş ve Geliştirilmiş 40. Baskı, 2017, s.104.
[311] Silva, a.g.e., s.60.
[312] Doğan Şenyüz, Mehmet Yüce, Adnan Gerçek, Vergi Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 8. Baskı, Bursa, 2017, s.359-360.

Vergi cennetleri aracılığıyla yapılan bu kötüye kullanımın önüne geçilmesi amacı ile vergi cennetlerine yapılan ödemelerde vergi kesintisi konusu KVK 30. maddede hüküm altına alınmıştır. Söz konusu maddeye göre;

"Kazancın elde edildiği ülke vergi sisteminin, Türk vergi sisteminin yarattığı vergilendirme kapasitesi ile aynı düzeyde bir vergilendirme imkanı sağlayıp sağlamadığı ve bilgi değişimi hususunun göz önünde bulundurulması suretiyle Cumhurbaşkanınca ilan edilen ülkelerde yerleşik olan veya faaliyette bulunan kurumlara (tam mükellef kurumların bu nitelikteki ülkelerde bulunan iş yerleri dahil) nakden veya hesaben yapılan veya tahakkuk ettirilen her türlü ödemeler üzerinden, bu ödemelerin verginin konusuna girip girmediğine veya ödeme yapılan kurumun mükellef olup olmadığına bakılmaksızın % 30 oranında vergi kesintisi yapılır.

a) Emsaline uygun fiyatlarla satın alınan mal ve iştirak hisseleri için yapılan ödemeler, emsaline uygun fiyatlarla deniz ve hava ulaştırma araçlarının kiralanması için yapılan ödemeler ile yapılan işin tamamlanabilmesi bakımından zorunluluk arz eden geçiş ücreti, liman ücreti gibi ödemeler üzerinden yapılacak kesinti oranını; her bir ödeme türü, faaliyet konusu ya da sektör itibarıyla ayrı ayrı belirlemeye, sıfıra kadar indirmeye veya kanuni seviyesine kadar getirmeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

b) Yurtdışındaki finans kuruluşlarından temin edilen borçlanmalara ilişkin ana para, faiz ve kar payı ödemeleri ile sigorta ve reasürans ödemeleri üzerinden bu fıkra uyarınca vergi kesintisi yapılmaz.

c) Bu fıkraya göre vergi kesintisine tabi tutulan ödemeler, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarına göre ayrıca vergi kesintisine tabi tutulmaz." (KVK, m.30/7)

KVK'da yapılan bu düzenleme ile vergi cenneti olarak belirlenen ülkelerde bulunan gerçek veya tüzel kişilere çeşitli adlar altında yapılacak ödemelerin, Türkiye'deki vergi matrahını azaltmak amacıyla kullanılmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Vergi cenneti ülkelere nakden veya hesaben yapılan her türlü ödeme üzerinden %30 oranında bir vergi kesintisi yapılacaktır. Söz konusu madde uygulamasında, üzerinde vergi kesintisi yapılacak ödemelerin verginin konusuna girip girmemesinin veya ödeme yapılan kurumun mükellefiyetinin olup olmamasının vergi kesintisi uygulamasında bir önemi bulunmamaktadır[313].

[313] Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2020, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Cilt II, 2020, s.430.

3.2. Türkiye'de Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesindeki Eksiklik

Kurumlar vergisi 2006 yılında yenilenerek günümüzdeki şeklini almıştır. 5520 sayılı kanun ile eski kanunda bulunan eksiklikler giderilip, çalışmada değinilen vergi güvenlik mekanizmaları düzenlenmiştir. Yürürlükte bulunan kanun, eski kanunun eksiklerinin giderilmesini amaçlamakla birlikte halen büyük bir eksikliği bünyesinde barındırdığı düşüncesindeyiz. Söz konusu kanun ile grup vergilendirme konusunda bir düzenleme yapılmamakta hatta grup şirketlerle ilgili herhangi bir tanımlama veya açıklama bulunmamaktadır. Grup şirket kavramı ülkemiz hukuk sisteminde 2012 yılına kadar yer almamış ilk olarak 2012 yılında yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK'da "şirketler topluluğu" olarak kullanılmıştır. Söz konusu kanunun 195. maddesinde ana şirket ve bağlı şirket tanımı yapılmaktadır. Ana şirketin ve bağlı şirketin hangi şartlarla oluşabileceği belirtilmekte, grup şirket oluşturulması ve ana şirkete bağlı şirket tanımlaması yapılabilmesi oy hakkı ve yönetimde söz sahibi olma şartlarına bağlanmaktadır. Bu bağlamda grup şirket yapısının betimlenmesi için temel bir çatı oluşturulmuş olsa da söz konusu maddede grup şirket oluşturabilmek için gerekli olan sahiplik oranına açıkça yer verilmemiştir. Ayrıca şirketler topluluğuna ilişkin KVK'da bir düzenleme hala yer almamaktadır. Tüm bu gelişmeler çerçevesinde Türk hukuk sisteminin grup şirketler için olan düzenlemeler açısından eksik olduğu söylenebilmektedir.

Kurum kazançlarının vergilendirilmesinde karşılaşılan bu eksiklik grup şirketlerin sayısının artarak devam ettiği günümüzde önemli bir eksiklik olmaktadır. OECD üyesi ülkelerinin grup vergilendirme sistemlerinin incelemesi yapıldığında söz konusu ülkelerin %75'inin[314] grup vergilendirme rejimi kullandığını ve bu oranın azımsanmayacak bir oran olduğunu görmekteyiz.

OECD üye ülkelerinin birçoğunda grup vergilendirme rejimi uygulamakla birlikte vergi sistemlerinde de grup şirket tanımları ve bu şirketler için oluşturulan özel vergilendirme rejimi hüküm altına alınmaktadır. OECD üyesi ülkelerde ve Dünya'da olan gelişmelere bakıldığında grup şirketlerin sayısı giderek artmakta ve vergi sistemlerinin grup şirketlere sağladığı faydalar grup şirketlerin ülkelerde yapacakları yatırım kararlarını etkileyebilmektedir. Grup şirket vergilendirme rejiminin gerekliliği

[314] Oran Tablo-4'ten yararlanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

yalnızca yatırımların farklı ülkelere yönelmesinin engellenmesi açısından değil, vergisel yükler ve yasal açıdan da gerekmektedir.

Bugün pek çok ülkede grup şirketlerin vergilendirilmesinde klasik kurumlar vergisi yaklaşımından ayrı özel sistemler benimsenmekte (grup dağıtım, grup feragat ve vergi konsolidasyon sistemi) ve uygulanmakta olup, bu sistemlerin uygulanmasının temel gerekçeleri vergi yasalarının "verimlilik, eşitlik ve basitlik" ilkelerine dayandırmıştır[315].

3.3. Türkiye'de Grup Vergilendirme Rejiminin Gerekliliği

Uluslararası yatırım olanaklarının artması, ÇUŞ'ların gelişmesi ve bunların vergi planlaması davranışları, mobil sermayeyi çekebilmek için stratejik bir araç olarak kullanılan kurumlar vergisine olan ilgiyi artırmakta; ülkeler tarafından ÇUŞ yatırımlarını ülkeye çekmek amacı ile kurumlar vergisi reformları yapılmaktadır[316]. İşletmeler ve özellikle ÇUŞ'lar yatırımlarını, karlılık oranlarını artırmak için en uygun şartların oluşturulduğu yerlerde değerlendirmek istemektedirler. Kar oranlarını artıracak unsurlardan biri ise ülkelerin sundukları vergi avantajlarını kullanarak daha az vergi ödemeleridir. Bir ülkede bulunan grup vergilendirme rejimi ve işletmelere sunduğu avantajlar bu açıdan önemli olmaktadır. İşletmeler ortaklıklarını ayrı bir tüzel kişilik olarak kabul ederek kar ve zararlarını hesaplayıp her birine ayrı vergi beyannamesi oluşturmak yerine grup vergilendirme rejimi ile grup üyeleri arasında kar ve zarar denkleştirmesi yapıp vergisel avantaj elde etmek istemektedirler.

Türkiye'de grup vergilendirme rejiminin bulunmayışı yatırımların farklı ülkelere çıkışına neden olabilmektedir. Grup vergilendirme rejiminin gerekliliği yalnızca yatırımların yurt dışına çıkışını engellemek için değil vergisel yükümlülükler ve yasal açıdan da öne çıkmaktadır.

3.3.1. Yabancı Yatırımlar Açısından Değerlendirilmesi

Türkiye'de yerleşik olan gerçek kişiler veya mukim kuruluşlar yurt dışında bulunan şirketlere yatırım yaparak sermayelerini bu şekilde değerlendirmek isteyebilmektedirler. Kişi veya kurumların bulundukları ülkeden farklı bir ülkeye yatırım yapması doğrudan yabancı yatırım olarak değerlendirilmektedir. Doğrudan

[315] Gedik, a.g.e., s.190.
[316] Ali Çelikkaya, "Globalleşmenin Neden Olduğu Kurumlar Vergisi Reformları ve OECD Üyesi Ülkeler Üzerine Bir Değerlendirme", Maliye Dergisi, S.159, Temmuz-Aralık 2010, s.37.

yabancı yatırım; bir ekonomide ikamet eden bir kişinin (doğrudan yatırımcı) başka bir ekonomide ikamet eden bir işletmede (doğrudan yatırım işletmesi) kalıcı bir çıkar elde etme hedefini yansıtan bir uluslararası yatırım çeşidi olarak tanımlanmaktadır[317]. Yapılan yabancı yatırımının oranı ise yatırımının türünün belirlenebilmesi için önemli olmaktadır. Yapılan yabancı yatırım ile yerleşik işletmenin %10 ve daha yüksek hissedarı olunmuş ise gerçekleştirilen yatırım doğrudan yabancı sermaye yatırımı, bu oranın altında ise portföy yatırımı olarak ifade edilmektedir[318].

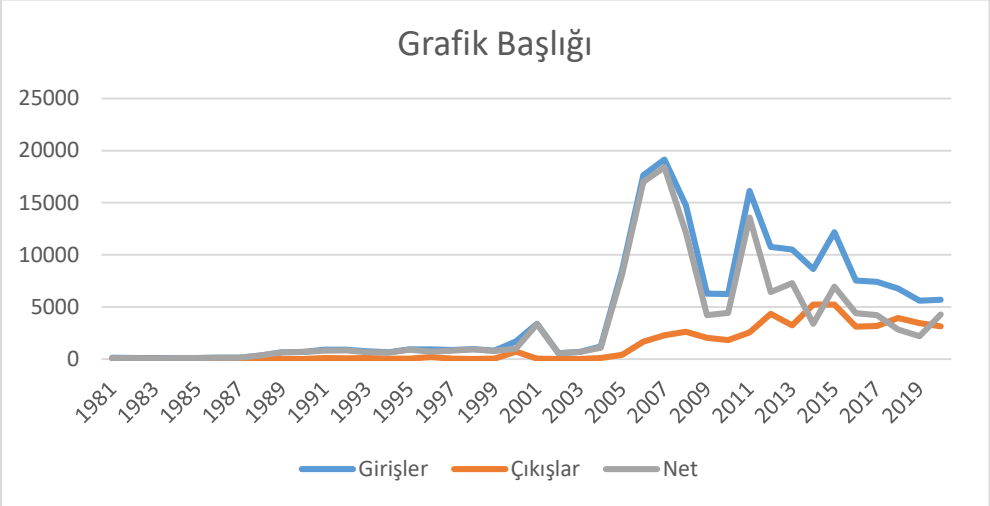
Yabancı yatırımların vergi gelirleri ile olan ilişkisi; yatırım gerçekleştirilen ülke ekonomisinde sağlayacağı ekonomik büyüme katkısı sonrasında ilgili ülkenin vergi gelirlerinde meydana getireceği pozitif katkı ve doğrudan yabancı yatırımı gerçekleştiren işletmelerin transfer fiyatlandırması ya da vergi mevzuatındaki diğer araçları kullanarak mukimi olduğu ülkeye karlarının büyük bir kısmını transfer etmesi yoluyla vergi matrahları üzerinde yaratacağı negatif etki olarak iki açıdan değerlendirilebilmektedir[319]. Yabancı yatırımların vergi gelirleri üzerindeki azaltıcı etkisini sınırlandırmak ve ülkemizde vergilendirilmesini sağlamak için vergisel anlamda işletmelere sağlanan avantajlardan biri de grup vergilendirmesi olacaktır. Grup vergilendirme rejimiyle işletmelere vergisel avantajlar sunulmakta grup üyesi işletmelerin zararlarının matrahtan indirilmesine izin verilerek daha az vergi ödenmesi sağlanabilmektedir. Kar amacı ile hareket eden işletmeler için bu oldukça önemli bir avantaj olmaktadır.

Grup vergilendirme rejimi, ülkeye gelen yabancı yatırımlar anlamında avantaj sağlayacağı gibi ülkemizdeki yatırımların yabancı yatırım olarak farklı ülkelere yapılmasını da durdurabilecektir. Öyle ki işletmeler daha fazla kar elde etmek adına Türkiye'den daha düşük vergi ödeyebilecekleri veya daha fazla vergi avantajından yararlanabilecekleri ülkeleri yatırım yapmak için tercih edebilmektedirler.

---

[317] Neil Patterson, Marie Montanjees, John Motala, Colleen Cardillo, Foreign Direct Investment, International Monetary Fund, 2004, s.3.
[318] OECD, OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, Fourth Edition, 2008, s.48-49.
[319] Ersin Nail Sağdıç, Fazlı Yıldız, Hasan Hüseyin Sayın, "Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Vergi Gelirleri ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Kırılgan Beşli Ülkeler Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, C.11, S.28, 2020, s.685.

Grafik – 1: Yabancı Sermaye Yatırımlarının Yıllara Göre Dağılımı (Milyon Dolar)

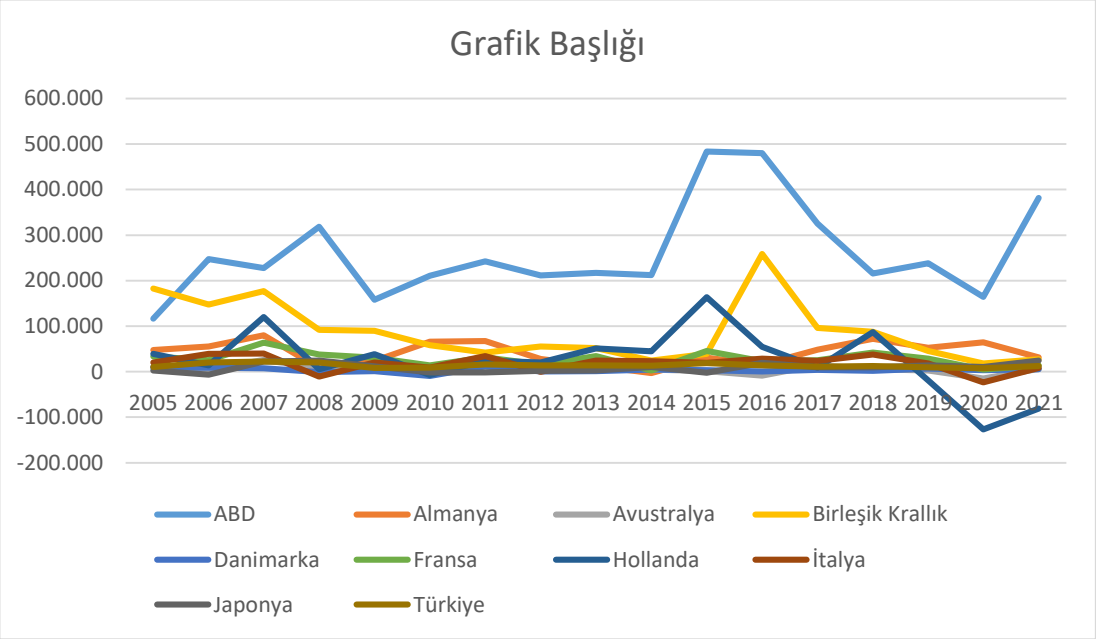
Kaynak: T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (https://www.sbb.gov.tr/temel-ekonomik-gostergeler/#1594716589132-d3a64e97-2238, Erişim tarihi:25.05.2022) verileri kullanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Strateji ve Bütçe başkanlığı verileri kullanılarak oluşturulan Grafik-1 incelendiğinde ülkemizde 24 Ocak (1980) kararları ile başlayan dışa açılma ve ekonomik serbestleşme süreci 1990'lı yıllara kadar yabancı sermayede az da olsa bir artış meydana getirmiştir. 2000'li yıllarda yabancı sermaye yatırımlarında bir artış görülmekle birlikte 2000 yılı için Dünya'daki yabancı sermaye yatırımlarının yaklaşık %85'inin gelişmiş ülkelere yapıldığı[320] düşünülecek olursa Türkiye'nin doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında aldığı payın küçük olduğu söylenebilmektedir. Özellikle son yıllarda yabancı sermaye yatırımlarında bir düşüş olduğu dikkat çekmektedir.

Türkiye'ye yapılan yabancı yatırımların analizinin daha objektif ve doğru yapılabilmesi adına OECD ülkelerindeki yabancı yatırımların incelenmesinde yarar bulunmaktadır.

[320] Devrim Dumludağ, "Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımlarının Tarihsel Gelişimi", Toplum ve Bilim/Science and Society, S.96, 2003, s.242.

Grafik – 2: OECD Üyesi Ülkelere Yapılan Doğrudan Yabancı Yatırımlar (2005-2021)[321]

Kaynak: OECD Data https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm#indicator-chart, Erişim Tarihi: 25.05.2022, verilerinden yararlanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Grafik-2'de, çalışmamızda grup vergilendirme rejimlerinin analizini yaptığımız dokuz ülke ile Türkiye'ye, 2005-2021 yılları arasında yapılan doğrudan yabancı yatırımlar gösterilmektedir. Yalnızca Türkiye'nin yabancı yatırım değerlendirmesinin yapıldığı Grafik-1'de yurt dışı yatırımların artış gösterdiği söylenebilmesine rağmen, OECD ülkelerinde genel bir değerlendirmenin yapıldığı Grafik-2'ye baktığımızda Türkiye'nin yurt dışı yatırımlarının oldukça az olduğunu söylemek mümkündür. OECD üye ülkeleri içerisinde en yüksek yurt dışı yatırımlara sahip olan ülkeler ABD, Almanya ve Birleşik Krallık olmaktadır. Söz konusu ülkelere baktığımızda hepsinde grup vergilendirme rejimlerinin köklü bir tarihe sahip olduğu ve uzun yıllardan beri vergi sistemlerinde yer aldığı görülmektedir.

Yabancı yatırımlar birçok etkene bağlı olmakla birlikte ülkelerin vergilendirme politikaları bu etkenler arasında yadsınmayacak önemde sahip olmaktadır. Yabancı yatırımların ülkeye çekilebilmesi adına, yabancı yatırımcılara grup vergilendirme rejimi avantajları sunulması faydalı olacaktır.

[321] Grafikte yalnızca çalışmada incelenen OECD ülkeleri gösterilmiş olup OECD üye ülkelerine yapılan doğrudan yabancı yatırımlar Ek-1'de detaylı olarak gösterilmektedir.

3.3.2. Vergisel Yükümlülükler Açısından Değerlendirilmesi

Ülke üzerindeki egemenlik hakkına dayanarak devlet, vergilendirme yetkisine sahip olmaktadır. Ülke üzerinde gelir elde eden gerçek kişiler ve tüzel kişilerden belirlediği oranlar üzerinden vergi almaktadır. Söz konusu ilişkide devlet vergi alan tarafı oluştururken karşı tarafta vergi yükümlüsü yer almaktadır. Vergi yükümlüsü; *vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek ve tüzel kişidir* (VUK, m.8). Kanun maddesinden de anlaşılacağı üzere vergi yükümlüsü gerçek kişi ve tüzel kişi olabilmekte ve elde ettiği kazanç nedeniyle üzerine vergi borcu düşen kişi olarak tanımlanmaktadır.

Vergi yükümlüsü maddi açıdan idareye karşı sorumlu olmakla birlikte şekli yükümlülükleri de bulunmaktadır. Maddi yükümlülükleri üzerine düşen vergi borcunu ödemek iken; şekli yükümlülükleri beyanname vermek, defter tutmak, işe başlamayı ve işi bırakmayı bildirmek, adres değişikliğini bildirmek gibi yükümlülüklerdir. Bu bağlamda kendisine vergi kanunları gereğince vergi borcu ve/veya şekli görevler düşen kimse vergi yükümlüsü olarak tanımlanabilmektedir[322].

İşletmeler açısından vergi yükümlülüğüne bakacak olursak KVK'da (2. Madde) kurumlar vergisi mükelleflerinin tek tek sayıldığı görülmektedir. Söz konusu maddedeki vergi yükümlüsü tüzel kişilerin hem maddi hem şekli sorumlulukları bulunmaktadır. İşletmelerin ayrı işletme doktrini ile ele alınarak ayrı ayrı tüzel kişilik olarak değerlendirilmesi durumunda, işletmeler mali ve şekli yükümlülüklerini de ayrı ayrı yerine getirme yükümlülüğünde olacaklardır. Bu durum söz konusu olduğunda ise mükellefler birçok idari işlemle karşı karşıya kalacaklardır. Karşılaşılan bu idari işlemlerle birlikte mükelleflerin vergi borçları da ayrı işletme doktrini kapsamında fazlalaşmış olacaktır. Grup vergilendirme rejiminin ve tek işletme doktrinin benimsenmesi ve grup üyesi olan işletmelerin tek bir işletme olarak kabul edilmesi durumunda kurumların yerine getirmesi gereken idari işlemleri azalmakla birlikte grup karı hesaplanırken yapılacak olan kar/zarar denkleştirmesi ile de daha az vergi ödeme avantajı yakalanabilecektir. Grup üyesi olan işletmelerin ayrı ayrı vergi mükellefi olarak değerlendirilip vergisel yükümlülüklerini yerine getirmelerinin istenmesi yerine tek bir mükellef olduğu düşünülerek grup şirket adına tek bir vergisel yükümlü (ana

[322] Kızılot, Taş, a.g.e., s.37.

şirket) kabul edilmesi hem mali hem de şekli açıdan grup şirketlere daha az maliyet doğuracaktır.

Tek işletme doktrininin kabul edilmesinin işletmelerin yanı sıra idare açısından da avantajları olacaktır. Vergi idareleri ayrı işletme doktrini ile birçok işletmeyi mükellef kabul edip mali yükümlülükleri, şekli yükümlülükleri ve vergi denetimleri gibi faktörlerle ödenecek verginin doğruluğunu sağlamaya çalışırken, grup şirket ile tek işletme doktrininin kabul edilmesi durumunda mükellef sayılarında azalma gerçekleşecek ve bu anlamda idarenin iş yükünün azalması ile etkinlik sağlanabilecektir.

3.3.3. Yasal Açıdan Değerlendirilmesi

Devletler vatandaşlarını keyfi uygulamalardan korumak, adaletli bir düzen yaratmak ve bu düzenin korunmasını sağlamak için yasalardan yararlanmakta, bu amaçlar doğrultusunda kurallar belirlemektedir. Alınan kararlar ile uygulama şekilleri birbirlerinden farklı olmamalı ve normlar hiyerarşisi gereği alttaki bir norm üstündeki norma aykırılık teşkil etmemelidir. Kanunlar, hukuka, hukukun genel ilkelerine ve anayasaya; diğer alt düzenlemeler kendilerinden üstteki normlara uygun olmalıdır[323]. Bu başlık altında grup vergileme rejiminin yasal açıdan gerekliliği; kanun önünde eşitlik, çalışma ve sözleşme özgürlüğü, mali güce göre vergilendirme ilkesi ve verginin tarafsızlığı kapsamında açıklanmaya çalışılacaktır.

Kanun önünde eşitlik ilkesi Anayasa ile hüküm altına alınmıştır. Söz konusu ilkeye göre; "*Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir*". Grup vergilendirme rejiminin uygulanması durumunda grup üyeleri eşit koşullarda ele alınıp bulundukları grubun grup üyeleriyle aynı koşullarda vergilendirilecektir. Grup şirketlerde ekonomik açıdan benzer durumda olanlar aynı vergilendirme işlemlerine tabi tutulacağından yapılacak düzenleme ile adil ve tarafsız bir kurumlar vergisi getirilerek eşitlik ilkesine uygun bir vergilendirme yapılacaktır[324]. Söz konusu eşitlik ile grup üyeleri grup şirket içerisinde eşit durumda olmakla birlikte uluslararası anlamda da eşit rekabet şansı elde edeceklerdir.

[323] Yusuf Karakoç, "Anayasal Vergilendirme İlkeleri Üzerine Bir Değerlendirme", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, Özel Sayı, 2013, s.1297.
[324] Wilde, a.g.e., s.200.

Çalışma ve sözleşme özgürlüğü Anayasa'da "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.*" (m.48) şeklinde hüküm altına alınmaktadır. Anayasa maddesi ile kişilerin istedikleri alanda çalışma ve sözleşme yapma özgürlüğüne sahip oldukları, devletin ise ekonominin ihtiyaçlarına ve sosyal amaçlara uygun tedbirler alması gerektiği vurgulanmaktadır. Vergilerin fazlalığı nedeniyle bir mesleğin yapılması veya sürdürülmesinden vazgeçilmesi durumunda çalışma özgürlüğüne zarar verilmiş olduğu kabul edilmektedir[325]. Bu noktada grup vergilendirme rejiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Grup vergilendirme rejimi, grup üyeleri arasında yapılan kar/zarar denkleştirmesiyle şirketlere vergisel anlamda avantaj sağlamaktadır. Bu bağlamda grup vergilendirme rejiminin Türk vergi sistemine dahil edilmesi ile çalışma özgürlüğünde vergisel anlamda ortaya çıkabilecek zararların önüne geçilebilecektir.

Anayasa'nın "Vergi Ödevi" başlıklı 73. maddesi[326] vergilendirme ile ilgili düzenlemeleri içermekte ve "Siyasi Haklar ve Ödevler" başlıklı 4. Bölüm altında yer almaktadır. Söz konusu kanun maddesi verginin genelliği, verginin kamu giderlerini karşılamaya yönelik olması, mali güçle orantılı olması, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı ile verginin kanuniliği ilkelerini kapsamaktadır[327]. Söz konusu ilkelerden mali güce göre vergilendirme ilkesine göre vergilendirme mali güce göre yapılmalı, ödeme gücü fazla olandan ödeme gücü az olana kıyasla daha fazla vergi alınmalıdır. Grup vergilendirme rejimine, mali güce göre vergilendirme ilkesi açısından bakacak olursak grup vergilendirme rejiminde aynı gruba bağlı şirketlerin kazanç ve zararlarının denkleştirilmesine izin verilmekte bu bağlamda tüm üye şirketlerin "kazancı aynı" niteliği taşımakta yani grup vergilendirme rejimi ile vergilemede eşitlik sağlanacağı söylenebilmektedir[328]. Grup vergilendirme sistemi ile

---

[325] Satiye Kuzu, "Anayasa'da Yer Alan Temel Hak ve Özgürlüklere İlişkin Düzenlemeler ve Vergi İlişkisi", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 10(3), Aralık 2015, s.206.

[326] Vergi Ödevi
Madde 73- "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.
Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.
Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.
Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muaflık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir.

[327] Ümit Süleyman Üstün, "Vergi Hukuku ile İlgili Anayasal İlkeler", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, S.1-2, 2003, s.255.

[328] Gedik, a.g.e., s.200.

aynı grup içerisinde gerçekleşen aynı olaylara, tek bir şirket olarak aynı kuralların uygulanması söz konusu olmakta ve sistem aynı ekonomik durumların vergilendirilmesinde eşitlik prensibine dayanarak hareket etmektedir[329]. Grup şirket üyelerinin her biri mali güç açısından eşit kabul edilerek değerlendirilmekte ve mali güce göre vergilendirme sonrası eşitlik ilkesi de sağlanmaktadır.

Vergiler, ekonomik hayatın etkilenmesi anlamında olumsuz bir sonuç doğurmamalıdır. Ekonomik bir seçim ya da bir yatırım yapılırken vergiler bu yatırımı etkilememeli, ekonomik tercihler vergiden bağımsız yapılabilmelidir. Ekonomik yatırımların vergiden etkilenmemesi verginin tarafsızlığı olarak açıklanmaktadır. Verginin tarafsızlığı (tax neutrality); vergi düzenlemelerinin, çeşitli yatırım ya da işletme biçimlerinin seçilmesinde etkili olmamasıdır[330]. Vergi sistemi, bir mükellefin işletme kararlarını etkilememesi bakımından tarafsız olmalı ve bunun bir devamı olarak işletmenin en uygun yasal statüyü seçme kararına etki etmemelidir[331]. Vergilendirmenin tarafsızlığı anlamında da grup şirketler etkili olmakta, işletmelerin yapacakları yatırımlardan vergisel nedenlerle vazgeçmemelerini sağlamaya çalışmaktadır. Grup vergilendirme rejimlerinde bir şirket grubuna vergilendirilebilir tek bir birim olarak muamele etme durumu vergi tarafsızlığı kavramına dayanmaktadır[332]. Grup şirketlerdeki kar/zarar denkleştirmesi ile işletmelere sunulan vergisel avantajlar işletmelerin vergi nedeniyle ekonomik yatırım kararlarından vazgeçmelerini engellemeye çalışmakta, grup vergilendirme rejimi ile bir anlamda verginin tarafsızlığı sağlamaktadır.

3.4. Türkiye'de Uygulanacak Grup Vergilendirme Rejimi Önerisi

Grup vergilendirme rejimi grup dağıtım, grup feragat ve vergi konsolidasyon sistemi olmak üzere üç farklı sistem ile uygulanmaktadır. Bu üç sistem kar/zarar denkleştirmesi anlamında birbirleriyle benzerlikler gösterse de temellerinde işleyiş açısından farklılıklar barındırmaktadır.

Grup vergilendirme rejimi uygulama sistemlerinden sadelik, basitlik ve kolay uygulanabilirlik konusunda vergi konsolidasyon sisteminin Türk vergi sistemi açısından daha uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü grup şirketlerin

[329] Silva, a.g.e., s.28.
[330] IBFD Tax Glossary, https://research.ibfd.org/#/glossary, Erişim Tarihi:30.12.2020.
[331] Cesar Garcia Novoa, "Tax Neutrality in the Exercise of the Right of Establishment within the EU and the Funding of Companies", Intertax, S.38 (11), 2010, s.568.
[332] Masui, a.g.r., s.34.

vergilendirilmesi ile ilgili yasal düzenlemelerde, verginin tarafsız olması, eşitliği sağlaması ve uygulamasının basit olması ilkeleri anlamında sağlanabildiği tek sistem vergi konsolidasyon sistemi olmaktadır[333].

Türkiye'de uygulanacak vergi konsolidasyon sisteminin ana hatlarının oluşturulması açısından aşağıdaki temel noktaların belirlenmesi gerekmektedir[334].

- Tek işletme kavramının uygulanması
- Grup şirket tanımı
- Vergi konsolidasyon rejiminin seçmeli mi zorunlu mu uygulanacağı
- Konsolidasyona girişte oluşan zararlarının durumunun belirlenmesi
- Konsolidasyondan çıkarken grup zararlarının durumunun belirlenmesi
- Konsolidasyona girişte, konsolidasyon sürecinde ve konsolidasyondan çıkışta mal varlıkların durumu

Önerilen vergi konsolidasyon sistemi için bahsi geçen konuların sınırlarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Türkiye'de kanunilik ilkesi çerçevesinde vergi gibi mali yükümlülüklerin konulma, kaldırılma ve düzenlenmesinin yalnızca kanunla mümkün olduğu düşünüldüğünde vergi konsolidasyon sisteminin tüm sınırlarının yasalarla belirtilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Çalışmada önerilen vergi konsolidasyon sistemi için yukarıda belirtilen temel noktaların açıklaması yapılarak Türk vergi sistemi için vergi konsolidasyon sistemi önerisinde bulunulacaktır.

3.4.1. Vergi Konsolidasyon Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Temel Esaslar

Vergi konsolidasyon sisteminde şirket grupları genellikle tek bir işletme olarak kabul edilmekte, grup şirket adına tek bir beyanname hazırlanarak vergi ödemesi yapılmakta yani tek işletme doktrini uygulanmaktadır. Tek işletme doktrini ise standart bir yöntem çerçevesinde uygulanmamakta farklı yöntemlerle tek işletme yaklaşımı uygulanabilmektedir. Bu bağlamda tek işletme doktrini uygulayan bazı grup üyesi şirketler ayrı işletme doktrinine bağlı kalarak, bazı grup üyesi şirketler ise ana şirket tarafından görünmez kabul edilip ana şirketin bölümleri gibi düşünülerek muamele

[333] Gedik, a.g.e., s.191.
[334] Ting, a.g.m., s.432.

görmektedir. Vergi konsolidasyon[335] yönteminde uygulanan söz konusu sistemleri; birleştirme (pooling) sistemi, atfetme (attribution) sistemi ve birleşme (absorption) sistemi olmak üzere üçe ayırarak incelemek mümkün olmaktadır[336].

Birleştirme sisteminde, her bir grup üyesinin vergi matrahı ayrı ayrı hesaplandıktan sonra tek bir vergi matrahına ulaşmak için ana şirkette toplanmaktadır[337]. Bu sistemde her bir grup üyesi ayrı şirketler gibi muamele görmekle birlikte vergi matrahları şirket bazında hesaplandıktan sonra ana şirket bünyesinde toplanmakta ve tüm grup üyelerinin kar/zarar denkleştirmesi yapılarak ana şirket tarafından grup adına tek bir vergi beyannamesi oluşturulmaktadır. Birleştirmenin en büyük avantajı basit uygulanabilirliği olmakta, büyük ölçüde ayrı varlık doktrinini (işletmelerin kendi vergi matrahını hazırlayarak ana şirkete göndermeleri nedeniyle) koruyan bir birleştirme sistemi altında konsolide grup üyelerine rahatça uygulanabilmektedir[338].

İlişkilendirme sistemi birleştirme sisteminin aksine grup üyesinin kar/zarar ve tüm mal varlıklarının ana şirkete atfedildiği bir sistem olmaktadır. Bu sistem altında grubunun tüm üyelerinin kar ve zararları ana şirkete atfedilmekte, grup şirketler tek bir vergi mükellefi olarak vergilendirilmekte ve diğer sistemlerden farklı olarak bağlı ortaklıkların tüm varlık ve yükümlülükleri grubun ana şirketine tahsis edilmektedir[339]. Söz konusu sistemde konsolide edilen bağlı ortaklıkların varlıkları, yükümlülükleri ve faaliyetleri ana şirkete atfedilir, böylece grup üyelerinin vergilendirilebilir gelir ve zararlarının bir araya getirilmesi ana şirket tarafından sağlanır. Tüm grup üyelerinin kar ve zararlarının ana şirkette toplanılması ile grup adına vergi beyannamesi hazırlanarak ana şirket tarafından vergi ödemesi yapılmaktadır.

Birleşme sisteminde ise tam anlamıyla bir tek işletme doktrini uygulanmaktadır. Grubun tüm üyeleri, ayrı kuruluşlar yerine ana şirketin parçaları

---

[335] Vergi konsolidasyon yöntemi; kısmi vergi konsolidasyonu ve tam vergi konsolidasyonu olarak ikiye ayrılmaktadır. Kısmi vergi konsolidasyonu ise birleştirme (pooling) ve Organschaft sistemi olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır. Kısmi vergi konsolidasyonunu tam vergi konsolidasyonundan ayıran en temel özellik grup üyeleri arasında vergisiz mal ve hizmet transferine izin verilmemesidir. (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Silva, a.g.e., 42.) Vergi konsolidasyonda en önemli avantajlardan birinin grup üyeleri arasındaki vergisiz transfer olduğunu düşündüğümüz için Türkiye'de uygulanması önerilen modelin tam vergi konsolidasyonu olması gerektiği düşüncesini benimsemekteyiz. Bu bağlamda çalışmamızda tam vergi konsolidasyonu sistemleri ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

[336] Ting, a.g.m., s.432.

[337] European Commission, Common Consolidated Corporate Tax Base Working Group (CCCTB WG) Issues Related to Group Taxation, Working Document, 2006, s.4.

[338] Ting, a.g.m., s.432.

[339] Silva, a.g.e., s.44.

(bölümleri) olarak ele alınmakta, bağlı ortaklıkların vergi amaçlı bireysel şirketler olarak varlıklarının sona erdiği ve ana şirketin bölümleri haline geldiği kabul edilmekte, bağlı ortaklıkların varlıklarının doğrudan ana şirkete ait olduğu görüşü hakim olmakta ve grup içi varlık transferleri tamamen göz ardı edilmekle birlikte sadece vergisel etkiler değil aynı zamanda varlık hareketlerini izleme, ertelenen karların/zararların kayıtlarını tutma gerekliliği de bulunmamaktadır[340]. Bu sistemde tam bir özümseme söz konusu olmakta grup üyesi şirketlerin varlıkları yok sayılmaktadır. Grup üyesi şirketler görünmez kabul edilerek, üyelerin tüm mal varlıkları, karları ve zararlar ana şirketin olmaktadır. Buna bağlı olarak da grup içi varlıkların transferi tamamen kapsam dışı bırakılmaktadır[341]. Birleşme sisteminin atfetme sistemi ile farkı grup üyesi şirketlerin durumudur. İlişkilendirme sisteminde grup üyeleri (bağlı ortaklıklar) gelir vergisi açısından ayrı ayrı şirketler olarak görülmeye devam edilmekte[342] iken birleşme sisteminde grup üyelerinin tüzel varlıkları göz ardı edilmektedir.

Türkiye açısından bu üç sistemin değerlendirmesi yapıldığında, grup üyesi şirketlerin kendi beyannamelerini hazırlamadığı ve ana şirkete oldukça fazla sorumluluk yükleyen atfetme ve birleşme sistemlerinin yerine tek işletme doktrini olmakla beraber içerisinde ayrı varlık doktrini barındıran birleştirme sisteminin kullanılmasının ilk aşama için daha uygun olacağı görüşündeyiz. Birleştirme sistemi ile grup üyelerinin tüzel kişilikleri devam ederek kendi muhasebe hesaplarını yapmaları ve dönem sonunda oluşan vergi matrahını ana şirkete göndermeleri sonucunda grubun vergi matrahının ana şirket tarafından belirlenmesi yeni oluşturulan bir sistem için daha kolay ve etkin olacaktır. Yeni oluşturulan bir sistemde, sistemin basit olması, mükellef ve idare tarafından kolay uygulanabilirliği en önemli koşullardan biridir. Açıklanan sistemlerden basit uygulanabilirlik açısından avantaj yaratan sistem ise birleştirme sistemidir. Tüm bu açılardan oluşturulacak vergi konsolidasyon sisteminde birleştirme yönteminin kullanılması yerinde bir uygulama olacaktır.

Vergi konsolidasyon sistemi uygulanırken kullanılacak tek işletme doktrininin belirlenmesinden sonra grup üyesi şirketlerinin kontrolünün nasıl sağlanacağının

[340] Silva, a.g.e., s.45.
[341] Gedik, a.g.e., s.17.
[342] Ting, a.g.e., s.272.

tanımlanması gerekmektedir. "Kontrol", işletme doktrininde çok önemli bir kavram ve bir grubun tanımında önemli bir unsur olmakta, sahiplik eşiği ve kontrol faktörlerinden oluşmaktadır[343]. Yasal bir kontrol tanımı, doğrudan sahipliğe dayalı olabilen veya dolaylı sahipliği de içerecek şekilde genişletilebilen bir yasal sahiplik oranına dayanmaktadır[344]. OECD ülkelerinde bu yasal sahiplik oranı %51-100 arasında değişmektedir. Grup üyeleri arasındaki zarar dengelemeleri vergi gelirini olumsuz etkileyebileceğinden, hükümetler rejime erişimi daha yüksek bir eşikle kısıtlayarak etkiyi en aza indirmeye çalışabilmektedir[345]. Bu önlemle %51 hisseye sahip olan şirketlerin sadece vergi amacı ile gruba dahil edilerek matrah azaltıcı etkide bulunmaları engellenebilmekte ve sistemin kötüye kullanımının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Kontrol faktörüne bakıldığında en yaygın kontrol faktörü hisse oranı olmakla birlikte hissedarlık (sahiplik eşiği) faktörünün kötü kullanıma uygun olması nedeni ile bir grup tanımında hissedarlığın diğer faktörlerle (oy hakları gibi) tamamlamasında fayda bulunmaktadır[346]. Öyle ki şirket kontrolünde oy hakları, hisse oranından sonraki en yaygın ikinci faktördür. OECD üye ülkelerinin hepsinde kontrol faktörü olarak hisse oranı kullanılmakla birlikte birkaç ülkede hisse oranının yanı sıra oy hakkı faktörünün de bulunduğu dikkat çekmektedir. Türkiye açısından kontrol oranı olarak %100'lük sahiplik koşulu ve bunu desteklemek için oy haklarının kontrolünün beraber sağlanması uygun olmaktadır. Bu şekilde oluşturulan bir kontrolle şirketlerin matrah azaltmak için görünüşte ortaklık yapmaları engellenmiş olacak ve grup vergilendirme rejimi getiriliş amacına uygun kalacaktır.

Oluşturulan grup vergilendirme rejiminin zorunlu mu seçmeli mi olacağı ve yurt dışı iştiraklere uygulanıp uygulanmayacağı konusu da sistemin çerçevesini belirlemede önemli bir etken olmaktadır. Ülkemizde bulunan vergilemede eşitlik ilkesi gereğince grup vergileme sisteminin zorunlu olması, şartları sağlayan grup şirketlerin otomatik olarak vergi konsolidasyon sistemi ile vergilendirilmesi mükellefler ve vergi idaresi açısından daha uygun olacaktır. Sistemin tercih edilmesi için idari bir süreç başlatılmaması ve mükellefin bu konuda mağduriyet yaşamamasının yanı sıra idarenin de iş yükünün azaltılması anlamında yerinde bir uygulama olacaktır. Grup şirketlerin yurt dışındaki iştiraklerinin vergi konsolidasyon sistemine dahil edilmesi konusu ise

[343] Ting, a.g.e., s.275.
[344] European Commission, Common Consolidated Corporate Tax Base Working Group (CCCTB WG), s.5.
[345] Ting, a.g.e., s.276.
[346] Ting, a.g.e., s.276.

şirketler arasında ayrımcılık yapılmasının engellenmesi adına gerekli olmaktadır. Anayasa'mızın 48. maddesinde hüküm altına alınan çalışma özgürlüğü dikkate alınarak, bir grup şirketin ana şirketi statüsündeki kurumun, yurt dışında bulunan iştiraklerinde gerçekleşen zararların da yurt içindeki şirketlerin kazancından mahsup edilebilmesine imkan tanınmalı yani bağlı işletmelerin yerleşik olduğu ülkenin yurt içi veya yurt dışı olmasına göre farklılık yaratılmamalıdır[347]. Yurt dışında bulunan, mukim olmayan grup üyelerinin konsolide bir gruba dahil edilmesi vergi matrahının azaltılması ya da vergiden kaçınma anlamında endişeleri artırabilecektir[348]. Bu endişelerin önüne geçilmesi adına Danimarka ve İtalya'da uygulanan bütünlük ilkesi ülkemizde de uygulanmalıdır. Bütünlük ilkesi kapsamında grup şirketin tüm yabancı iştirakleri vergi konsolidasyonuna dahil edilmelidir. Tek bir yabancı şirketin bile konsolidasyona dahil edilmemesi durumunda yurt dışı vergi konsolidasyona hiçbir yurt dışı iştirak dahil edilmemelidir. Böylelikle kar elde eden yurt dışı iştirakin konsolidasyon dışında tutularak zarar eden yurt dışı iştirakin dahil edilmesi ve bu şekilde sistemin kötüye kullanılmasının önüne geçilmiş olacaktır.

3.4.2. Vergi Konsolidasyon Sisteminde Zarar Durumlarının Belirlenmesi

Vergi konsolidasyon sisteminin en önemli vergisel avantajlarından biri kar/zarar denkleştirmesine imkan sağlamasıdır. Grup şirket üyelerinin vergi matrahları ana şirkette toplanarak kar eden grup üyelerinin karları toplamından zarar eden grup üyelerinin zararının indirilmesine izin verilerek grup şirketler için vergisel avantaj yaratılmaktadır. Vergi matrahını azaltacak bu zarar indirimi ise sistemin kötüye kullanımının engellenmesi açısından önem kazanmakta grup üyesinin gruba girerken ve gruptan çıkarken mevcut olan zararlarının indirilme konusundaki kuralların belirlenmesi oldukça önemli olmaktadır.

Bağlı bir ortaklığın grup şirkete girerken mevcut bulunan zararları için teoride, bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi zararlarını askıya almak ve konsolide gruptan ayrıldığında bunları şirkete geri vermek şeklinde bir alternatif öneri bulunmakla birlikte, bu öneri grup şirket tarafından zarar kullanımının ertelenmesinin istenmemesi veya zararların indirilme süresinin geçme olasılığı nedeni ile tercih edilmemekte ve grup şirkete girerken oluşan zararlar için karantina (quarantine), ana şirkete transfer

[347] Gedik, a.g.e., s.195.
[348] Ting, a.g.e., s.274.

(transfer to the parent) ve iptal (cancellation) olmak üzere üç yöntem kullanılmakta, söz konusu üç yöntem ise şu şekilde özetlenebilmektedir[349]:

- Karantina yöntemi kapsamında; gruba katılan bir bağlı kuruluşun maruz kaldığı konsolidasyon öncesi zararları karantinaya alınır ve yalnızca o bağlı kuruluş tarafından üretilen karlara karşı mahsup edilebilir. Karantina yönteminin mantığı; konsolidasyondan önce oluşan zararlar, bağlı kuruluş ayrı bir vergi mükellefi olarak değerlendirildiğinde ortaya çıktığı için, bu zararların bağlı ortaklıkta kalması ve grup şirketin değil yalnızca söz konusu kuruluşun gelecekteki vergilendirilebilir gelirine karşı mahsup için bulundurulmasıdır. Bu yöntemin avantajı basitliği olmakta konsolidasyon öncesi zararları, geçerli genel kurallara göre belirlenmekte ve uygulanmaktadır. Ayrıca karantina yöntemi ile konsolidasyon öncesi zararlarının daha hızlı kullanımı sağlanmakta ve böylece zarar kullanımı süresinin bitme riskini azaltmaktadır.
- Ana şirkete transfer yönteminde; bir bağlı ortaklığın ön konsolidasyon zararları, konsolidasyon sonrasında ana şirkete devredilmektedir. Söz konusu yöntem, bağlı ortaklıkların gelir vergisi amaçları doğrultusunda ayrı kuruluşlar olarak var olmaktan çıkmış sayıldığı güçlü bir tek varlık kavramına dayanmaktadır. Bu yöntemde bağlı kuruluşun konsolidasyon öncesi zararları ana şirkete transfer edildiğinde, bunlar konsolide grubun vergilendirilebilir gelirine karşı mahsup edilebilmektedir. Bu tür transfer edilen zararların sınırsız kullanımının önemli bir gelir azaltıcı etki yaratma olasılığı ise yöntemin dezavantajını oluşturmaktadır.
- İptal yönteminde ise; bağlı bir ortaklığın konsolidasyon öncesi zararları, konsolide bir gruba girildiğinde iptal edilmektedir. Bu yöntemin katılığı, esas olarak vergiden kaçınma endişelerinden kaynaklanmaktadır. İptal yönteminin uygulaması basittir ve konsolidasyon öncesi zararların kullanımlarını kontrol etmek için karmaşık kurallara olan ihtiyaçları ortadan kaldırmaktadır. Birleştirilen bağlı kuruluşların konsolidasyon öncesi zararlarının iptali yöntemi, Japonya'da kullanılmış ancak konsolidasyon için önemli bir caydırıcı etken olmuştur. Bu nedenle iptal yönteminin uygulanmasından bir süre sonra Japon hükümeti vergi reformu kapsamında kuralları gevşetme kararı almıştır.

[349] Ting, a.g.m., s.441-444.

Vergi konsolidasyon grubuna girmeden önce bağlı kuruluşların mevcut olan zararlarının ne olacağı, grup karından indirilip indirilmeyeceği konusu kadar önem taşıyan bir diğer konu da bağlı kuruluşun gruptan çıkarken mevcut olan zararlarının durumunun ne olacağı konusudur. Grup üyesinin gruptan çıkarken mevcut olan zararlarına nasıl bir yöntem uygulanacağı konusu grupla kalma (stay with the group) ve paylaştırma (apportionment) olmak üzere iki yöntemle belirlenmekte, bu yöntemler ise şu şekilde özetlenebilmektedir[350]:

- Grupla kalma yöntemi altında, gruptan ayrılan bir bağlı kuruluş bu zararlara katkıda bulunmuş olsa bile grup zararları konsolide grupta kalmaktadır. Konsolide grup zararlarını ayrılan bir bağlı kuruluşa bölüştürmek için karmaşık tahsis kurallarına gerek olmadığından, bu yöntemin uygulanması kolay olmaktadır.
- Paylaştırma yöntemi ise konsolide grubun zararlarını ayrılan bağlı kuruluşa bölüştürmek için karmaşık tahsis kurallarının uygulanmasını gerektiren bir yöntemdir.

Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde gruba girecek ve gruptan ayrılacak olan bağlı kuruluşun mevcut zararlarının nasıl işlem göreceği vergilendirme sisteminin belirlenmesinde büyük önem taşımaktadır. Öyle ki grup vergilendirme rejiminin ülkeler tarafından tercih edilmesinin önemli nedenlerinden biri söz konusu rejimin grup şirketlere vergisel avantajlar sağlaması olmakta ve bu vergisel avantajlar vergi matrahının azaltılmasında kötüye kullanılabilmektedir. Kötüye kullanımın engellenmesi için zarar indirimi konusunun yasal sınırlarının belirlenmesi önem taşımaktadır. Gruba giriş zamanında bağlı kuruluşun mevcut zararlarının durumu konusunda kullanılan yöntemlerden karantina yönteminin uygulanması kötüye kullanımın azaltılması ve bağlı kuruluşun hakkı olan indirimden faydalanması açısından daha uygun olmaktadır. Diğer yöntemlerden olan ana şirkete transfer ve iptal yöntemlerinin kötüye kullanım ve yasal hakların korunması ve kullandırılması açısından sorunlar barındırdığı düşünülmektedir. Öyle ki bağlı kuruluşun gruba katılmadan önceki zararları için ana şirkete transfer yönteminin uygulanması durumunda, grup vergilendirme rejimi kötüye kullanılarak zararı oldukça yüksek olan bir kuruluş yalnızca vergisel amaç için grup şirkete dahil edilmek istenip vergi

[350] Ting, a.g.m., s.445.

matrahında azaltma yaratılması amaçlanabilecektir. Bu tür bir uygulama ile grup vergilendirme rejiminin amaçları dışına çıkılarak, vergi konsolidasyon sisteminin zamanla matrah aşındırma yöntemi olarak kullanılmasına neden olunabilecektir. Diğer yöntem olan iptal yöntemi ise bağlı şirketin yasal hakkı olan zarar indiriminin kullandırılmaması anlamında grup şirket oluşturulması ya da grup şirket üyesi olmanın cezalandırıcı etkisi gibi algılanabilecektir. Zira iptal yöntemi Japonya'da kullanılmış ve grup şirketler için caydırıcı etki yaratmıştır. Tüm bu nedenlerden dolayı Türkiye'de yeni oluşturulacak bir vergi konsolidasyon sisteminde bağlı bir kuruluşun grup üyesi olmadan önceki zararlarının muhasebeleştirilmesinde karantina yönteminin uygulanması yerinde olacaktır.

Gruptan ayrılan bir grup üyesinin mevcut zararlarında ise grupla kalma yönteminin uygulanmasının ilk aşama için Türkiye açısından uygun olacağı düşüncesindeyiz. Vergi konsolidasyon sisteminin uygulamaya geçmesi durumunda gruptan ayrılan bir grup üyesinin zararları için paylaştırma yönteminin uygulanması, yeni oluşturulan bir sistemde idari yüklerin artması anlamında olumsuz bir etki yaratacaktır. Çünkü paylaştırma yöntemi konsolide grubun zararlarını ayrılan bağlı kuruluşa bölüştürmek için karmaşık tahsis kurallarının uygulanmasını gerektiren bir yöntem olmaktadır. İlk etapta şirketlerin karmaşık tahsis kurallarıyla karşı karşıya kalmasını engellemek ve konsolide gruptan çıkılmasını caydırmak amacı ile grupla kalma yönteminin uygulanması yerinde olacaktır. Ayrıca gruptan çıkmanın bu caydırıcı etkisi ise grup şirketlerin matrah azaltma yolu olarak görülmesini de engelleyecektir. Tüm bu açıklanan nedenlerden dolayı Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde gruba katılacak grup üyesinin zararları için karantina yöntemi; gruptan ayrılacak grup üyesinin zararları için ise grupla kalma yöntemi uygulamasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

3.4.3. Vergi Konsolidasyon Sisteminde Mal Varlıklarının Durumlarının Belirlenmesi

Vergi konsolidasyonunun mükellefe ve idareye sağladığı en önemli avantajlarından birisi grup üyeleri arasında gerçekleşen vergisiz varlık transferidir. Vergisiz varlık transferi ile grup üyeleri arasındaki mal ve hizmet satışı, bu satış grup üyesi olmayan bir tarafa yapılıncaya kadar vergilendirilmemektedir.

Vergi konsolidasyon sisteminde grup üyesi olmak isteyen bağlı şirketlerin üzerindeki mal varlıklarının gruba girerken ki durumu, grupta iken grup üyeleri arasındaki transferinin nasıl olacağı ve bir grup üyesinin gruptan ayrılırken üzerindeki mal varlıklarının nasıl vergilendirileceği konusu grup vergilendirme rejimi açısından önemli olmaktadır. Bir bağlı kuruluşun grup üyesi olmak için grup şirkete girerken sahip olduğu mal varlıkları ve hisseler; devretme (rollover treatment), piyasaya göre değerleme (mark-to-market treatment) ve maliyet tabanı sıfırlama (cost base reset) olmak üzere üç yöntemle ele alınmakta ve bu yöntemler şu şekilde açıklanmaktadır[351]:

- Devretme yöntemi altında, birleşen bir bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi varlıkları, orijinal maliyet bazında konsolide gruba aitmiş gibi işlem görmektedir. Varlıkların elden çıkarılmasından doğan kar veya zarar tutarının tamamı (konsolidasyon öncesi döneme atfedilebilir tutar dahil) gruba atfedilmektedir.
- Piyasaya göre değerleme yönteminde, varlıkların ilgili piyasa değerleri üzerinden konsolide gruba geçirildiği kabul edilmektedir. Bir bağlı ortaklığın sahip olduğu varlıklar üzerindeki gerçekleşmemiş kazançlar veya kayıplar, girişten hemen önce muhasebeleştirilmektedir. Varlıklar gruba devredilmiş sayılmakta ve girişten önce varlıklar üzerindeki gerçekleşmemiş kazançlar veya zararlar ilgili piyasa değerinden muhasebeleştirilerek, ilgili vergilendirmeyi hemen başlatmaktadır[352]. Muhtemelen değerleme konusu ve hemen vergilendirmenin konsolidasyon rejimine avantaj sağlaması nedeniyle Japonya, bağlı bir kuruluşun sahip olduğu sabit varlıklar, araziler, sermaye varlığı olarak tutulan menkul kıymetler ve parasal varlıklar için piyasaya göre değerleme yaklaşımını benimseyen ülke olmaktadır.
- Maliyet tabanı sıfırlaması, grup üyelerinin tüm varlıklarının doğrudan ana şirkete ait olduğunu kabul edilen bir yöntemdir. Bu yöntemin Avustralya'da uygulanmaktadır. Maliyet tabanı sıfırlama yönteminde varlıkların konsolidasyon öncesi maliyet tabanları sıfırlanmaktadır. Gruptan çıkıldığında, şirketin gruptan aldığı varlıkların maliyet tabanları yükseltilerek hisse maliyet tabanları yeniden oluşturulmaktadır.

[351] Ting, a.g.m., s.446-447.
[352] Silva, a.g.e., s.57.

Grup içi durumda mal varlıklarının transferinin, vergi konsolidasyonu ve tek işletme doktrininin yapısı gereği vergisiz yapılması uygun olmaktadır. Vergi konsolidasyon sistemlerinin en temel vergi özelliklerinden biri, grup üyeleri arasında vergiden muaf grup içi varlık transferleri yapma olanağıdır[353]. Grup içi varlık transferini tamamen göz ardı etme politikası, tek işletme doktrininin önemli bir avantajı olmakta; konsolidasyon sırasında grup içi varlık hareketlerini izleme, grup içi varlık transferlerindeki kazanç veya kayıpları takip etme gereği bulunmamaktadır[354]. Bu konuda devretme (rollover treatment), transferin tanınmaması (non-recognition of a transfer) ve gerçekleştirme (realization treatment) yöntemi olmak üzere üç yöntem kullanılmaktadır[355]. Devretme yöntemi kapsamında, grup içi varlık transferlerindeki herhangi bir kar/zarar ertelenir ve ertelenen kar/zarar genellikle, devreden veya devralan konsolide gruptan ayrıldığında hesaplamaya dahil edilmektedir[356]. En yaygın yaklaşım devretme yöntemi olmakta ve grup üyeleri arasında transferden doğan kar/zarar grup dışındaki bir işletmeye satıldıkları anda vergilendirilmektedir[357]. İkinci yöntem olan transferin tanınmaması yöntemi istisnai bir yöntem olmakta, varlıklar ana şirketin varlıkları olarak kabul edildiğinden, tüm grup içi transferler tamamen göz ardı edilmekte ve maliyet tabanı sıfırlandığı için varlıkların grup içindeki hareketine veya ertelenmiş kar veya zararlarının kayıtları tutulmamaktadır[358]. Son olarak mal ve hizmet transferlerinde uygulanan gerçekleştirme yöntemi ise vergiden kaçınma endişeleri nedeniyle vergisiz transfere izin vermeyen[359] grup içi transferlerin vergilendirilmesini gerekli kılan bir yöntemdir.

Bir bağlı kuruluş olan grup üyesinin gruptan ayrılması zamanında grup içi transferlerin durumu ise üç yöntemle belirlenebilmektedir:

- Geri alma yöntemi (recapture treatment); grup içi varlık transferlerine devretme yaklaşımını benimseyen şirketler için, ertelenmiş kazancın devreden

[353] Silva, a.g.e., s.57.
[354] Antony Ting, "Australia's Consolidation Regime: A Road of No Return?", British Tax Review, S.2, 2010, s.169.
[355] Ting, "The Unthinkable Policy Option? Key Design Issues Under a System of Full Consolidations", s.449.
[356] Ting, "The Unthinkable Policy Option? Key Design Issues Under a System of Full Consolidations", s.449.
[357] Silva, a.g.e., s.57.
[358] Silva, a.g.e., s.58.
[359] Ting, "The Unthinkable Policy Option? Key Design Issues Under a System of Full Consolidations", s.449.

veya devralan grup üyesinin gruptan ayrılması sonucunda veya grup varlığının sona ermesinde vergilendirilmesidir[360].

- Sıfırlanan maliyet tabanlarının devralınması (inheritance of reset cost bases); grup üyesinin gruptan çıkması veya grubun dağılması durumunda vergilendirme ortaya çıkmaz, çünkü grup üyeleri gruptan aldıkları varlıkların maliyetlerini devralmaktadırlar[361].
- Kabul etmeyen yöntem (non-recognition treatment); vergisiz grup içi varlık transferlerine izin verilmediği ve grup içi transferler vergiye tabi olduğu için bir grup üyesi gruptan ayrılırken sahip olduğu varlıklar için ek vergiler ortaya çıkmamaktadır[362].

Yurt içi ve yurt dışı grup vergilendirme rejimleri arasında da farklılıklar bulunmakta yurt içi vergi rejimi altında, vergi ertelemesi sağlanırken; yurt dışına devredilen varlıklar üzerindeki vergilendirme haklarının kaybı dikkate alınarak yurt dışı vergi rejimi kapsamında varlıkların grup içi transferlerinde vergi ertelemesi söz konusu olmayıp vergilendirme yapılmaktadır[363].

Grup üyesi şirketlerin varlıklarının değerlendirilmesi hususunda ise gruba dahil olmadan önce bağlı üyenin sahip olduğu varlıkların, ana şirkete devredilmesi ve ana şirket varlıkları olarak dikkate alınması[364] karmaşıklığı önlemesi ve daha basit bir sistem yaratılması açısından uygun olacaktır.

Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde bağlı ortaklığın gruba girişi sırasında mevcutlarında bulunan mal varlığının devretme yöntemi kapsamında gruba aktarılması, uygulamada basitlik sağlamak açısından daha uygun olacaktır. Devretme yöntemi ile grup üyesi olacak olan bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi varlıkları, orijinal maliyetleri bazında konsolide gruba aitmiş gibi işlem görecek ve piyasaya göre değerleme yönteminde olduğu gibi zaman alıcı işlemlere gerek kalmayacaktır. Maliyet tabanı sıfırlama yönteminde ise grup üyesinin gruptan ayrılma zamanında gruptan aldığı varlıkların maliyet tabanlarının yükseltilerek yeniden oluşturulması işlemi fazladan uğraş ve denetim sorunu kapsamında olumsuzluklar

[360] Silva, a.g.e., s.58.
[361] Silva, a.g.e., s.58.
[362] Ting, "The Unthinkable Policy Option? Key Design Issues Under a System of Full Consolidations", s.450.
[363] Silva, a.g.e., s.58.
[364] Gedik, a.g.e., s.209.

yaratabilecektir. İlk oluşturulan sistem için sade ve basit uygulamaların öncelikli olarak tercih edilmesi sistemin anlaşılması ve kolay uygulanabilmesi açısından gerekli olmaktadır. Bu nedenle Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde gruba giren bağlı işletmenin mevcudunda bulunan mal varlığının devretme yöntemi ile gruba aktarılması uygun olacaktır. Bu yönteme paralel olarak grup içi mal ve hizmet transferinde de en yaygın kullanımı olan devretme yönteminin uygulanması yerinde olacaktır. Öyle ki transferin tanınmaması yöntemi, maliyet tabanı sıfırlaması yöntemiyle kullanılmakta ve istisnai bir yöntem olmaktadır. Grup içi transferde uygulanan diğer yöntem ise vergisiz transfere izin vermeyen gerçekleştirme yöntemi olmakta ve grup vergilendirme rejiminin en önemli avantajlarından olan vergisiz grup içi transfere izin vermemektedir. Grup üyesinin gruptan ayrılma zamanında veya grubun dağılması sırasında uygulanacak yöntem ise tüm bunlara uygun olan geri alma yöntemi olmalıdır. Geri alma yöntemi ile devreden veya devralan grup üyesinin gruptan ayrılması sonucunda veya grup varlığının sona ermesinde ertelenmiş kazancın vergilendirilmesi yapılmaktadır. Diğer yöntemlerden olan sıfırlanan maliyet tabanlarının devralınması yöntemi, maliyet tabanı sıfırlama yöntemini kullanan sistemlerde geçerli olurken, kabul etmeyen yaklaşım yöntemi grup içi vergisiz mal ve hizmet transferine izin vermeyen gerçekleştirme sistemini kabul eden vergi sistemleri için geçerli olmaktadır. Tüm bu açıklamalardan sonra Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde gruba girişte bağlı ortaklıkların mevcut mallarında ***devretme yöntemi***; grup üyesi şirketler arasında yapılan mal ve hizmet transferlerinde ***devretme yöntemi***; ve grup üyesinin gruptan ayrılması durumunda ***geri alma yöntemi***nin uygulanması yerinde olacaktır.

3.4.4. Türkiye'de Uygulanması Önerilen Vergi Konsolidasyon Sistemi

Türk vergi hukukunda düzenlenmeyen ve özel bir vergilendirme rejimi ile vergilendirilmeyen şirket grupları için grup vergilendirme rejiminin oluşturulması özellikle şirketlere sağlanan vergisel avantajlar nedeniyle yatırımların ülkeye çekilmesini sağlamak açısından gerekli olmaktadır. Grup vergilendirme rejiminin avantajları yalnızca yatırımları tetiklemesi ile kalmamakta transfer fiyatlandırması manipülasyonunun önlenebilmesi, mükellefe sağlanan vergisel avantajlar ve grup şirketler ile tek işletme doktrini altında mükellef sayılarının azaltılması yoluyla vergi idarelerine daha az mükellefle ilgilenme ve böylelikle daha etkin ve verimli çalışma imkanı tanıyabilmesi gibi ülkelere çeşitli faydalar sağlamaktadır. Grup vergilendirme

rejimi Türk vergi sisteminde büyük bir eksiklik olarak görülmekte ve önerilen rejimin temel çerçevesinin belirlenmesinde kritik noktalar bulunmaktadır.

Türk vergi sisteminde uygulanacak grup vergilendirme rejimi, tek işletme doktrininin uygulandığı vergi konsolidasyon sistemi ile sağlanmalıdır. Kapsamlı bir yaklaşım olan vergi konsolidasyon sistemi vergi tabanının uyumlaştırılmasına, transfer fiyatlandırmasının ortadan kaldırılmasına ve uyum maliyetlerinin azaltılmasına da yardımcı olmakta ve sadece kar/zarar denkleştirilmesi konusunun ötesine geçmektedir[365]. Gerek yasal düzenlemenin amacının en iyi şekilde gerçekleşebileceği, gerek vergi kaçakçılığı amacı ile hareket edilmesini önleyici en etkili yöntemin vergi konsolidasyon sistemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır[366]. Vergi konsolidasyonun uygulanma sistemleri arasından ise tam konsolidasyon sistemlerinden olan birleştirme sistemi kullanılmalıdır. Çünkü birleştirme sistemi ile grup üyelerinin tüzel kişilikleri devam ederek kendi muhasebe hesaplarını yapmaları ve dönem sonunda oluşan vergi matrahını ana şirkete göndermeleri sonucunda grubun vergi matrahının ana şirket tarafından belirlenmesi yeni oluşturulan bir sistem için daha kolay ve etkin olacaktır. Yeni oluşturulan bir sistemde, sistemin basit olması, mükellef ve idare tarafından kolay anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliği en önemli koşullardan biridir. Vergi konsolidasyon sisteminden yararlanabilecek grup kavramının ise kanunda açık olarak belirtilmesi gerekmektedir. Söz konusu tanımın "*Türkiye'de tam mükellef bir ana kurumun, bir veya daha fazla kurumun, oy kullanma hakkı ve sermayesinin, %100'üne doğrudan veya dolaylı olarak sahip olması durumunda söz konusu şirketler bir grup şirket oluşturur*." şeklinde olması önerilmektedir. Grup şirket oluşturmak veya grup şirket üyesi olmak için gereken şartlardan hisse payına ek olarak oy kullanma hakkının da dahil edilmesi ve iki koşulunun eş zamanlı sağlanması da sistemin kötüye kullanılmasını engellemek açısından gerekli olacaktır.

Vergilemede eşitlik ilkesi ile çalışma ve sözleşme özgürlüğü gereğince vergi konsolidasyon sistemine yalnızca yurt içi bağlı ortaklıkların değil yurt dışı ortaklıkların da dahil edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Öyle ki, ülkemizde mukim olan bir işletmenin bağlı ortaklığının ülkemizde bulunmaması nedeniyle vergi konsolidasyon sistemine dahil edilmemesi çalışma ve sözleşme özgürlüğünü

[365] European Commission, Common Consolidated Corporate Tax Base Working Group (CCCTB WG), s.4.
[366] Gedik, a.g.e., s.190.

zedeleyecektir. Ayrıca grup vergilendirme sisteminde yurt dışında bulunan bağlı ortaklıkların sisteme dahil edilmemesi durumunda, grup şirketleri ve yurt dışı şirketleri de kapsayan çok uluslu şirketler, aynı ekonomik şartlar altında farklı vergilendirme işlemlerine tabi olacak, bu da vergilemede eşitlik ilkesine aykırı bir uygulama meydana getirerek ayrımcılığı tetikleyecektir[367]. Bu nedenle oluşturulacak vergi konsolidasyon sisteminde yurt dışı işletmelerin de dahil edilmesi gerekmektedir. Yurt dışında bulunan bağlı ortaklıkların sisteme dahil edilmesi ise yalnızca zarar eden yurt dışı iştirakin grup şirket üyesi olarak vergi konsolidasyonuna dahil edilmesi yoluyla matrah aşındırmanın gerçekleştirmesi ve bu bağlamda sistemin kötüye kullanımı endişesini ortaya çıkarmaktadır. Bu şekilde oluşabilecek bir kötüye kullanımın engellenmesi için grup şirketin yurt dışında bulunan tüm bağlı ortaklıklarının gruba dahil edilmesi hükmü getirilmelidir. Söz konusu uygulama bütünlük ilkesi ile sağlanmalı; yurt dışında bulunan tüm bağlı ortaklıkların gruba dahil edilmesi durumunda konsolidasyon sisteminden yararlanılmalı, bir yurt dışı ortaklığın bile gruba dahil edilmemesi durumunda konsolidasyon yalnızca yurt içi şirketler anlamında yürütülmelidir.

Uygulanacak vergi konsolidasyonunda zarar indirimi grup şirkete vergilendirme açısından avantajlar sağlayacaktır. Ancak bu zarar indiriminin hangi koşullarda sağlanabileceği, bir bağlı kuruluşun gruba girerken ve gruptan çıkarken mevcut bulunan zararlarına nasıl bir işlem uygulanacağı konusu önem taşımaktadır. Gruba giriş zamanında bağlı kuruluşun mevcut zararlarının indirilmesi konusunda çalışmada açıklanan yöntemlerden karantina yönteminin uygulanması kötüye kullanımın azaltılması ve bağlı kuruluşun hakkı olan indirimden faydalanması açısından daha uygun olmaktadır. Diğer zarar indirme yöntemlerinden olan ana şirkete transfer ve iptal yöntemlerinin kötüye kullanım ve yasal hakların korunması ve kullandırılması açısından sorunlar barındırdığı düşünülmektedir. Öyle ki bağlı kuruluşun gruba katılmadan önceki zararları için ana şirkete transfer yönteminin uygulanması durumunda grup vergilendirme rejimi kötüye kullanılarak zararı oldukça yüksek olan bir kuruluş grup şirkete dahil edilmek istenilip vergi matrahında azaltma yaratılması amaçlanabilecektir. Gruptan ayrılan bir grup üyesinin mevcut zararlarında ise grupla kalma yönteminin uygulanması ilk aşamada Türkiye açısından uygun olacaktır. Şirketlerin karmaşık tahsis kurallarıyla karşı karşıya kalmasını engellemek

[367] Gedik, a.g.e., s.92.

adına grupla kalma yöntemi ile grup üyesinin zararlarının grup şirkette kalması daha uygundur. Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde gruba katılacak grup üyesinin zararları için karantina yöntemi; gruptan ayrılacak grup üyesinin zararları için ise grupla kalma yöntemi uygulamasının yerinde olacaktır.

Son olarak bağlı ortaklık üzerinde bulunan mal varlığının aktarılması durumda nasıl bir yöntem izleneceğine değinilmelidir. Türkiye için önerilen vergi konsolidasyon sisteminde, gruba girişte bağlı ortaklığın konsolidasyon öncesi varlıklarını, orijinal maliyetleri bazında konsolide gruba aitmiş gibi işlem görecek şekilde bir sistemi benimseyen devretme yöntemi; söz konusu yönteme paralel olarak grup üyesi şirketler arasında yapılan mal ve hizmet transferlerinde, vergisiz transfer avantajı sağlayan devretme yöntemi; ve grup üyesinin gruptan ayrılması durumunda ertelenmiş kazancın vergilendirilmesinin yapılmasını sağlayan geri alma yönteminin uygulanması yerinde olacaktır.

Türkiye için uygulanması önerilen grup vergilendirme rejiminin özelliklerini şu şekilde tablolaştırmak mümkündür:

Tablo – 5: Türkiye için Önerilen Grup Vergilendirme Rejimi

DÜZENLEME	**ÖNERİ**
Grup Vergilendirme Sistemi	Vergi Konsolidasyon Sistemi
Tek İşletme Kavramı	Birleştirme Sistemi
Oy Oranı	%100
Seçmeli/Zorunlu Olup Olmayacağı	Zorunlu Vergi Konsolidasyonu
Uluslararası Boyut	Bütünlük ilkesinin uygulandığı bir uluslararası vergi konsolidasyonu
Zarar Durumu	Girişte; Karantina Yöntemi Çıkışta; Grupla Kalma Yöntemi
Mal Varlıklarının Durumu	Girişte; Devretme Yöntemi Konsolidasyon Süresince; Devretme Yöntemi Çıkışta; Geri Alma Yöntemi

Kaynak: Tezdeki bilgiler kullanılarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Türkiye'de oluşturulacak olan vergi konsolidasyon sisteminin ana hatları çalışmada nedenleriyle belirtilmiştir. Bir vergi konsolidasyon sistemi uygulaması başlatıldığında, bu genellikle dönüşü olmayan bir yol olmakta; işletmeler, konsolidasyon rejimi kapsamında grup içi zarar dengelemelerinin ve vergiden muaf mal ve hizmet transferlerinin avantajlarından yararlanmaya başladıktan sonra sistemin feshi büyük olasılıkla siyasi olarak kabul edilmemekte; temel yapısal unsurlarla ilgili olarak büyük bir politika değişikliği yapmak da oldukça zor olmaktadır[368]. Bu sebeple

[368] Ting, a.g.e., s.293-294.

oluşturulacak vergi konsolidasyon sisteminin kurallarının açık ve anlaşılır olması büyük önem taşımaktadır. İlk uygulanışında mükellefler ile idare açısından sistemin amaçlarının ve uygulanma yöntemlerinin doğru bir şekilde algılanması, önerilen sistemin amaçları doğrultusunda sorunsuz işlemesi adına oldukça önemlidir. Bu hususlar dikkate alınarak oluşturulacak olan vergi konsolidasyonu sistemi, kanunilik ilkesi gereği kanun ile düzenlenmeli ve sınırları kanun ile çizilmelidir.

SONUÇ

Kurumların vergilendirilmesi ülkeler için oldukça önemli bir konudur. Kurumların vergilendirilmesini bu denli önemli kılan şeylerin başında, kurumlar vergisi mükelleflerinden olan şirketlere ait faaliyetlerin ülke ekonomisine olan pozitif katkısı gelmektedir. Şirketler yaptıkları yatırımlarla mukim oldukları ülkenin ekonomisine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle şirketlerin yatırım yaparken seçtikleri ülke olmak, ülkelerin önemsediği konuların başında gelmektedir. Şirketler ise daha fazla kar elde etme güdüsüyle hareket ederek düşük oranda vergilendirilecekleri ve/veya kendilerine vergisel avantajlar sağlayarak daha az vergilendirilecekleri ülkelerde yatırım yapmak istemektedir.

Dünya'da birçok ülke, şirketlere vergisel avantajlar sunarak, yatırımları ülkelerine çekmek amacıyla kurumlara indirim ve muafiyet olanağı sağlamalarının yanı sıra grup vergilendirme rejimi imkanı da tanımaktadır. Grup vergilendirme rejimi ile şirketler kar/zarar denkleştirmesi yaparak vergi matrahlarını azaltabilmektedir. Grup vergilendirme rejimi ile genel anlamda, kar elde eden grup üyesinin karından zarar eden grup üyesinin zararı indirilerek grup şirketler için vergisel avantaj sağlanmaktadır. Grup vergilendirme rejimi uygulamasında genellikle grup üyeleri vergi borcunun ödenmesinden müteselsilen sorumlu olmaktadır.

Grup vergilendirme rejimi, ülkeler tarafından üç farklı sistemle uygulanmaktadır. Grup üyeleri arasında kar elde eden grup üyesinin zarar eden grup üyesine kar aktarımı yaparak karını azalttığı grup dağıtım sistemi; zarar eden grup üyesinin kar elde eden grup üyesine zararını aktararak karından azalma yaptığı grup feragat sistemi ve grup üyesi şirketlerin konsolide hesaplarının ana şirket tarafından toplanarak kar/zarar denkleştirmesi yapıldığı vergi konsolidasyon sistemi, grup vergilendirme rejiminin uygulama biçimlerini oluşturmaktadır. Üç sistem de birbirine benzemekte olup temel amaç grup şirketlere vergisel avantaj sağlamaktır. Ancak, sistemler uygulama biçimleri açısından farklılıklar içermektedir.

OECD üye ülkelerinde grup vergileme rejimlerinin uygulama şekillerine baktığımızda üç yöntemin de kullanıldığı ancak uygulamanın basitliği nedeniyle vergi konsolidasyon sisteminin diğer sistemlerden daha fazla tercih edildiği dikkat çekmektedir. Vergi konsolidasyon sisteminde konsolide hesaplar ana şirket tarafından toplanmakta bu da diğer iki sisteme kıyasla daha kolay uygulanabilen bir yöntem

olmaktadır. OECD üye ülkelerinden biri olan Türkiye'de ise grup vergilendirme rejiminin düzenlenmediği dikkat çekmektedir. OECD üye ülkelerinden yalnızca on iki ülkede grup vergilendirme rejimi düzenlemesi yer almamakta olup bu ülkelerden biri de Türkiye'dir. Grup vergilendirme rejiminin şirketlere sağladığı vergi avantajları nedeniyle yatırımlara olan katkısı, grup içi vergisiz mal ve hizmet transferi sağlaması nedeniyle transfer fiyatlandırması manipülasyonunu önlemeye olan etkisi ve tek işletme doktrini ile mükellefler ile idarenin, idari yüklerini azaltması nedeniyle ülkeler tarafından tercih edilen bir vergileme rejimi olmaktadır. Bu faydalarının da ötesinde vergilemede eşitlik sağlanması, çalışma ve sözleşme özgürlüğü, mali güce göre vergilendirme ilkesi, vergilerin tarafsızlığı gibi nedenler de Türkiye'de grup vergilendirme rejiminin olmasının gerekçelerindendir. Ayrıca birçok ülkede yürürlükte olan grup vergileme rejimine karşı ülkemizde bu rejimin uygulanmaması, ülkemizde bulunan çok uluslu şirketlerin rekabet gücünü de zayıflatmakta, rekabet eşitliğini bozmaktadır.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda kurumların vergilendirilmesinde eksiklik olarak gördüğümüz grup vergilendirme rejiminin kanunla düzenlenmesi ve KVK'ya eklenmesi gerekmektedir. Grup vergileme rejimi uygulamasında Türkiye için uygun olan sistem ise verimlilik, eşitlik ve basitlik ilkelerine dayandırılan vergi konsolidasyon sistemidir. Vergi konsolidasyon sistemi tek işletme doktrinini benimsemekle birlikte vergi tabanının uyumlaştırılmasına, transfer fiyatlandırmasının ortadan kaldırılmasına ve uyum maliyetlerinin azaltılmasına da yardımcı olmakta bu özellikleriyle diğer sistemlerin önüne geçmektedir. İlk defa uygulanacak olan bir vergi sistemin basitliği, mükellef ve idare tarafından kolay anlaşılması en önemli özelliklerden olmaktadır. Bu nedenle Türkiye için seçilen grup vergilendirme rejimi uygulaması, vergi konsolidasyon sistemidir.

Vergi konsolidasyon sisteminde grup üyesi şirketlerin belirlenmesi konusunda hisse payı sahipliği esas olmaktadır. OECD üyesi ülkelerde bir bağlı kuruluşun grup üyesi olabilmesi için %51-100 arasında hisse payı oranları belirlenmektedir. Türkiye açısından hisse payının %100 olarak belirlenmesi uygulamanın ilk evresi için daha uygun olacaktır. Sahiplik oranlarının daha düşük belirlenmesi durumunda, şirketler vergisel avantajlarını en yükseğe çıkarmak amacıyla sistemi yalnızca vergi azaltma yöntemi olarak görüp zarar eden şirketleri gruba dahil etmek yoluyla grup vergilendirme rejiminin amacı dışında kullanılmasına yol açabileceklerdir. Sistemin

kötüye kullanımının önüne geçmek adına hisse sahipliğinin %100 olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra hisse sahiplik oranı kötüye kullanım konusunda daha kolay aşılabilecek bir eşik olmakta bu eşiğe ek olarak OECD üye ülkelerinin bazılarında grup üyesi olabilmek için hisse payı ile birlikte oy kullanım hakkı da gerekmektedir. Sistemin kötüye kullanımını engellemek adına Türkiye'de oluşturulacak yeni vergi konsolidasyon sisteminde grup üyesi şirketlerin belirlenmesinde, hisse payına ek oy kullanma hakkının birlikte değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bunun yanı sıra oluşturulacak vergi konsolidasyon sistemi yalnızca yurt içi şirketler ile sınırlı kalmamalı, vergilemede eşitlik ilkesi gereğince yurt dışı iştirakler de sisteme dahil edilmelidir. Yurt dışı iştiraklerden yalnızca zarar eden üyenin vergi konsolidasyon sistemine dahil edilerek kar elde eden yurt dışı iştirakin sistem dışı bırakılmasını engellemek adına bütünlük ilkesi uygulanmalıdır. Bütünlük ilkesi gereğince bir grup şirketin yurt dışı vergi konsolidasyonundan yararlanabilmesi için tüm yurt dışı iştiraklerin sisteme dahil edilmesi gerekmektedir. Tek bir yurt dışı iştirakin sisteme dahil edilmemesi durumunda grup şirket yurt dışı iştiraklerinden hiçbirini sisteme dahil edemeyip yalnızca yurt içi vergi konsolidasyonundan yararlanabilmelidir.

Vergi konsolidasyon sisteminde kar/zarar denkleştirmesi şirketler için en önemli vergisel avantajlardan biridir. Zarar indiriminin nasıl gerçekleşeceği konusunun kurallarının belirlenmesi ise kötüye kullanımın engellenmesi açısından önemli taşımaktadır. Türkiye'de oluşturulacak vergi konsolidasyon sisteminde grup üyesinin gruba girmeden mevcut olan zararlarının karantina yöntemi ile yalnızca grup üyesinin karından indirilmesi ve grup şirkete aktarmaması sistemin kötüye kullanımının önüne geçmek adına yerinde bir uygulama olacaktır. Konsolidasyon öncesi grup üyesi şirketin zararları, grup üyesine ait olduğu mantığıyla ana şirkete yansıtılmamalı, yalnızca söz konusu grup üyesinin gelecekteki karından indirilmelidir. Gruptan ayrılma aşamasında ise grup üyesinin zararları, karmaşık tahsis yöntemleri kurallarıyla karşı karşıya kalınmasını önlemek adına grupla kalma yöntemi ile gruba devredilmelidir.

Vergi konsolidasyon sisteminde grup içi vergisiz mal ve hizmet transferi de şirketler için kar/zarar denkleştirmesi kadar önemli bir avantaj olmaktadır. Mal ve hizmet transferi konusunda gruba girişte grup üyesinin üzerinde bulunan mallar, orijinal maliyetleri baz alınarak ana şirkete devredilmelidir. Söz konusu yönteme

paralel olarak grup içi mal ve hizmet transferlerinde devretme yöntemi kullanılmalıdır. Devretme yöntemi ile grup içinde gerçekleşen mal ve hizmet transferleri vergisiz yapılmalı; geri alma yöntemi uygulaması ile bu mal ve hizmetlerin grup şirket dışındaki üçüncü bir kişiye satılması, grup üyesinin gruptan ayrılması veya grubun dağılması durumunda vergilendirilmesi yapılmalıdır.

Türkiye için vergi konsolidasyon sistemi önerisi yapılırken, bu sistemde uygulanacak tüm yöntemlerin mükellef ve idare açısından basit ve kolay anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Öyle ki ilk defa oluşturulacak bir sistemin basit uygulanabilirliği önem arz etmektedir. Vergi konusu oldukça hassas bir konu olmakla birlikte vergisel avantajlar sunacak olan bir vergi sisteminin yürürlükten kaldırılması zor olabilmektedir. Özellikle şirketlerin ekonomiye olan katkıları göz önüne alındığında kurumlar vergisinde yapılacak düzenlemeler büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle oluşturulacak vergi konsolidasyon sistemi her şeyden önce kolay anlaşılır ve uygulanabilir olmalı, yasalar tarafından sınırlarının iyi belirlenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy Şerafettin, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1996.

Ambagtsheer-Pakarinen Laura, "Proposal Amending Group Contribution Rules Sent for Comments", IBFD Tax Research Platform, https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_2019-08-16_no_1.html, Erişim Tarihi: 23.12.2020.

Amby Christen, "Group Taxation in Denmark", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.233-256.

Araki Satoru, "2020 tax reform proposal outlines – further details", IBFD - Tax Research Platform, https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_2020-01-03_jp_1.html, Erişim Tarihi: 23.12.2020.

Australia, Corporate-Group taxation, https://taxsummaries.pwc.com/ID/Australia-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 27.03.2020.

Australia Tax Profile, KPMG International Cooperative, Haziran 2018.

Beyanname Düzenleme Kılavuzu 2020, Maliye Hesap Uzmanları Derneği, Cilt II, 2020.

Bilici Nurettin, Türk Vergi Sistemi, Savaş Yayınevi, Güncelleştirilmiş ve Geliştirilmiş 40. Baskı, 2017.

Bilici Nurettin, Vergi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 28. Baskı, Ankara, 2012.

Bjornholm Nikolaj ve Tolstrup Bodil, "Denmark: Tax Reporting Units", Tax Management International Forum, s.3. https://bjornholmlaw.com/wp-content/uploads/2019/05/Denmark-2.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

Blumberg Phillip, "Limited Liability and Corporate Groups", Faculty Articles and Papers, 1986, ss.573-631.

Blumberg Phillip I., "Regulating Corporate Groups in Europe", The American Journal of Comparative Law, C.40, No.4, 1992, ss.1011-1023.

Bond Stephen, Chennells Lucy, Devereux Michael P., Gammie Malcolm ve Troup Edward, Corporate Tax Harmonisation in Europe: A Guide to the Debate, The Institute for Fiscal Studies, 2000.

Borrat Jose Andre ve Bassiere Alain, "Group Taxation in France", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, s. 271-291.

Bozkurt Tamer, Şirketler Hukuku, Legem Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara, 2018.

Brauner Yariv, "Policy Forum: Taxation of Corporate Groups-Lessons From the United States", Canadian Tax Journal, 59/2, 2011, ss.295-313.

COM(2001)582; Communıcatıon from the Commıssıon to the Councıl, the European Parliament and the Economic and Social Committee.

Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/common-consolidated-corporate-tax-base-ccctb_en#heading_3, Erişim tarihi: 10.08.2020.

Correia Miguel G., The Taxation of Corporate Groups Under a Corporation Income Tax, A thesis submitted to the Department of Law of the London School o f Economics for the degree of Doctor of Philosophy, London, 2010.

Çalal Salih, "Şirketler Topluluğu İçindeki Grup Şirketlerine Satılan İştirak Hisselerinde İstisna Uygulaması", Mali Çözüm, 29(155), 2019, ss.249-254.

Çam Esat, "Çok Uluslu Şirketler ve Gelişen Ülkeler", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, C.45, S.1-4, 1987, ss.93-120.

Çelikkaya Ali, "Globalleşmenin Neden Olduğu Kurumlar Vergisi Reformları ve OECD Üyesi Ülkeler Üzerine Bir Değerlendirme", Maliye Dergisi, S.159, Temmuz-Aralık 2010, ss.36-52.

Deloitte, "International Tax Denmark Highlights 2020", Nisan 2020, s.2, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-denmarkhighlights-2020.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

Deloitte, "International Tax Italy Highlights 2020", Mart 2020, s.4, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-italyhighlights-2020.pdf?nc=1, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

Deloitte, "Taxation and Investment in Denmark 2015", s.16, https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-denmarkguide-2015.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

Deloitte, "Taxation and Investment in Iceland 2018", https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-icelandguide-2018.pdf, Erişim Tarihi: 13.10.2020.

Denmark, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/denmark/corporate/group-taxation, Erişim Tarihi: 09.11.2020.

Devereux Mıchael P., "Debating Proposed Reforms of the Taxation of Corporate Income in the European Union", International Tax and Public Finance, 11, 2004, ss.71-89.

Diemer Rolf ve Neale Thomas, "The European Union's Longer-Term Plans for Introducing a Common Consolidated Tax Base for the EU-Wide Activities of Companies", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.69-96.

Dinç Engin, "Muhasebe ve Vergi Kuralları Arasındaki İlişki ve Gelir Vergileri (TMS 12) Standardının Muhasebe Uygulamalarına Etkisi", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, S.28, 2007, ss.21-48.

Doğrusöz A. Bumin, Onat Öznur, Tunçel Töralp Funda, Türk Ticaret Kanunu (Ticari İşletme, Ticaret Şirketleri Kıymetli Evrak Hükümleri), Cilt:1, TOBB Yayın No.2011/138, Ankara, 2011.

DPT, Türkiye'de Kurumlar Vergisi Uygulamasının Firma Davranışları Üzerindeki Etkisi, DPT. 239 – İPGM. 635, 1993.

Dumludağ Devrim, "Türkiye'de Yabancı Sermaye Yatırımlarının Tarihsel Gelişimi", Toplum ve Bilim/Science and Society, S.96, 2003, ss.241-273.

Dutch Corporate Tax Regime, https://www.tax-consultants-international.com/read/Dutch_corporate_tax_regime#17, Erişim Tarihi: 23.03.2020.

Eckstein Hans-Martin, "Group Taxation in Germany", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.293-323.

European Commission, Common Consolidated Corporate Tax Base Working Group (CCCTB WG) Issues Related to Group Taxation, Working Document, 2006.

Forum Europaeum Corporate Group Law, "Corporate Group Law for Europe", European Business Organization Law Review 1, 2000, ss.165-264.

Gallo Giulia, "Domestic tax consolidation regime – resolution published", IBFD - Tax Research Platform, https://research.ibfd.org/#/doc?url=/data/tns/docs/html/tns_it_20180525_1320.html, Erişim Tarihi: 23.12.2020.

Gedik Gülşen, Grup Şirketlerinin Vergilendirilmesi Sistemleri ve Konsolidasyon, On İki Levha Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 2019.

Germany, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/Germany-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 03.12.2019.

Giaconia Massimo, "Group Taxation in Italy", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.369-391.

Giannini Silvia, "Home State Taxation vs. Common Base Taxation: Roundtable Discussion on the European Commission's Study on Company Taxation", Cesifo Forum, ISSN 2190-717X, Vol.3, Iss.1, 2002, ss.24-30.

"Group Relief: Frequently Asked Questions", https://www.iras.gov.sg/irashome/Businesses/Companies/Working-out-Corporate-Income-Taxes/Claiming-Reliefs/Group-relief/Group-Relief/, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

Gutmann Daniel, Corporate Income Tax Subjects, 2013 EATLP Congress Lisbon, 30 Mayıs – 1 Haziran 2013, IBFD, S.12, 2016.

Gücenme Gençoğlu Ümit, Ertan Yasemin, "Türkiye'de Örtülü Sermaye Ve Örtülü Kazanç Dağıtımı: İMKB 50 Endeksinde Bir Uygulama", Muhasebe ve Finansman Dergisi, Ekim 2012, ss.85-100.

Hadden Tom, "The Regulation of Corporate Groups in Australia", UNSW Law Journal, 15(1), 1992, ss.61-85.

Hauge Harald, "Group Taxation in Norway Report", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.511-531.

Henie Lars A. ve Passalacqua Anna B. Scapa, "The Norwegian Group Contribution System in Cross-Border Situations", Intertax, S.34, 2006, ss.37-44.

Home State Taxation, https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/initiatives-small-business/home-state-taxation_en, Erişim tarihi: 10.08.2020.

Hopt Klaus J., Groups of Companies -A Comparative Study on the Economics, Law and Regulation of Corporate Groups-, ECGI Working Paper Series in Law, 2015.

IBFD Tax Glossary, https://research.ibfd.org/#/glossary, Erişim Tarihi:30.12.2020.

Italy Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/italy/corporate/group-taxation, Erişim Tarihi: 10.11.2020.

Mahmut İnan, "Türkiye'de Kazanç Vergisinden Gelir ve Kurumlar Vergisine Geçiş Süreci: 1946–1960 Dönemi", Maliye Dergisi, S.158, 2010, ss.349-364.

Japan, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/ID/Japan-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 16.03.2020.

"Japan enacts 2020 tax reform bill", 30 Mart 2020, https://taxnews.ey.com/news/2020-0775-japan-enacts-2020-tax-reform-bill, Erişim Tarihi: 22.10.2020.

"Joint Taxation in Denmark", Şubat 2020, https://www.bdo.dk/getmedia/5c8f1801-b41a-4569-be7d-14c9ba6c6ccd/Joint-Taxation-in-Denmark-2020.pdf.aspx, Erişim Tarihi: 08.10.2020.

Karakoç Yusuf, “Anayasal Vergilendirme İlkeleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.15, Özel Sayı, 2013, ss.1259-1308.

Karataş Durmuş Neslihan, “Ticaret Kanunu Kapsamındaki Şirket Toplulukları ve Bunların Vergi Hukuku Karşısındaki Durumları”, Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi, S.2, 2015, ss.71-84.

Kızılot Şükrü, Taş Metin, Vergi Hukuku ve Türk Vergi Sistemi, Gazi Kitabevi, Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, 2013.

Kirmanoğlu Hülya, “Türkiye'de Vergi Reformları, Siyasal İktidarlar ve İktisat Politikaları”, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 2012, ss.56-82.

Komamiya Fumihiro, “Group Taxation in Japan”, IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.393-405.

KPMG, South Korea Tax Profile, Mart 2018.

Kuzu Satiye, “Anayasa'da Yer Alan Temel Hak ve Özgürlüklere İlişkin Düzenlemeler ve Vergi İlişkisi”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi, 10(3), Aralık 2015, ss.195-214.

Laan Sandra van der ve Dean Graeme, “Corporate Groups in Australia: State of Play”, Australian Accounting Review, C. 20, S.2, No.53, 2010, ss.121-133.

Lanza Marco Abramo ve Nobili Francesco, “Synthesis of Italian Tax Reform”, Intertax, Volume 32, Issue 11, 2004, s.564-566.

Latin American Companies Circle, Corporate Governance Recommendations for Company Groups, Based on Experiences from the Latin American Companies Circle, November 2014.

Legwaila Thabo, “Intermediary Holding Companies and Group Taxation”, De Jure, Vol.43, 2010, ss.308-328.

Lodin Sven-Olof ve Gammie Malcolm, Home State Taxation, IBFD Publications, 2001.

LoPucki Lynn M., “The Death of Liability”, Yale Law Journal, Vol.106, 1996, ss.1-92.

MacRae C. Duncan, "Group Taxation in Singapore", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.569-593.

Masui Yoshihiro, "General Report on Group Taxation", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.21-67.

Meldgaard Henrik, "Denmark gets Tough on Outbound Corporate Tax Planning Structures: The Group Taxation Regime restricted, CFC Rules and New Corporate Residence Test introduced", Intertax, 1995, ss.446-448.

Nanetti Francesco, "The Worldwide Group Taxation in the Italian Tax Reform: A Few Remarks", EC Tax Review, 2005/2, ss.112-113.

"Nature of group relief", https://library.croneri.co.uk/cch_uk/etc/36250, Erişim Tarihi: 04.03.2020.

Nerudova Danuse, "Common Consolidated Corporate Tax Base: Grouping and Consolidation", Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis, January 2012, ss.237-244.

Netherlands, Corporate-Group Taxation, https://taxsummaries.pwc.com/ID/Netherlands-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi:22.03.2020.

"Norway Country Profile – 2020", https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/07/european-tax-norway-country-profile.html, Erişim Tarihi: 14.10.2020.

Novoa Cesar Garcia, "Tax Neutrality in the Exercise of the Right of Establishment within the EU and the Funding of Companies", Intertax, S.38 (11), 2010, ss.568-576.

Nunzio Luca Di, Grandinetti Mario, Muratore Marco ve Selicato Pietro, "Chapter 22: Italy", Corporate Income Tax Subjects, Editor: Daniel Gutmann, EATLP Congress Lisbon, 30 Mayıs-1 Haziran 2013, ss.329-350.

OECD, OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, Fourth Edition, 2008.

OECD, OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations, 2017.

OECD, https://stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=Table_II1, Erişim Tarihi: 25.08.2020.

Oestreicher Andreas ve Koch Reinald, "The determinants of opting for the German group taxation regime with regard to taxes on corporate profits", Review of Managerial Science, 4/2, 2010, ss.119-147.

O'Donnell Paul, Spence Ken, "Group Taxation in Australia", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.121-148.

Okutan Nilsson Gül, Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Şirketler Topluluğu Hukuku, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2009.

Öncel Mualla, Kumrulu Ahmet, Çağan Nami, Vergi Hukuku, Gözden Geçirilmiş 26. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2017.

Öncel Yenal, "Transfer Fiyatlaması, Örtülü Kazanç Dağıtımı ve Vergilendirme", Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 41. Seri, İstanbul, 2002, ss.1-19.

Pajic Jelena, "The Process of Company Incorporation in Italy", GSI Articletter, January 2012, ss.37-39.

Pal Pushpender, "Group Taxation: Meaning, System and Conditions", http://www.accountingnotes.net/international-taxation/group-taxation-meaning-system-and-conditions/4519, Erişim Tarihi: 17.10.2018.

Patterson Neil, Montanjees Marie, Motala John, Cardillo Colleen, Foreign Direct Investment, International Monetary Fund, 2004.

Penrose Edith, The Theory o f the Growth o f the Firm, Oxford University Press, 1995.

Petutschnig Matthias, "Sharing the Benefits of the EU's Common Consolidated Corporate Tax Base within Corporate Groups", World Tax Journal, June 2015, ss.241-263.

"Poland country profile – 2020", https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/07/european-tax-poland-country-profile.html, Erişim Tarihi: 14.10.2020.

Proposal for a Council Directive on a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB), COM(2011), 121, 16.03.2011.

Pushpender Pal, "Group Taxation: Meaning, System and Conditions", http://www.accountingnotes.net/international-taxation/group-taxation-meaning-system-and-conditions/4519, Erişim Tarihi: 17 Ekim 2018.

Ramsay Ian M. ve Stapledon Geofrey P., Corporate Groups in Australia, Faculty of Law the University of Melbourne Public Law and Legal Theory Working Paper No.26, 2002.

"Reform erodes benefits of Mexican tax consolidation regime", https://www.internationaltaxreview.com/article/b1f9k0xlgcby8q/reform-erodes-benefits-of-mexican-tax-consolidation-regime, Erişim Tarihi:14.10.2020.

Reinhardt Sam ve Steel Lee, "A brief history of Australia's tax system", https://treasury.gov.au/publication/economic-roundup-winter-2006/a-brief-history-of-australias-tax-system, Erişim Tarihi: 24.12.2020.

Richard Julie, "Comparison between UK and French Taxation of Groups of Companies", International Tax Review, Vol 31, 2003, ss.20-39.

Rohatgi Roy, Basic International Taxation (Second Edition Volume I: Principles), Richmond, 2005.

Rupal Yash, "Group Taxation in United Kingdom", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.685-709.

Rünger Silke, "The Effect of Cross-Border Group Taxation on Ownership Chains", European Accounting Review, 2019, ss.929-946.

Sağdıç Ersin Nail, Yıldız Fazlı, Sayın Hasan Hüseyin, "Doğrudan Yabancı Yatırımlar, Vergi Gelirleri ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Kırılgan Beşli Ülkeler Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, C.11, S.28, 2020, ss.680-699.

SEC(2001) 1681; Comission Staff Working Paper, Company Taxation in the Internal Market.

Silva Bruno da, The Impact of Tax Treaties and EU Law on Group Taxation Regimes, University of Amsterdam Publishing, 2016.

Singapore, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/Singapore-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 12.03.2020.

Singapore Tax Profile, KPGM, 2018, s.3, https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/08/singapore-2018.pdf, Erişim Tarihi:12.03.2020.

Spengel Christoph, "The Common Consolidated Corporate Tax Base", https://www.researchgate.net/publication/228537877_The_Common_Consolidated_Corporate_Tax_Base, Erişim Tarihi: 12.06.2020.

Sorensen Peter Birch, "Company Tax Reform in the European Union", International Tax and Public Finance, 11,2004, ss.91-115.

Sorensen Peter Birch, "To harmonise or not to harmonise? : roundtable discussion on the European Commission's study on company taxation", CESifo Forum, ISSN 2190-717X, Ifo Institut für Wirtschaftsforschung an der Universitat München, Vol. 03, 2002, ss.31-35.

Sparagna Giovanna Terese, "Group Taxation in United States", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.711-732.

Szlezak-Matusewicz Joanna, "Podatkowa Grupa Kapitalowa Na Gruncie Podatku Od Towarow I Uslug– Ryzyko Szacowania Podstawy Opodatkowania", Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia nr 3/2017 (87), ss.53-65.

Şanver Cahit, Oktar S. Ateş, "Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Vergi Güvenlik Önlemleri ve Mükelleflerin Ba-Bs Bildirimlerine Bakışı Araştırması", Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, C.1, S.3, 2013, ss.1-23.

Şenyüz Doğan, Yüce Mehmet, Gerçek Adnan, Türk Vergi Sistemi, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 14. Baskı, Bursa, 2017.

Şenyüz Doğan, Yüce Mehmet, Gerçek Adnan, Vergi Hukuku, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 8. Baskı, Bursa, 2017.

Tax by Design, "Corporate Taxation in an International Context", s.430, https://www.ifs.org.uk/uploads/mirrleesreview/design/ch18.pdf, 02 Kasım 2018.

Taxation in Japan 2018, KPMG Tax Corporation.

TBMM, Mevzuat Bilgi Sistemi, 5520 Sayılı Kanun, 13. madde Gerekçesi, https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=40553&pkanunnumarasi=5520, Erişim Tarihi: 07.12.2020.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı https://www.sbb.gov.tr/temel-ekonomik-gostergeler/#1594716589132-d3a64e97-2238, Erişim tarihi:13.12.2020

Tekinalp Ünal, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Şirketler Topluluğuna İlişkin Düzenlemesinde Kontrol İlkesi", Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, Cilt 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, ss.1543-1556.

The Taxation of Corporate Groups, Consultation Paper, Department of Finance Canada, s.29, https://www.fin.gc.ca/activty/consult/tcc-igs-eng.pdf, Erişim Tarihi: 09.12.20019.

Ting Antony, "Australia's Consolidation Regime: A Road of No Return?", British Tax Review, S.2, 2010, ss.162-193.

Ting Antony, The Taxation of Corporate Groups Under Consolidation, Cambridge Tax Law Series, Cambridge University Press, New York, 2013.

Ting Antony, "The Unthinkable Policy Option? Key Design Issues Under a System of Full Consolidation", Canadian Tax Journal, 59(3), 2011, ss.421-462.

TTK genel gerekçesi, http://www.ticaretkanunu.net/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri-ikinci-kitap-ticaret-sirketlerimadde-124-644/, Erişim Tarihi: 07.05.2019.

Tuncer Selahattin, "Vergi Hukuk Açısından Medeni İkametgah ve Mali İkametgah", İ.Ü. İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları, 33. Seri, 1990, ss.53-68.

UNCTAD Stat, https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=96740, Erişim Tarihi: 13.12.2020.

UNCTAD,https://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx , Erişim Tarihi: 27.09.2019.

United States, "Corporate-Group taxation", http://taxsummaries.pwc.com/ID/United-States-Corporate-Group-taxation, Erişim Tarihi: 17.02.2020.

Üstün Ümit Süleyman, "Vergi Hukuku ile İlgili Anayasal İlkeler", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, S.1-2, 2003, ss.251-271.

Valdimarsson Gardar, "A Location for International Holding Companies?", European Taxation, Haziran 2001, ss.225-228.

Valenduc Christian, Corporate Income Tax in the EU, The Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB) and beyond: is it the right way to go?, European Trade Union Institute, Working Paper 2018.

Vanistendael Frans, "Chapter 3: Group Taxation Under Domestic Law: Common Law versus Civil Law Contries", International and EC Tax Aspects of Groups of Companies, Editor: Guglielmo Maisto, IBFD Publication, EC and International Tax Law Series, Vol 4, 2008, ss.45-94.

Vries Rudolf J. de, "Group Taxation in Netherlands", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.461-484.

Wilde Maarten Floris de, Sharing The Pie; Taxing Multinationals in a Global Market, Erasmus University Rotterdam, 2015.

Wiman Bertil, "Group Taxation in Sweden", IFA Cahiers De Droit Fiscal International, by the International Fiscal Association Congress of the International Fiscal Association Vienna, Austria, Vol:89/b, 2004, ss.633-651.

Worldwide Corporate Tax Guide 2018, EYGM.

Yaltı Soydan Billur, Uluslararası Vergi Anlaşmaları, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1995.

Yoshioka Hiroyuki, “In Review: Corporate Tax Planning Developments in Japan”, https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=bf2386fb-cc1a-4978-b9df-4d0105f4b994, Erişim Tarihi: 15.05.2022.

Zattoni Alessandro, “The structure of corporate groups: The Italian Case”, Corporate Governance – An International Review, January, 1999, ss.38-48.

“2020 Japan Tax Reform Proposals”, Ocak 2020, https://www.pwc.com/jp/en/taxnews/pdf/jtu-20200124-en-155.pdf, Erişim Tarihi: 22.10.2020.

https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2018/06/european-tax-iceland-country-profile.html#:~:text=The%20corporate%20income%20tax%20rate,partnerships%20registered%20as%20taxable%20entities., Erişim Tarihi: 09.10.2020.

https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/corporate-tax-2020/south-korea Erişim Tarihi: 13.10.2020.

https://www.dlapiperintelligence.com/goingglobal/tax/index.html?t=07-consolidation, Erişim Tarihi 13.10.2020.

https://practiceguides.chambers.com/practice-guides/corporate-tax-2020/poland, Erişim Tarihi: 14.10.2020.

https://www.roedl.net/pl/en/hot_news/transfer_pricing_in_poland/tax_consolidated_groups_transfer_pricing.html, Erişim Tarihi: 14.10.2020.